

IMMIKKOORTUMUT PILERSAARUT

ULLUUNERANI NEQEROORUTINUT
IMMIKKOORTORTAQ 2022-2030

13. februaari 2023

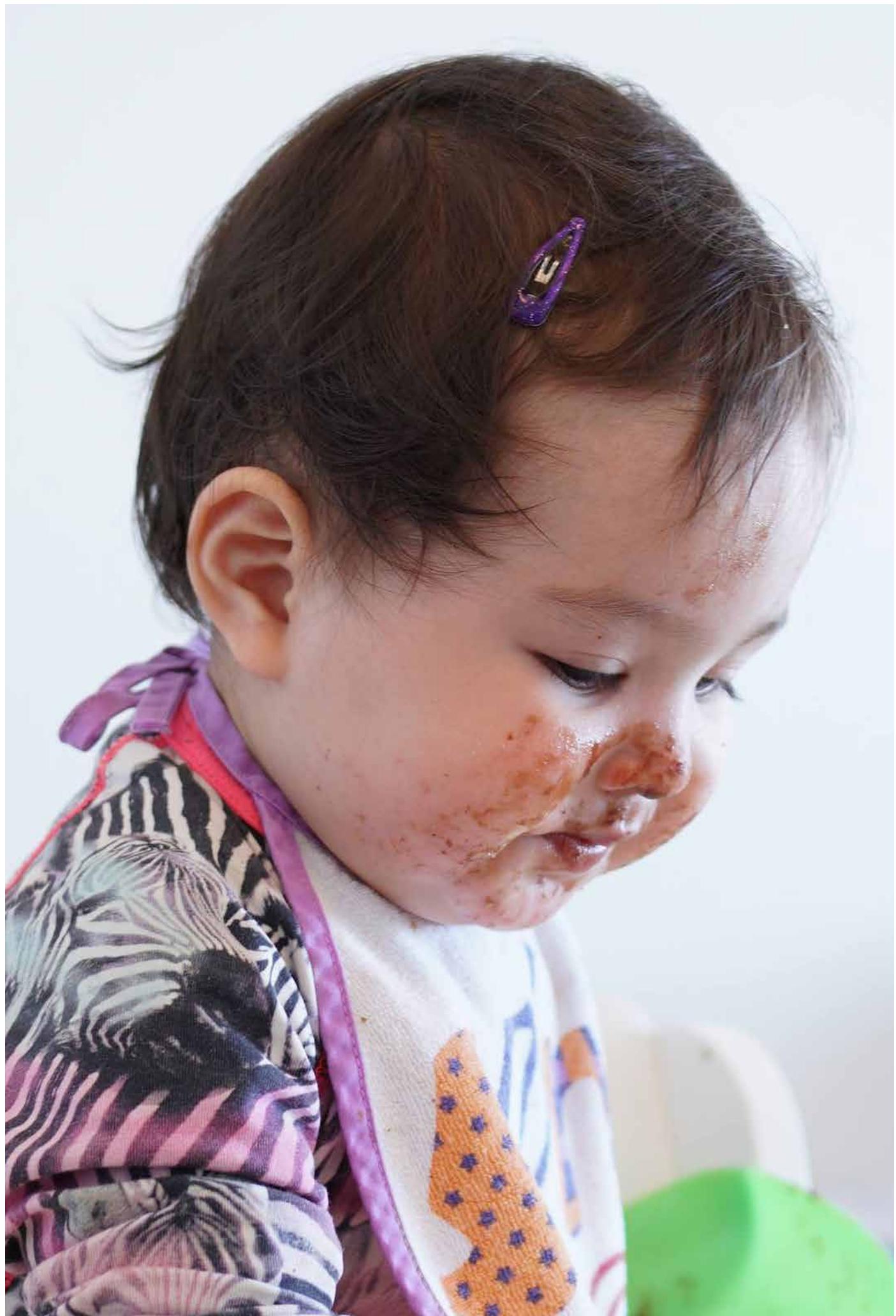

KOMMUNEQARFIK
SERMERSOOQ

Kommuneqarfik Sermersooq - Meeqganut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivik

1.0 Siunertat aamma siuleqtsiineq	5
1.1 Atuarnissamut ilitsersuut	5
1.2 Ulluunerani neqeroorutinut suliassaqrifimmut takorluukkat anguniakkallu	6
Perorsaanermi periuseq	6
Ingerlatsivimmit anguniakkat	6
Nunarsuaq tamakkerlugu anguniagassanut periusissiaq	6
1.3 Inatsisit	8
2.0 Ulluunerani neqeroorutit killiffiannik aamma sumiinnerannik allaaserinninneq	9
2.1 Innuttaasut amerlassutsimikkut katitigaanerat	10
2.2 2030-p tungaanut siumoortumik naatsorsuineq	10
2.3 Utqqisut allattorsimaffiani killiffik aamma 2030-p tungaanut paaqqinnittarfimmik pisariaqartitsineq	12
Siumoortumik naatsorsuineq	12
2.4 2030-p tungaanut sulisunik pisariaqartitsineq	13
3.0 Immikkoortumut pilersaarummik suliaqarneq	14
4.0 Sulisut, meeqqat paaqqinnittarfillu ukkatarineqarnerat	16
5.0 Sulisut	16
5.1 Immikkoortoq pingartinneqartoq 1 Sulisussarsiorneq sulisunillu tigumminniinnarnissaq	16
5.1.1 Suliniarfigineqartoq 1: Ulluunerani neqeroorutini sulisut atorfimmut atasumik ineqartinneqarnerannik pingaarnersiuineq	16
5.1.2 Suliniarfigineqartoq 2: Saqqumilaarneruneq pitsaanerusumillu paasissutissiineq	17
5.1.3 Suliniarfigineqartoq 3: Sullifimmi misiliusit	18
5.1.4 Suliaqarfineqartoq 4: Atorfinititsiniarnermut periarfissat allat	18
5.1.5 Suliniarfigineqartoq 5: Flyverpædagogit Flyverpædagogitut aaqqiinerup siunertaa	18
5.1.6 Sulinuteqarfingineqartoq 6: Napparsimalluni suliartunngitsoortarnernut suliniut	18
5.1.7 Suliniarfigineqartoq 7: Tikilluaqqusineq / sulilersitsineq pitsaasoq Sulisunik pissarsiornermi aamma tigumminniinnarnermi suliniutit nalunaarsorneqarnerat	20
5.2 Suliniarfigineqartoq 2: Ilinniartitaaneq piginnaannngorsaanerlu	20
5.2.1 ISuliniarfigineqartoq 1: Ulluunerani neqeroorutini sulisut ilinniagaqarsimannngitsut piukkunnarsarneqarnerat	21
5.2.2 Suliniarfigineqartoq 2: Sulisut ilinniagaqarsimasut ilinniaqqinnerat	21
5.2.3 Suliniarfigineqartoq 3: Ulluunerani neqeroorutini aqutsisut ilinniaqqinnerat	22
5.3 Suliaqarfingineqartoq 3: Ulluunerani neqeroorutini ulluinnarni iliuuserisartakkat aalajangersimasut	23

6.0 Meeqqaat	25
6.1 Suliniarfigineqartoq 1: Ikaarsaariarneq pitsaasoq	25
6.1.1 Ikaarsaariarnernut tunngasumik suliassat inatsisitigut pituttugaasut	25
6.1.2 Ulluunerani neqeroorutit meeqqanut piareersimasut	26
6.1.3 Ataqatigiissut toqqisisimanermik pilersitsisarpooq	26
Ikaarsaariarneq pitsaasoq pillugu suliniutit nalunaarsorneqarnerat:	28
6.2 Suliniarfigineqartoq 2: Angajoqqaanik suleqateqarneq pitsaasoq	29
6.2.1 Ulluunerani paaqqinnittarfiup aamma angajoqqaat akornanni suleqatigiinnermi inatsisitigut piumasaqaatit	30
6.2.2 Angajoqqaanik suleqateqarnermik pitsaasumik pilersitsiniarluni sulineq	30
Angajoqqaanik pitsaasumik suleqateqarnermut atasumik suliniutit nalunaarsorneqarnerat	32
6.3 Immikkoortoq pingartinneqartoq 3: Paaqqinnittarfiit peqqinnerulernissamik pingartitsiffiusut	32
Kommunip anguniagaa	32
Ulluunerani paaqqinnittarfinni peqqissutsikkut siuarsimasut	33
Siusissukkut pinaveersaartitsineq	33
Suleqatigiinnerit	33
7.0 Meeqquerivik	34
7.1 Suliniarfigineqartoq 1: Init sammisaqartitsinermi qitiusoqarfittallerlugit aaqqissuunneqarnerat	34
Ulluunerani neqeroorutini aqutsisumut Sammisaqartisinermi qitiusoqarfinnik aammalu Tunngaviit aallaavigalugit sulinermut innersuussutit	34
7.2 Suliniarfigineqartoq 2: Paaqqinnittarfik sapigalinnut tulluarsagaq	35
7.3 Suliniarfigineqartoq 3: Ulluunerani paaqqinnittarfiit nutaat ullutsinnullu naleqquttut - Sanaartukkanut nutaanut immikkut maluginiagassat paaqqinnittarfimmillu qanoq ittumik toqqaaneq	35
Ukioqatigiinngitsunut paaqqinnittarfiit	36
Illuliortaaseq perorsaanermut tapersersuutaasoq	36
Peqqissutsimut siuarsaataasut	36
Meeqqueriviit assigiinngitsut	36
Malittarisassat nalinginnaasut	36
Meeqquerivik pillugu immikkoortumut atasumik suliniutit nalunaarsorneqarnerat:	37
8.0 Ilanngussat	39
8.1 Immikkoortumut pilersaarummik suliaqarneq	39
8.2 Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani neqeroorutit assitalerlugit allaaserisanillu ilallugit nalunaarsorneqarnerat	40
Meeraaqqueriviit	40
Meeqqueriviit	41
Ukioqatigiinngijaanut meeqqueriviit	42
Nunaqarfinni neqeroorutit	43
Angerlarsimaffinni paarsisartunik aaqqissuut	43
Angerlarsimaffimmi ulluunerani paarsisartut	43
Suliffeqarfii imminnut ingerlattut	43
Meeqqueriviit	43
Ukioqatigiinngitsunut meeqquerivik	43
8.3 Meeqquerivinnik sanaartornermut tunngatillugu inatsisit innersuussutilu	44

1.0 SIUNERTAT AAMMA SIULEQUTSIINEQ

Immikkoortumut pilersaarut siunertaaraa kommunip mee-qanut 0-6 ukiulinnut ulluunerani neqeroorutini sulianik inger-latsineranut sinaakkutissanik suleriaatsinillu 2022-mit 2030-p tungaanut atuuttusanik inissiinissaq. Immikkoortumut pilersaarut aqutsinermi- aammalu pilersaarusrornermi sakkus-satut isigineqassaaq kommunimi ulluunerani neqeroorutinut suliassaqarfimmi politikerinit, aqtsisunit sulisunillu atorne-qartussaq.

Ulluunerani neqeroorutinut suliassaqarfimmi immikkoortumut pilersaarutikkut siunertaq pingarneq tassaavoq:

- Toraakkamik assigimmik pilersitsineq siunissami ulluunerani neqeroorutit ineriertortinneranni atugassamik.
- Sulisut piginnaasaannik qulakkeerinninneq innuttaasullu amerlassutsimikkut katitigaanerannut piginnaasat tim-tallit naleqqussarneqarnerannut qulakkeerinnissutitut.
- Sulisunik piginnaasalinnik sulisussarsiorneq aammalu tigumminniinnarneq, kiisalu aqtsisunik soorluttaaq suli-sunik suliamik ilinniagaqarsimasunik ilinniagaqarsi-manngitsnillu piginnaanngorsaajarneq.
- Sanaartukkagit sinakkutissanut innersuussutinik saqqummiussineq.
- Angerlarsimaffimmit meeraaqgerivimmut, meeraaqqe-rivimmit meeqqerivimmut aamma meeqqerivimmit atuarfimmut AKO-mullu ikaarsaariarnerit pitsaasut angajoqqaanillu pitsaasumik suleqateqarnerit anguniarlugit, atugassarititaasunik pitsaanaerpaanik qulakkeerinninnerit.
- Kommuneqarfik Sermersuumi peqqissutsimut siuarsane-rmk periusissiaq ulluunerani neqeroorutinut suliassaqarfimmi saqqummiunneqassaaq.

Immikkoortumut pilersaarut "annertuumut sinaakkutissanut" tunngaviliissaq, taakkua tassaapput sanaartukkagit pingar-nersiunerit aammalu kommunip ulluunerani neqeroorutaasa siunissami aaqqissuussaanerat ineriertortinnerallu. Immikkoortumut pilersaarutikkut qulakkeerniarneqassaaq, suliassaqarfik pillugu anguniagassat akuersisutigineqartut, ilisimasat aamma ilisimatusarnerit nutajajunerpaaq kiisalu meeqqat 0-6-inik uki-ullit amerlassusiisa ineriertornerat tunngavigalugit ulluunerani neqeroorutit sumiissusersineqarnerat, aaqqissuunneqarnerat ilusilersorneqarnerallu.

Immikkoortumut pilersaarut aamma atorneqassaaq "sinaakkutissanut oqittunut" suliaqnerermi. Tassunga ilanngulligit sulisut piginnaasaannik ineriertortitsinermik pingaartitsineq, Kommuneqarfik Sermersuumit sulisut piginnaasaqarluartut siumut takorluugaqartut, sulisut akisussaaffimminnik ilisimaa-rinnittut tamatigullu meeqqamik qitiutitsillutik suliamik inger-latsisut qulakkeerneqaqqulligit.

Kommuneqarfik Sermersooq ingerlaavartumik ineriertortuuvoq allanngoriartortorlu. Taamaattumik immikkoortumut pilersaarut nutarterneqartuassaaq naleqqussartuarlunilu, ineriertorner-mut, inatsisinut atuuttunut innuttaasunullu amerlassutsimikkut katitigaanerannik malinnaanersoq. Immikkoortumut pilersaarut ulluunerani neqeroorutini 2030-p tungaanut toraakkamik aam-ma periusissamik ataatsimoorussamik pilersitsisussaavoq. Pi-lersaarut siunissami iliuusissanik pilersaarutinik suliaqnerermi sakkussatut aammalu aallaavittut atorneqassaaq.

1.1 Atuarnissamut ilitsersuut

Immikkoortumut pilersaarut immikkoortunut pingasunut aggulunneqarpoq; killiffimmik nalunaarusiaq, siunissami pissutsit atuuttussat allaaserineqarnerat aammalu sulias-saqarfik pingaartinneqartut pillugit suliniutit ingerlasut pilersaarutaasullu nalunaarsorneqarnerat.

Immikkoortumut pilersaarut aamma sammisanut pingasunut aggulunneqarpoq: Sulisut, meeqqat aamma paaqqinnitarfik. Taakkua ataanni pingaarnersiukkat su-liiniutillu arlallit allaaserineqarput. Naak immikkoortumut pilersaarut immikkoortuni assigiinngitsuni allaaserineqar-luartoq taamaattoq sammisat, pingaartinneqartut- suli-niutillu annertuumik imminnut ataqtigiipput sunniivige-qatigiillutillu. Sammisat erseqqissarumallugit sammisanut assigiinngitsunut immikkoortiterineq pineqarpoq. Ulluunerani neqeroorutinut suliassaqarfik ataatsimoortutut isigineqassaaq tamakkiisumillu isiginnittaaseqarneq tunngavigalugu suut tamat imminnut ataqtigiissutut isigineqassallutik.

1.2

Ulluunerani neqeroorutinut suliassaqarfimmut takorluukkut anguniakkallu

Ulluunerani neqeroorutit tassaapput meeqlanut 0-6-inut ukiulinut perorsaanikkut inerisaataasumik ulluunerani neqeroorut, taakkunani meeqlat sulisunit perorsaanermik ilinniagalinntu inerikkartortinneqassapput.

Kommunip ulluunerani neqeroorutai tassaapput angerlarsimafimmi paarsisartut, angerlarsimaffimmi ulluunerani aaqqissusat, nunaqarfimmi neqeroorutit, meeraaqerivik, meeqlerivik aamma ukioqatigiinngitsunut neqeroorutit. Immikkoortumut pilersaarut kommunimi illoqarfinni aamma nunaqarfinni ulluunerani neqeroorutinut suliassaqarfinnut tamanut atuuppoq.

Ulluunerani neqeroorutini meeqlat 6-inik qaammatilinniit 6-inik ukioqalernissaat tikillugit inissaqartinneqarput. Meeqlat pineqartut taamaattumik tapersorsorneqarnissamik pisariaqartitsut, unammilligassaat allarpasuillu assigiinngisitaartorujussupput. Meeqlat immikkut pisariaqartitsut innarluutillillu aamma pineqarput.

Pingaartinneqassaaq Kommunip ulluunerani neqeroorutaani meeqlat tamarmik inissaqartinneqarnerat ineriertornissaan-nulu atukkamikkut pitsasumik atugaqartinneqarnerannullu sinaakkutissat pitsaanerpaat pilersinneqarnissaat.

Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutini sulisut tamarmik ullut tamaasa meeqlat atukkamikkut pitsasumik atugaqartinneqarneranni, ineriertornerat aammalu ilikkagaqarsinaassusaat pillugit suliamik ingerlatsippu "meeraq qitiutilugu" aalajangiinerit ingerlanneqartassapput. Inatsisartut inatsisat nr. 16, 3. december 2012-imeersoq aallaavigalugu.

Perorsaanermi periuseq

Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutini akuer-saartumik perorsariaaseq aammalu Tunngaviit 7 periuser-neqarput.¹

Inuaqatigiit kulturiat aallaavigalugu ilinniarneq ineriertornerlu tunngavineqarput, makku qitiutinneqarlutik:

- Ataatsimoorussanik sammisaqarnermi suleqatigiinneq
- Oqaatsnik ineriertortitsineq
- Meeqlap inuuneranut ataqtigiisitsineq
- Meeqlap ineriertornissaanut killiffik tullinnguuttoq

Tunngaviit 7 aallaavigalugit perorsaasut sammisaqartitsinernik aaqqissuassisinnaapput, meeqlat ineriertornernerminni pisariaqartitaannik ukkassineq meeqlallu ataasiakkaat ineriertornerminni inissisimaffiat.

Tunngaviit 7-it tassaapput:

- 1 Sammisqaqatigiilluni pilersitsineq
- 2 Oqaatsnik, allassinnaalernissamut atuarsinnaalernissamullu inerisaaneq
- 3 Ilisimasanut misilittakkanulluunniit Ataqatigiislersitsineq
- 4 Apeqqutit atorlugit eqqarsalersitsineq
- 5 Oqaloqatigiinnikkut ilitsersuineq
- 6 Issuagassiineq, ilaagassiineq maligassiuinerlu
- 7 Meeqlat isumassarsiaat kissaataalluunniit aallaavigalugit sammisaqartitsineq

Ingerlatsivimmit anguniakkat

Ulluunerani neqeroorutini ataasiakkaani pisortat akisussaaffi-gaat erseqqissunik najoqqtassanik ilusilersuinissaq ukiumoor-tumillu pilersaarummik suliaqarnermi sulisunik peqataatitsineq. Tassani perorsaanermik suliami ulluunerani neqeroorutini anguniagai takorluugaalu takuneqarsinnaassapput, pisortarlu ingerlatsiviup anguniagai aallaavigalugit sulissaq.

Kommuneqarfik Sermersuumi Meeqlanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivimmit takorluugaavoq, Kalaallit Nunaanni pitsaaner-paanik atorluaanermik perorsariaaseqarnermik tunngaveqarlu-ni meeqlanut tamanut inissaqartitsisunik meeqlallu innuttaasutut alaperantaatsutut, tatiutut, peqqissutut, nuannaartutut nammineersinnaasutullu ineriertorsinnaanissaannut pitsaaner-paanik atugassaqartitsisifflumik meeqleriveqarusullatalu atuar-feqarusuppuget.

Meeqlat namminneq piumasaqaatitik tunngavigalugit meeqlat inuuinnaatitaapput, pingaarteqarporlu meeqlat tamarmik meeraanerminni pitsasunik ineriertuutaasunillu inuuneqarnissaat sulissutigissallugu. Nammineq isumaq atorluu pinnguertoqarsinnaavoq pinnguarnerlu tamatigut ilikkagaqarnissamik siunertaqartaannartariaqanngilaq.

Meeqlat inuuasutullu peroriartornerminni atukkamikkut pitsasumik atugaqartinneqassapput aammalu ukiukinnermin-nilli misigileriissavaat inuaqatigiinni inissaqartinneqarlutik. Taamaattumik suliniutigineqarpoq kikkut tamarmik peroriartornerminni innuttaasutut inuaqatigiinni peqataasutut misigisimanissaat - tamanna ataasiakkaanut ataqtigiinnullu iluaqu-taaqqullugu.

Tamanna isumaqarpoq, kommunip ulluunerani neqeroorutai qaffasissumik pitsaassuseqassasut, meeqlanut unammiller-nartuusut aamma tapersersuisuusut saniatigut kajumissaataa-jutigalutik. Tamakku aqqtigalugit inuuneq naallugu ilinniar-nermut aamma inersimasutut inuuneremi nalerisimajuarnermut pitsasumik tunngavissisoqassaaq.

Nunarsuaq tamakkerlugu anguniagassanut periusissiaq

Kommuneqarfik Sermersuumi Piujuartitsisumik ineriertortitsineq pillugu Nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkanut periusissiaq aallaavigalugu kommune sammisamik ineriertortitsivoq: "Meeqlat inuuasutullu siunissaraavut"². Pineqartup iluani Kommuneqarfik Sermersuumit sammisat pingasut erseqqissaatigineqarput: Peqqinnartumik toqqissisimasumillu peroriartorneq, Meeqlat ilinniagaqarnissamut piareersimasut amerlanerit kiisalu Siunissaq ataatsimoorussaq³. Takorluugaq taanna angujumallugu Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuaq ta-makkerlugu anguniagaanni pingaartillit makkupput:

Anguniagaq 3:
Peqqissuseq
atugarissaarnerlu

Anguniagaq 4:
Ilinniagaqarneq
pitsaasoq

Anguniagaq 17:
Suleqatigiinnikkut
anguniagaqarneq

¹https://iserasuut.gl/lemner/foerskole/tunngaviit?sc_lang=da, 14. juni 2022

²<https://composite.sermersooq.gl/da/kommunen/politikkerstrategier/verdensmaalsstrategi, 15. juni 2022>

³Kommuneqarfik Sermersuumi Nunarsuaq tamakkerlugu anguniagassanut periusissiaq, sammisat pillugit uani annermik atugassaqarpoq: sermersooq.gl/da/verdensmaalsstrategiforbaeredygtigudvikling

Ingerlatsiviup anguniagaraa...

nuannaartullu

pilersitseqataaffigissallugit

Kalaallit Nunaanni meeqqerivinnik atuarfennillu, tamanut inissaqartitsisunik, pitsaanerpaanik pilersitsineq

Kommuneqarfik Sermersooq
Kalaallit Nunaanni amerlanerpaanik meeqqat atuarfiat kingorna ilinniagaqalersartunik atuartoqartoq

Sulisut piukkunnaateqarluartut aamma takorluuisinnaasut akisussaaffimminnillu ilisimaarinnittut

Ingerlatsiviup takorluugai anguniagaalu aallaaveqarput Inuit Ataqatigiit aamma Naleraq Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaat 2022-2025.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi ilaatigut ima allas-simasoqarpoq:

"Ulluunerani paaqqinnittarfinni meeqqerivinnilu meeqqat paaqqinnittarfiannut utaqqisorpassuit pisutigalugit unammarnarsinnaasut ilaqtariippassuarnut eqquisarpoq. Angajokqananut meeqqanik paarsisussaqanginneq taamalu erninermi sulinngiffeqareernerup kingorna suliartorsinnaannginneq ilungersunartuuvoq. Sulisunik ilinniarsimanngitsunik, ullut tamaasa kommunip suliffeqarfiaani aalajaallutik sulisartunut, annertuumik piginnaanngorsaaneq ilinniaqittarnerlu aallartinneqassaaq. Piginnaanngorsarnikkut perorsaanermi annertunerusumik akisussaaffimmik kivitsisuunnassanngilaq. Aammali perorsaanikkut tunngatillugu suliffeqarfinni siunissami sulilernissaq periarfissaalissaq. Matumanip perorsaanikkut sulisugut inuunertik tamaat ikiorneqarnissaat, periarfissaqarnissaat tapersorsorneqarnissaallu taamalu arnat angutillu perorsaanikkut tunngasunut sulilernissamut kajumissuseqartersinneqarnissaat qulakkeertussaavarput."

Kommunip sulinerani suli ulluunerani paaqqinnittarfinni sulisut annertuumik ukkatarineqarput, tamanna aamma immikkoortumut pilersaarummi matumani pingaaartitat ataanni takune-qarsinnaavoq. Ilinniagaqarneq aamma piginnaanngorsarneq sulisunut soorluttaaq aqutsisunut suliniutaavoq pingaarutilik takorluukkanut ataatsimoorussanut iluaquitaasussaq. Sulisunut sulineremi atugassarititaasut pitsanngorsarneqarnerat pingaa-tineqassaaq, tamannalu aqutigalugu sulisunik tigumminniin-narneq sulissussarsiornermilu periarfissat pitsaanerulernerat nukitorsarneqassapput.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi sanaartukkatigut atugassarititaasut pillugit suliniutit anguniagassallu aalajan-gersimasut aamma eqqaaneqarput.

"Tamatuma saniatigut, siuliini oqaatigineqareersutut, anguniagaqarluarluni sanaartornissamut missingersuuteqarnikkut tigusinnaasat annertusarniarlugit aningaasaqarnikkut periar-

Qanoq?

imaaliorluni...

- Ikaarsaernerit pitsasut pingaartinneqarnerat
- MISI-mi siunnersortinnisamut utaqqineq sivikinnerusoq

- Meeqqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivimmi immikkoortuni tamani takorluukkat suliassallu ersarissut
- Illut inillu takorluukkanik suliassanillu tapersersuisuusut
- Meeqqat pisariaqartitaannut assigiinngitsunut naleqqussaaneq/assigiinngiaartitsineq
- Sulisut ineriaortnerat pitsasunillu atugaqarnerat
- Missingersuutit piviusorsiortut takorluukkanik anguniakkanillu tapersersuisut

- SUMILUUNNIIT atuartitsinerit piukkunnaateqartut (alisummit ilinniartitsineq)
- Meeqqat ataasiakkat piginnaasaat pingaartinneqartut (iliusissatut pilersaarutit, ineriaortfiusinnaasut qaninnerpaat)
- Suliassaqfiiit assigiinngitsut suleqatigiinnerat (MISI, atuarfik, inuutissarsiortut, ilinniarfiiit)
- Ikaarsaernerit/tunniussinerit pitsasut

- Sulisunik takorluukkanik anguniakkanillu tapersersuisunik ineriaortortsineq
- Immikkoortuni tamani aqtsineq ersarisoq
- Peroorsaanermut allaffisornermullu tunngasuni aqtsineq pitsanngorsarneqartoq
- Suliassaqfimmut takorluukkat anguniakkallu ersarissut

fissiisoqassaaq. Taamatuttaaq qinigaaffiup nalaani meeqqerivimmii inissaqarnissamik qularnaveeqqusiiinerup piviusunngortinneqarnissaa kommunimut periarfissaalissaq."

Taamaattumik sulissutigineqarpoq paaqqinnittarfinni inissanik naammattunik pilersitsinissaq, 2024-p naannginnerani paaqqinniffimmi inissaqartitsinermik qularnaveeqqusisoqarsinnaal-luni.

Ingerlatsinerup ilaa pingaarutilik tassaavoq ulluunerani paaqqinnittarfinnik meeqqanut tamanut inissaqartitsisunik takorluukkanut iluaquatasumik sulialinnut sinaakkutissanik qulakeerinissaq. Tassa imaappoq sanaartukkatigut sinaakkutissat kisiisa pinnagit. "Sinaakkutissat qituttut" paaqqinnittarfiup nutaap ammannginnerani aamma inissineqareersimassapput. Taakkunani pineqarput sulisunik piukkunnaatilinnik sulisussar-sinermut atasumik soorluttaaq paaqqinnittarfimmi ulluinnarni perorsaanermik sulinermi toraagassat piaareersimanissaat. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi aamma anguniagaq pingaarutilik alla allaaserineqarpoq, tassa meeqqanik peqqisunuk nuannaartunillu paaqqinnittarfimminni atuarfimminnilu atugarissaartunik pilersitsinissaq.

"Timersoqatigiit Kattuffiata nunarsuarmi tamani timimik aalatitsinerpaatut anguniagaqarnera partiit isumaqatigiissuteqartut sulissutigiumavaat. Taamaattumik periusissiaq meeqqerivinnut, meeqqat atuarfiannut ulluinnarnilu inuunermut ilanngullugu eqqarsaatigineqassaaq - innuttaasut amerlanerit equeersimaarnerisigut innuttaasut ilaqtariillu peqqinnerusut, qulakeerneqassaaq. G1F'p periusissiaa aallartikkusunneqarpoq - ajornanngippat aallaqqaammut atuarfiiit suliffeqarfiiillu ikittuonnaat misilgitutit ingerlatsisoralugit, taamaalilluni misilitakkut aallerfigisimasat atuarfinnut suliffeqarfinnullu sinneruttunut ingerlateqqinnejqarsinnaaniassammata."

Tamanna suliniutinik ingerlasunik kiisalu Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani paaqqinnittarfinni aamma atuarfinni suliniutinik peqqinnermut siuarsaataasunik annermik ingerlatsisoqarnissaanut tapersersuivoq. Suliniummut tassunga siunnerfik immikkoortumut pilersaarummi kingusinnerusukkut allaaserineqassaaq.

1.3 Inatsisit

Ulluunerani neqeroorutit inatsisinik nuna tamakkerlugu atuut-tunik aamma inatsisinik kommunimut atuuttunik arlalinnik malitassaqaarpoq.

Inatsit malinneqartussaq pingarneq tassaavoq Meeqqanut suli atualinngitsunut perorsaanikkut inerikkiartuutaasumik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut nr. 16, 3. december 2012-imeersumit.

§ 1 Inatsisartut inatsisaata matuma meeraq qitiutillugu, mee-q-qamullu angajoqqaatut oqartussaasut imaluunniit meeqqamik pilersuisiusut suleqatigalugit, meeqqanut ataasiakkaanut suli atualinngitsunut pitsaanerpaamik ikorfartuinissaq qularnaas-savaa, tassuunakkut meeqqap peqqissumik imaqrarluartumillu-inerikkiartornissaa qularnaarumallugu.

Taakkununnga ilanngullugit akisussaaffeqarfiiit suliassa-qarfimmullu tunngasut pissutsit allat inatsimmi aamma erseqqissarneqarsimapput, ilaatigut tulliuttut:

- Ulluunerani neqeroorutini meeqqat eqimattakkaani agguataarneqassapput. Meeqqerivimmi eqimattami ataatsimi meeqqat amerlanerpaamik 20-ussapput, meeraaqcerivimilu eqimattami ataatsimi meeqqat amerlanerpaamik 12-iussallutik. Meeqqat immikkut pisariaqartitsut pillugit inatsisit allat atuupput.
- Meeqqat eqimattanut agguarneqarsimasut tamarmik minnerpaamik sulisorissavaat perorsaasoq ataaseq, perorsaanermik ilinniagaqarsimasoq ataaseq ikiortilu ataaseq. Ulluunerani neqeroorutip ammanerata nala-ni tamatigut meeqqani ataatsimoortuni tamani min-nerpaamik sulisut marluussapput, tamatigullu minner-paamik perorsaasoq 1 meeqqerivimmiittassalluni.
- Taakkua saniatigut ulluunerani neqeroorut pisariaqar-timinik igaffimmi eqqiaasutullu sulisoqassaaq. Nunaqarfinni neqeroorutit pedelinik aamma atorfe qartitsipput.
- Ulluunerani neqeroorutit tamarmik kommunip pigisai aamma namminersortunit ingerlanneqartut kommu-nalbestyrelsemitt akuerineqartussaapput.

Kommunalbestyrelse tassaavoq inatsimmi sinaakkutissat atuut-tut naapertorlugit ulluunerani neqeroorutini sulisut amerlas-susissaanik aalajangersaasoq, aqutsisup saniatigut sulisunik atorfinititsinermi najoqqutassanik suliaqartussaalluni. Min-nerpaaffissatut piumasaqaatit piviusunngortinnejarsinnaa-tinnagit Kommunebestyrelse upalungaarsimanermut pilersaa-rusiussaaq. Inatsisip pingaernerup ataani nalunaarutit assigiin-gitsut piupput, taakkununnga ataaniittut erseqqissaatigine-qarput:

Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 36

24. septembari 2020-meersoq:

Ulluunerani neqeroorutit pilersinnejartarnerat ilusilersugaane-rallu aamma suleqatigiinnik pilersitsisarneq pillugit nalunaarut Ulluunerani neqeroorutinik nutaanik sanaartorneq aamma pi-soqqanik iluarsartuussinermut najoqqutassaaqpoq.

Taakkua saniatigut sulisut atugarissaarnerannut tunngatillugu Sulisunut Najoqqutassaaq Sermeeqqamiittooq erseqqissaatigi-neqarpoq. Taakkununnga ilanngullugit perorsaanermik suliallit atorfinitisneqarneranni sulisunut isumaqatigiissutit atuuttut ilaapput. Taakkua tassaapput

NPK-mik perorsaasunut isumaqatigiissut 2020-2024:

NALUNAARUTIT - Kalaallit Nunaanni Inatsisit, Serie C-II naaper-torlugu, Naalakkersuisut aamma Nunatsinni Perorsaasut Kat-tuffiata akornanni Kalaallit Nunaanni ulluunerani- aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni perorsaasut pillugit isumaqatigiis-sutaat, marsi 2021.

Suliamik ilinniagaqarsimangitsut pillugit SIK-p isumaqati-giissutaa 2018-2022:

NALUNAARUT — Kalaallit Nunaanni Inatsisit, C-II — Isumaqati-giissut Naalakkersuisut, Finansministeriap aamma Suliner-mik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiata akornanni, akunnermusial-lit suliamik ilinniagallit ilinniagaqanngitsullu pillugit isumaqati-giissut, 2. december 2019.

2.0 ULLUUNERANI NEQEROORUTIT KILLIFFIANNIK AAMMA SUMIINNERANNIK ALLAASERINNINNEQ

Ulluunerani neqeroorutini meeqqat 6-inik qaammateqaler-nerannit 6-inik ukioqalernerannut, atuarfimmi/AKO-mi aal-lartinnerannut ulluunerani neqeroorummi perorsaanikkut inerikkiartuutaasumik sullinneqarsinnaanerat kommunip ne-qeroorutigaa, Meeqqanut suli atualinngitsunut perorsaanikkut inerikkiartuutaasumik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut nr. 16, 3. december 2012-imeersoq naapertorlugu. Meeqqat immikkut pisariaqr-titsisut innarlutillillu aamma pineqarput.

Junimi 2022 Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat 0-5^a uki-ullit 2.018-iupput. Meeqqat 6-inik ukiullit skemami ilanngun-neqanngillat, taakkua atuartut klassiini nukarlerni ilaanerat pissutigalugu.

Piffissami naatsorsuiffiusumi assingusumi Kommuneqarfik Sermersooq inissanik katillugit 1.658 sinnerlugit amerlassuseqar-tunik peqarpoq. Takuuk ataani skema. Inissanit taakkunanna inissat 1.528-t meeqqanit allatsissimasunit atorneqarput⁵. Tassa imaappoq ukioqatigiaani taakkunani meeqqat 76%-ii kommu-nip ulluunerani neqeroorummi neqeroorutaanik atuisuupput. Kommunip ulluunerani neqeroorutit ingerlatsinerata saniati-gut ulluunerani neqeroorutit namminersortunit ingerlanneqar-tut aamma piupput. Nuummi ulluunerani neqeroorutit nam-minersortunit ingerlanneqartut pingasuupput;- meeqqerivit marluk aamma ukioqatigiaanngiianut paaqqinnittarfik ataaseq. Taakkua ingerlatsinermut tapiissutinik kommunimit tunine-qartarput.

Taakkua saniatigut meeraqarpoq angerlarsimaffimminni paari-neqartartunik. Angajoqqaat namminneq aalajangiisarput mee-raq ulluunerani neqeroorutiniittasanersoq.

Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutit tamarmik nalunaarsorneqarnerat, juuni 2022:

	Meeraaqeriviit	Meeqqeriviit	Ukioqatigiaanngi-iaanut paaqqin-nittarfitt	Angerlarsimaffimmi paars-sarneq/Angerlarsimaffimmi paarsisarnermik aaqqissuuss-inerit/nunaqarfimmi neqero-orutit ⁶	Meeqqat amerlassu-sissaat
NUUK	Amaat				36
			Maligiaq		96
			Meeqqat		25
Paannaat					24
		Nuka			40
			Timmiaaqqat		100
			Paarsisoq		90
			Sikkersoq		64
			Muku		64
			Puiaq		64
			Qivioq		96
			Tikiusaaq		96
			Nukariit		120
			Uiloq		35
			Umiaq		50
			Ungaavaraq		48
			Annersuaq		64
			Soralu		54
			Apisseq		69
				Angerlarsimaffimmi paarsisartoq 1 Nuuk	4
				Angerlarsimaffimmi paarsisartoq 2 Nuuk	4
PAAMIUT	Nuummi katillugit:				1.243
	Meeraq				46
		Mike			51
KITAANI NUNAQARFIIT:	Paamiut katillugit:				97
				Arsuk	4
				Kapisillit	4
				Qeqertarsuatsiaat	16
	Kitaani nunaqarfintti katillugit:				24

^aKisitsisit CPR-mik nalunaarsuisarfimmit, 9. juni 2022.

⁵Kisitsisit Winformatikimit aaneqartut, 10. juni 2022.

2022-mi sulissutigineqarpoq nunaqarfintti neqeroorutit tamaasa angerlarsimaffimmi paarsisarnermik aaqqissuussatut allannngortinneqassasut.

TASIILAQ ITTOQQORTOORMIIT NUNAQARFIIT TUNUMI	Amaagajaaq						24
		Mikisoq					44
		Pingajeqqad					88
		Dr. Ingrid					40
	I alt Tasiilaq:						196
		Paarsisor					30
			Kulusuk				12
			Kuummiit				14
			Tiilerilaaq				14
			Sermiligaaq				14
			Isortoq				14
	Tunumi nunaqarfinni katillugit						68
	Kommuneqarfik Sermersooq tamakkerlugu katillugit:						1.658

Kommunimi tamarmi kommunip paaqqinniffittut neqeroorutai katillutik 36-upput: Taakkunanna 21-t Nuummiippuit. Tunumi paaqqinnittarfiit/nunaqarfimmi neqeroorutit/angerlarsimaffimmi paarsisarnermik neqeroorutit quliupput, kitaani Nuup avataani tallimaallutik.

Kommuneqarfik Sermersuumi paaqqinniffittut neqeroorutit agguataarsimanerat:

Amerlassusiat	Paaqqinniffittut neqeroorutit
19	Nuummi paaqqinnittarfiit
3	Nuummi paaqqinnittarfiit namminersortut
4	Tasiilami paaqqinnittarfiit
2	Paamiuni paaqqinnittarfiit
1	Ittoqqortoormiini paaqqinnittarfiit
2	Nuummi angerlarsimaffimmi paarsisartut
4	Angerlarsimaffimmi paarsisarnermik aaqqissuussat (tunumi 1 aamma kitaani 3)
4	Tunumi nunaqarfimmi neqeroorutit

Tabeli: Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat 0-5-inik ukiullit

Illoqarfik/nunaqarfik	Ukiut 0	Ukioq 1	Ukiut 2	Ukiut 3	Ukiut 4	Ukiut 5	Katillugit
Nuuk	248	297	244	260	246	262	1557
Tasiilaq	33	38	31	41	47	29	219
Paamiut	10	13	17	21	15	20	96
Ittoqqortoormiit	4	6	9	4	6	7	36
Kuummiit	7	4	7	4	5	1	28
Kulusuk	5	4	3	3	5	6	26
Sermiligaaq	4	6	4	4	3	4	25
Qeqertarsuaatsiaat	4	4	4	1	1	3	17
Kapisillit	1	1	0	0	1	1	4
Isertoq	0	1	2	0	1	0	4
Tiilerilaaq	1	0	1	0	0	2	4
Arsuk	0	0	0	0	1	1	2
Kommune tamaat:	317	374	322	338	331	336	2018

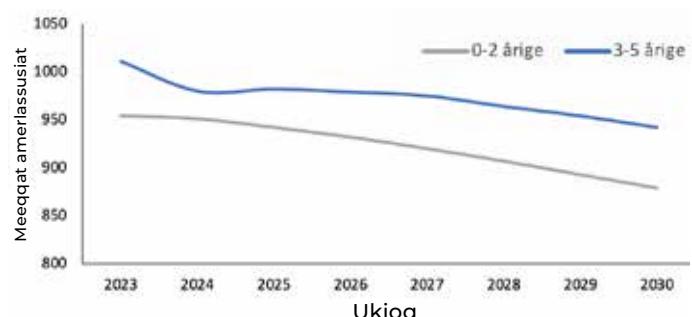
2.2

2030-p tungaanut siumoortumik naatsorsuineq

Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfimmit ilimagineqarpooq 2030-p tungaanut meeqqat 0-5-inik ukiullit amerlassutsimikkut maannamit ikinnerulissasut. Tassunga tunngavilersuutigineqarpoq, arnat qitorniorsinnaasut ikinnerulernissaat.⁹

Aappaagumit 2030-mut siumoortumik naatsorsuinermi Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat meeraaqqerivimmittussat aamma meeqqat meeqquerivimmittussat imaassangatinneqarput:

Kommuneqarfik Sermersuumi 2023-2030, 0-2-nik aamma 3-5-nik ukiullit amerlassusissaannik siumoortumik naatsorsuineq (Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfik)

2.1 Innuttaasut amerlassutsimikkut katitigaanerat
Immikkoortumi matumani innuttaasut amerlassutsimikkut katitigaanerat aamma taassuma Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqanut ulluunerani neqeroorutinut atasumik allanngoriar- tornerata nalunaarsorneqarnera sammineqarpoq. Taamaalior- toqarpoq ulluinnarni sulinermi aamma siunissami suliniutinik pingaarnersiunermi tunngavissamik pisariaqartumik peqaru- malluni.

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat 0-5-inik ukiullit katil- lutik 2.018-iupput.⁷ Taakkunanna 77%-ii Nuummi najugaqarpuit (1.557).⁸ Ataani takuneqarsinnaavoq kommunimi inoqarfinni meeqqat amerlassusiisa agguataarsimanerat skemanngorlugu.

⁷ Meeqqat 6-inik ukiullit ilanngunneqanngillat atuartut klassiini nukarlerni ilaanerat pissutigalugu

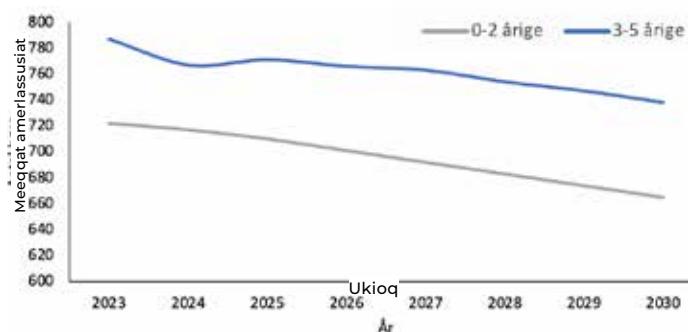
⁸ Kisitsisit CPR-mik nalunaarsuisarfimmit, 9. juni 2022.

⁹ Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfik, Innuttaasut amerlassusiisa siumoortumik naatsorsorneqarnerat 2018-2028, 14.januar 2019

Nuuk eqqarsaatigalugu pissutsit assingusut atuuttussatut naatsorsutigineqarput, kommunimi meeqqat $\frac{3}{4}$ Nuummi najugaqnerat pissutigalugu

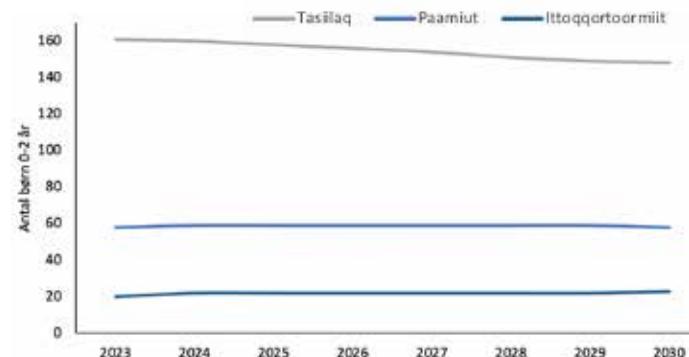
Nuummi 2023-2030, 0-2-nik aamma 3-5-nik ukiullit amerlassusisaannik siumoortumik naatsorsuineq (Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfik)

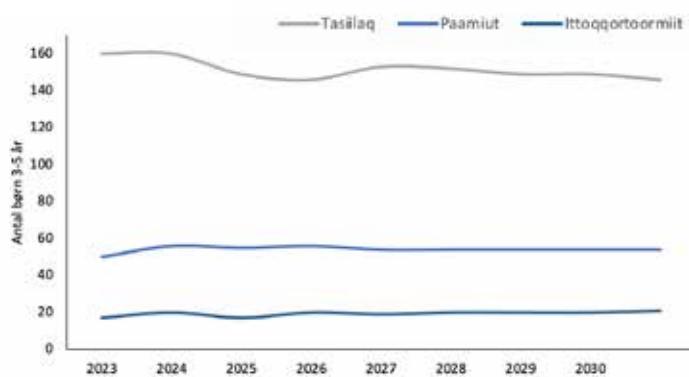
Qulaani takuneqarsinnaasutut meeqqat 0-inik aamma 2-nik ukiullit 2030-p tungaanut maannamit 8 % missaannik ikinnerulissapput 3-5-inik ukiullit 6 % missaannik ikinnerulissasut.

Matuma ataani Nuup avataani illoqarfinni meeqqat amerlassusiisa siumoortumik naatsorsorneqernerat: Tasiilaq, Paamiut aamma Ittoqqortoormiit Meeqqat amerlassusiat kommunip sinneranisut ataatsimut isigalugu ikinnerulissapput, kisiannili taama ikinnerutigilissanngillat. Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfimmit ilimageqarpoq 0-2-nik ukiullit illoqarfinni pingasuni katillugit 4 %-imik ikinnerulissasut aamma 0-5-inik ukiullit 6 %-imik. Tasiilaq, annerpaamik ikileriaateqarfiussaaq, Paamiut aamma Ittoqqortoormiini meeqqat amerlassusiat allangugaassanngilaq.

Tasiilaq, Paamiut aamma Ittoqqortoormiini 2023-2030, 0-2-nik ukiullit siumoortumik naatsorsorneqernerat (Nunatsinni naatsorsueqqissaartarfik)

Tasiilaq, Paamiut aamma Ittoqqortoormiini 2023-2030, 3-5-nik ukiullit siumoortumik naatsorsorneqernerat (Nunatsinni naatsorsueqqissaartarfik)

2.3 Utaqqisut allattorsimaffiani killiffik aamma 2030-p tungaanut paaqqinnittarfimmik pisari- aqartitsineq

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqerivinnut soorluttaaq meeraaqquerivinnut utaqqisunut allattorsimaffimmik pilersitsisqarsimavoq. Anguniagaavoq utaqqisunut allattorsimaffinni allatsissimasut naammaginartumik ikilisinneqassasut, angajqqaat ernereernerup kingorna sulinngiffeqartut sulinermik ingerlatsinerminni nangitsisinnaaqqullugit, kissaatigileruniku.

Kommuneqarfik Sermersooq tamakkerlugu 1. juli 2022 meeqqat 6-inik qaammateqalereersimasut imaluunniit angajulliunerit¹⁰:

Paarineqarneq	Meeqqat utaqqisuni allassimasut amerlassusiat
Kommuneqarfik Sermersooq tamakkerlugu meeraaqqueriviit/ angerlarsimaffimi paarsisartut	Meeqqat 42*
Kommuneqarfik Sermersooq tamakkerlugu meeqqeriviit/ nunaqarfimni neqeroorutit	Meeqqat 9

*Meeqqat 97-it meeraaqquerivimmut allatsissimasut allattorsimaffianniippot, kisianni ilumoortumik utaqqisut taamaallaat 42-upput u 1. juuni inissamik neqeroorfingineqarsinnaasut, sineruttut meeqqat 55-it qaammatit 6 ataallugit utoqqaassuseqarput (meeqqat 30. november 2021-p kingorna inunngorsimasut).

Uani tabelimi takuneqarsinnaavoq juunimi 2022, meeqqat 42-t qaammatinik arfinilinnik utoqqaassusillik imaluunniit utoqqaanerusut Kommuneqarfik Sermersuumi meeraaqquerivimmut allatsissimasut allattorsimaffianniittut, meeqqallu qulingiliut meeqqerivimmut inissamut utaqqisut allattorsimaffianniittut.

Taamaattumik paaqqinnittarfinnik nutaanik sanaartornermi pingaartumik meeraaqqueriviit siullunneqarnissaat pingaartinneqassaaq. Taamaaliortoqassaaq ininik eqaatsumik pilersitsinikkut, pisariaqartitsisoqartillugu meeqqerivimmit meeraaqquerivimmut imaluunniit paarlattuanik allanngortineqarsinnaasunik.

Nuummi meeraaqquerivimmi inissamik neqerooruteqarsinna-nermi unammillaanerpaavoq. Meeqqat allattorsimaffianni allatsisimasut 90%-ii Nuummeersuupput.

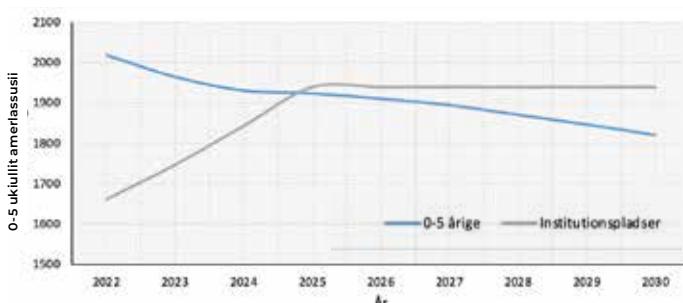
Siumoortumik naatsorsuineq

Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfimmit ilimagineqarpoq meeqqat 0-5 ukiullit ikinnerulissasut, arnat ernisinnaasut ikinnerulernissaat pissutigalugu. Aammattaq avataanit Nuummut nuussinnaasut naammatsinnerattut ittumik pisoqarnissaa pissutigalugu.

Nunatsinni Naatsorsueqqissaartarfimmit taamaattoq pissutsit allat eqqarsartaatsimut tassunga sunniuteqarsinnaasut tikkuarneqarput, taakkununnga ilaapput inissat amerlinerat kiisalu Nuummi mittarfiup allilerneqarneranut atasut.¹¹

Pisariitsumik siumoortumik naatsorsuinermi takuneqarsinnaavoq, Kommuneqarfik Sermersuumi 2024, meeqqerivimmi inissaqarnissamik qularnaveeqqusisinhaaneq ajornarnaviangitsoq. Tassungali apeqqutaassaaq illunik paaqqinnittarfinnik sanaartornermi piffissaliussat iluanni naammassinnissinnaanerit.

Pisariitsumik siumoortumik naatsorsuinermi meeqqerivimmi inissaqarnissamut qularnaveeqqusisinhaanermut anguniagaq

2.4 2030-p tungaanut sulisunik pisariaqartitsineq

Immikkoortumi matumani Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutini sulisussaqarnermi pissutsit sumi qanorlu innerat allaaserineqassapput. Ukiut 2022-2025 pingaarnertut sammineqassapput, piffissami tassani Nuummi uki-oqatigiinngiaanut ulluunerani neqeroorutit nutaat pilersaarutigineqarnerat pissutigalugu. Ulluunerani neqeroorut siulleq – Maligiaq marsimi 2022 ammarpoq, ataani takuneqarsinnaapput sanaartukkut pingasut pillugit takussutissiat

Nuummi 2025-p tungaanut paaqqinnittarfiit nutaat

Ukioqatigiinngiaanut paaqqinnittarfiit	Meeqhat amerlas susaat	Inimi ataat-simi sulisut ¹²	Atorneqars-innaanissaa naatsors-suutaavoq
Atuarfiup nutaap eqqaani	96	18	2023-p qiteqqun nerani
Nuussuarmi arsaattarfiup eqqaani	96	18	2024
Mitsimmaavik Qinngorput	96	18	2025 ¹³

Meeqquerivinni meeqqanut 96-inut inissalinni meeraaqquerivinni init pingasut aamma meeqqueriviit init pingasut, meeqquerivimmi ataatsimi inini sulisut 18-inut amerlassusiligaapput. Taakkua saniatigut meeqqueriviit ataasiakkaat tamarmik ataatsimik aqtsisoqassapput, taanna perorsaanermik ilinniagaqarsimasaqaq kiisalu igaffimmieqqianermillu suliallit pisariaqartinnejartutut amerlassusillit.

Meeqquerivinnik nutaanik sanaartornermi piumasqaataavoq taakkua "eqaatsunngorlugit" sanaartorneqassasut. Imaappoq, inissamik innersuussinermut pisariaqartitsisut amerlassusianuttaleqqussarneqassasut. Assersuutigalugu meeraaqquerivimmi inissat pisariaqartinneqarpata, meeqqueriviit inaat meeraaqquerivimmi inisut allangortinneqarsinnaassapput allangortiterinermik sanaartornerit annerit imaluunniit aningaasartuutit amerlanerit atunngikkaluarlugit.

Nuummi ukioqatigiinngiaanut meeqquerivinnik sisamanik 2022-mit 2025-mut sanaartornerup kinguneranik perorsaanermik sulialinnik sulisussarsiorneq annertuumik ukkatarineqarnissaapisariaqassaaq. 2021-mi meeqqueriviit marluk ammarneqarput,

meeqquerivinni tallimani mikinerusuni sulisut ininut nutaanut nuutinnejarpuit. Meeqquerivinngorumartuni sulisunik nutaaruinnarnik sulisussarsiornissaq aallaavigineqassaaq.

Ataani takuneqarsinnaavoq Kommuneqarfik Sermersuumi Nuummi sanaartortoqarnerani sulisinnaasutut pisariaqartineqartut amerlassusiat. Skemami aqutsisunik, igaffimmieqjaasutullu sulisussat ilangunneqanngillat.

Kommuneqarfik Sermersuumi 2025-p tungaanut sulisunik pisariaqartitsineq katillugu

Ulloq sulisunik pisariaqartitsiffiusoq	Isumaginnernermi perorsaasut kommunimi atorfiit amerlassusissaat	Isumaginnernermi ikiortit kommunimi atorfiit amerlassusissaat	Ikiortit kommunimi atorfiit amerlassusissaat
Juni 2022 (Maligiaq marsimi 2022 ammarpoq)	105 (67 inuttaqartut)	105 (83 inuttaqartut)	105 (91 inuttaqartut)
2023-p qiteqqunnerani			
(atuarfiup nutaap eqqaani)	111	111	111
2024 (Nuussuaq)	117	117	117
2025 (Mitsimmaavik)	123	123	123

Soorlu skemami takuneqarsinnaasoq perorsaasut pingaarnertut Kommuneqarfik Sermersuumi amigaatigineqartut. Perorsaasutut atorfiit 64%-ii inuttaqarput. Taamaattoq atorfinnut allanut inuttassat aamma amigaataapput. Atorfiit inuttaqannigtsut taartaasartunit aalajangersimasunit suliamik matussuserneqarsinnaapput. Piffissami aggersumi pisariaqartitsinerup annertusiartuinnartup maannalu sulisunik amigaateqarnerup kinguneranik suliamik ilinniagaqarsimmasunik suliamillu ilinniagaqarsimmanngitsunik sulisussarsiorluni aammalu sulisunik tigumminniinnarnissaq siunertaralugu suliniutinik arlalinik aallartitisisoqarpooq. Taakkua immikkoortumut pilersaarummi kingusinnerusukkut allaaserineqassapput.

¹² Inatsit malillugit perorsaanermik suliallit..

¹³ Sanaartornissamut ulloq aallartiffissaq suli aalajangerneqanngilaq

3.0 IMMIKOORTUMUT

PILERSAARUMMIK SULIAQARNEQ

Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani neqeroorutit qulaani qulaajarneqarnerannik ingerlatsineq immikkoortumut pilersaarummik suliamik ingerlatseqqinnermi ataanilu pingaartitut sammineqartussani tunngavittut atorneqassaaq. Pingaaru-teqarpoq immikkoortumut pilersaarutip ingerlaavartumik malittarineqarnera, ilaatigut siuomortumik naatsorsuinerit, taamaattumillu aallaavigineqartut allangorsinnaanerat pisutigalugu. Tamatumma nassatarisinnaavaa ataani suliniutit allaaserineqartut pingaarnersiorneqarnerannik allangortitsineq immaqalu suliniutinik nutaanik aallartitsineq. Immikkoortumut pilersaarummik suliaqarneq ingerlatsivimmit aqunneqarpoq suleqatigiinnillu inuttakinnerusumit, taakkua tassaapput pisortaq, ineriartortitsinermut aqtsinermi pisortaq, ulluunerani neqeroorutinut fagchefi aammalu AC-fuldmægtigi. Pingaartillugit ukkatarineqartussat- suliniuteqarfiusussallu allaffisornermi suleqatigiinnit toqcarneqarput, ulluunerani neqeroorutinik sulias-saqarfik pillugu politikkikkut kissaatigisat aalajangiussaasullu aallaavigalugit. Pingaartillugit ukkatarineqartut- suliniuteqarfissallu toqkakkat imarisassaannik sulineq suleqatigiinni assi-giinngitsuni inissisimagallartarpoq, suliniutit allat misiligummik suliniutit misileraneqartut imaluunniit misissuinerit aeq-qutinik immersugassanik imallit misissorneqarnerisa nalaanni. Ulluunerani neqeroorutini sulisut atuisullu peqataatinneqarnerat annertuumik ukkatarineqarpoq, taamaaliornikkut suliniutit ingerlatsinermi pisariaqartitsinertut unammilligassatullu misi-gisat aallaavigalugit sularineqartaqqullugit. Ilangussami 8.1 ukkatarineqartunut suliniutigineqartunullu assigiinngitsunut suliamik ingerlatseqataasimasut nalunaarsorneqarput.

IMMIKOORTUMUT PILERSAARUT

ULLUUNERANI NEQEROORUTINUT
IMMIKOORTORTAQ 2022-2030

KOMMUNEQARFIK
SERMERSOOQ

Kommuneqarfik Sermersooq - Meeqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivik

4.0 SULISUT, MEEQQAT MEEQWERIVIULLU UKKATARINEQARNERAT

Immikkoortumi pilersaarummi ulluunerani neqeroorutinik suliaqarneq sammisanut pingaarnernut pingasunut agguarneqarsinnaavoq: *Sulisut, meeqqat aammalu meeqqerivik.* Kommuneqarfik Sermersuumit suliniutit immikkoortut pingasut tamaasa pillugit ingerlanneqarput. Piffissalli ilaanni immikkoortitsineq killileruminaassinnasaarpooq, sammisat imminnut kalluaattaramik suliniutillu tamarmik ataatsimoorussamik siunertaqarmata. Immikkoortuni tulliuttuni sammisat pingasut saqqummiuneqassapput ulluunerani neqeroorutinik suliassaqarfik pillugu suussusersineqarsimasunut tunngasut. Sammisassat: *Meeqqat, Sulisut aammalu meeqqerivit siullermik allaaserineqassapput, kingorna pingaarnertut ukkatarineqartut suliniutillu assiginnitsut sammineqarlutik.* Tulliattut suliniutit aallartinneqartussat imaluunniit maannangaaq ingerlanneqareersut sammineqassapput. Taava pingaarnertut ukkatarineqartut immikkoortup naanerani skemami eqikkarneqassapput. Skemat suliniuteqarfittut immikkoortut tamarmik aallaavigalugit iliuusissatut pilersaarummik suliaqarnermi tunngaviliissapput. Ukiut tamaasa skemaniittut suliniutit aaqqinnejqartassapput malittarineqarlutillu. Taamaattumik taakkua sulinermi sakkutut isigineqassapput aammalu ingerlatsivimmut, meeqqerivinmut susassaqartunullu allanut ineriarortitsinermik suliamiakuutineqartunut aallaavittut ataatsimoorussatut isigineqassapput.

5.0 SULISUT

Kommuneqarfik Sermersuumut aalajangiisuulluinnartumik pingauteqarpoq ulluunerani neqeroorutini sulisut suliffimmi pitsaasunik atugaqarnissaat. Tamakkiisumik pineqarpoq sulisunut suliffeqarfinnik timikkut soorluttaaq tarnikkut pitsaasmik atugassaqartitsisunik ima pilersitsisoqarpat:

- Ilanniagaqarnermik piginnaangorsarnermillu sulisunut aqutsisunullu neqerooruteqarneq
- Ulluinnarni perorsaanermik suliaqarnermut sanaartukkagit sinakkutissanik pitsaasunik pilersitsineq
- Ulluunerani neqeroorutini aqtsinermik pitsaasumik piukkunnassuseqartumillu qulakkeerineq

Taamaaliornikkut suliffimmi pitsaasumik atugassaqarnissamut piumasaqaat pitsaanerpaat pilersinneqassapput, taakkua ingerlavartumik sulisunik pissarsiornermi tigumminniinnarnissamilu qulakkeerinneqataasinnaassapput.

5.1 Immikkoortoq pingaaqtinneqartoq 1 Sulisut-sarsiorneq sulisunillu tigumminniinnarnissaq

Kommuneqarfik Sermersooq pingaaqtinneqarpoq sulisunik piginnaasalinnik ilinniarsimasunillu sulisussarsiornissaq attasiinnarnissarlu, taamaaliornikkut anguniakkamik Kalaallit Nunaanni ulluunerani neqeroorutinik pitsaanerpaanik, meeqqanik tamanik inissaqartitsisunik peqarsinnaajumalluni.

Piumasaqaat taanna immikkut pingauteqarpoq pissutigalug, suliassaqfimmuit ilinniarsimasunik soorluttaaq suliamik ilinniagaqarsimanngitsunik sulisussarsiornissaq unammillernartuummat. Kommuneqarfik Sermersuumi illoqarfinni nunaqarfinnilu aammalu nuna tamakkerlugu. Taamaattumik sulisunut suliffimmi atugassaritaasunik pitsaanerpaanik pilersitsiarluni sulianik ingerlatsisoqarpoq.

Ukiuni aggersuni Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutinik suliassaqfimmii annertusaanerujussuarmik

pisoqassaaq, tamatuma piumasaqaatitaraa suli sulisinnaasunik pissarsiniarnissamik pingaartsinsissaq. Suliniutit immikkoortuni 5.1.1-5.1.4 allaaserineqassapput. Sulisunik pissarsiniarneq attassiinnarniernerlu imminnut ataqatigiippit. Taamaattumik ulluunerani neqeroorutini perorsaanermik suliallit pikkorissut tigummiinnarnissaat pillugit suliniummik angisuumik suli ingerlatsisoqarpoq. Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutini MTU/APV 2021-mi kingulliup ersersippaa, sulisut amerlasuut sulinerminni nuannarinpput (81%). Suliaartornissaminut annertuumik kajumissuseqarput (86-88%) suliffimmullu assorsuaq tunniusimasutut misigisimapput (86%). Ineriarorneq taanna kommunimit nangillugu suliariumaneqarpoq, perorsaanermik suliallit piginnaasaqarluartut, takorluugallit akisussaaffimminillu ilisimaarinntut pigiinnarnissaat suli qulakkeerneqaaqquallugu.

Kalaallit Nunaannut tamarmiusumut kisitsisit atuuttut ersersippaa, sulisut ataatsimut katinneranni 28%-iisa ukumi qaangiutti suliffimminnit taamaatissimasut. Pingajorarterutaasa qularaat, ukiut marluk qaangiuppata atorfimmennilginnassanerlutik. Fagchefinik apersuinernit uppernarsineqarpoq akissarsiat qaffassisusiat pissutaaqataasoq sulisunik tigumminniinnarnissaanermut ajornartorsiutit pissutaaqataasoq, perorsaasut meeqqat atuarifiini imaluunniit ulloq unnuarlu angerlarsimafinni sulisut qaffasinnerusunik akissarsiaqarmata. Akissarsiat saniatigut suliffimmi atugassarititaasut timikkut tarnikkullu sakkortupput, meeqqanik kivitseqattaarnerit passussinerillu sulisinnaasut amerlasuut ulluunerani neqeroorutit avataani suliffissarsiornissamik toqqaasarnerannut patsisaqataapput. Perorsaanermik suliallinnit tikkuarneqarpoq sulisut suliunnaartartut aammalu napparsimalluni suliaartunngitsoortartut kisisitsitaasa qaffassisusiat sulisunut sinneruttunut ilungersuatit-sartoq.¹⁴

Kommuneqarfik Sermersuumit annertuumik kissaatigineqarpoq kommunimi sulisunik ilungersuatitsisarneq millisarneqarnissaanik kiisalu atorfifit akornanni atugarissaarnerup qaffas-sarneqarnissaanik. Taamaattumik sulisunik attassiinnarnissaq siunertalarugu suliniutinik arlalinnik aallartitsisoqarpoq, suliniutit 5.1.5-imuit 5.1.7-imut allaaserineqarput. Suliniutit tamarmik malittiarneqassapput qulakkeerneqaaqquallugu, ineriarorneq toraakkamut eqqortumut ingerlasoq siunertarineqartutullu eqqortumik sunniuteqartoq. Ingerlatsivimmit kvartalikkaartumik paassisutissanik katersinissaq suliniarfingineqarpoq, taamaaliornikkut ineriarorneqat malinnaasoqarsinnaaqquallugu ulluunerani neqeroorutini sulisoqarnikkut qanoq ineriarorneqat qeqqarsaatigalugu. Soorlu MTU/APV-mik misissuineq suliniutit suliffimmi atugassaritaasunut tunngasut kissaatigisatut sunniuteqarnerannik uuttortaatitut atorneqarnissaa pingaauteqaaq.

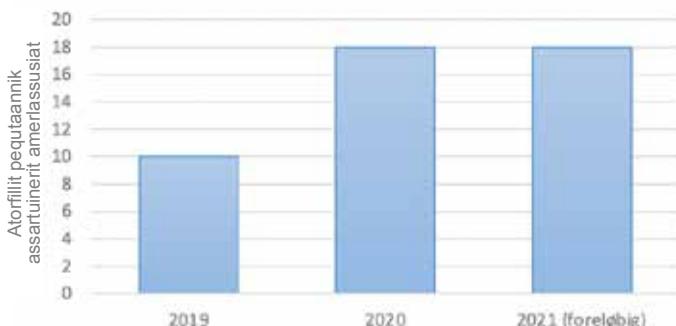
5.1.1 Suliniarfingineqartoq 1: Ulluunerani neqeroorutini sulisut atorfimmuit atasumik ineqartinneqarnerannik pingaaertersiuineq

Marsimi 2020 ingerlatsivimmit akuersissutigineqarpoq atorfimmuit atasumik inissiat “assannut kissartunut” taaneqartartunut siunissami pingaaertersioneqartassasut. Tamanna isumaqarpoq ulluunerani neqeroorutini atorfifit meeqqanik toqqaannartumik suliallinnun tunngasut, inissianik neqeroorfigineqartassasut al-laffisornermik sulisunit siullullugit. Taamaaliorqassaaq perorsaanermik suliaqarnissaq annermk kajuminartunngooqqlugu. Akissarsiat eqqarsaatigalugit isumaqatigiissut atuuttoq kommunimit malinnejqarpoq, taamaattumillu akissarsiatut tunngaviusup allanngortinnissaa periarfissaanngilaq. Atorfimmuit atasumik inissiamik neqerooruteqarnikkut, kommu-

nimit naaperiarneqarpoq akuersaardeqarlunilu, pingaartumik Nuummi, inissarsiornerup unammillernartuunera. Sulisunik attassiinnarniarnermut inissaq peqqutaaqataasarpooq, inissiaq Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani meeqqerivimmut imaluunniit ulluunerani neqeroorummi allami atorfimmut attuumassuteqassamat. Suliniut septemberimi 2021 killif-fissioneqarpoq. Ataani takussutissiarineqarpoq, meeqqerivinni aqutsisunit atorfinnik inuttassarsiussinermi inissaqartsisoqneranik neqerooruteqarsinnaanermik periarfissaq atorneqarsimasoq, taakkualu inuttassaqalersartut. 2020-mit septemberimi 2021-p tungaanut inissaqarttineqarltut atorfinitut 2019-imti atorfinitinsinneqartunit amerlaneroqaat.

Ulluunerani neqeroorutinik suliassaqarfimmi atorfinitut pequtaannik assartuineq 2019-2021:

Ataani tabelimi takuneqarsinnaavoq sulisut paaqqinnittarfinni atorfinnermut atasumik pequtaasa assartorneqarnerannut akiliunneqartut qanoq amerlatiginersut suli atorfearnersut.

Meeqqerivimmi siullermi kiisalu meeqqeriviup appaani sulisut amerlassusaat:

	Meeqqerivik siulleq	Meeqqerivik aappaa	Katillugit
Amerlas-susiat	31	3	34
%-ingor-lugit amer-lassusat	91	9	100

Tabelimi takuneqarsinnaavoq, sulisunit 34-usunit (91%) maannakut atorfinititsitaanermut atugassarititaasunik atugaqartutut takuneqarsinnaasuni, paaqqinnittarfimmi tassani atorfinnermut atasumik pequtaasa assartorneqarnissaannut akuer-sissuteqarfiusuni, suli sulisut. Kisitsisit taakkua qaffasissutut isigineqartariaqartput, taamaattumillu oqartoqassaaq, perorsa-nermik atorfimmut inissiassaqartitsineq sulisunik tigum-

minniinnarnissamut pissutaaqataasoq pitsaasoq. Assannut kissartunut inissiamik tunniussisinnaanermik aallartitsineq ingerlaannassaaq taamaatinneqarfissa ullaunerneqarani nali-lersorneqartuassaarli suliniut kissaatigineqartutut sunniute-qarnersoq.

5.1.2 Suliniarfigineqartoq 2: Saqqumilaarneruneq pitsaanelerumillu paasissutissiineq

Ulluunerani neqeroorutini suliffissatut periarfissat saqqumilaarnerulersikkumallugit, allagarsiussassatut atugassanik nunalu tamakkerlugu siammartigassanik suliaqartoqartuarpoq. Plakatit nivinngagassallu perorsaanermik suliassaqarfimmi sulinissamik soqutiginnissinnaasunit tamanit takuneqarsinnaanngorlugit suliarineqartarput. Atortut suliffeqarneq pillugu nittarsaassernut nassarneqartarput ilinniagaqarfinnilu soorlu PI/SPS-imi naamassisunut agguaanneqartarput.

Atortut tigussaasut saniatigut facebook-imi nittarsaassineq aamma suliarineqartarpoq. siunnerfeqarlunilu paasisitsinnaanernik ingerlatsisoqartassasoq, assersuutigalugu meeqqerivinnut taartaasartunik inuuusuttunik pissarsiorissaq siunertalarugu. Matumanivideomik isiginnaarneqarsinnaasumik pilersitsinissaq pingaartinneqassaaq, tassani meeqqanik suliaqarnermik suliffik pissanganartoq kusanartunillu avatangiisilik suliarineqassaaq. Taakkua suliffinnik nittarsaassineri assigiinngitsuni atorneqarsinnaapput. Saqqumilaarnerunerup pingaartinneqarnerunerata saniatigut sulisussarsiorluni nittarsaassinerit pitsaaneleruls-niarlugit sulanik ingerlatsisoqartuarpoq. Sulisussarsiorluni nit-tarsaassineri meeqqeriviisa namminneq pingaarnertut suliaat naleqartitaallu ersersinnejqassapput soorluttaaq perorsaasutut atorfearnluni suliffiup iluaqutissartai erseqqinnerusumik saqqummiunneqartassapput. Taakkua saniatigut nittarsaassat ullumikkornit annermik siammerneqartassapput. Kommunip nittartagaa aammalu sermitsiaq.ag kisiaa nittarsaassiffinginagit nittarsaassifiisinnaasut amerlanerit ujartorneqassapput. Aam-mattaaq kommunip nittartagaa nutarterneqassaaq kommunip meeqqeriviutai tamaasa ilanngunneqarlutik. Meeqqeriviit tamarmik assitaqarlutik saqqummiunneqassapput, taakkunani meeqqat amerlassusat, sulisut amerlassusat, init, meeqqerivittut/meeraaqqerivittut agguataarineq attaveqarnissamullu paasissutissat. Taakkua saniatigut meeqqerivit naleqartitaat pingaarnertullu suliniarfigisaat saqqumissapput. Taamaalior-toqassaaq meeqqanut meeqqerivinniittussajumaartunut angajoqqaat annermik ilisimasaqaleqqullugit, kisiannili sulif-fissarsiortunut erseqqissarumallugu ulluunerani neqeroorutini sulineq tassaasoq pingaarnertut suliassamik ilungersuussilluni siunnerfilimmillu ingerlanneqartoq.

5.1.3 Suliniarfigineqartoq 3: Suliffimmi misiliisut

Suliffimmi misiliisut pillugit Danmarkimik isumaqtigijissut 2022-mi nutarterneqassaaq. Tassunga atasumik misissorneqas-saaq isumaqtigijissut maannamut isumaqtigijissutaasumut tunngatillugu pitsangorsarneqassanersoq. Taassuma saniatigut PI/SPS meeqqerivinnut suliffimmi sungiusartunik ingerlatisuwartuuvooq. Aammattaaq misissorneqassaaq qanoq ililluni Kommuneqarfik Sermersooq kommunitut suliffimmi sungi-userfissatut piukkunnarnerulersinneqarsinnaanersoq.

5.1.4 Suliaqarfineqartoq 4:

Atorfinititsiniarnermut periarfissat allat

Avataani siunnersuinermerik ingerlatsivik oqaloqtigalugu aallartinneqarpoq Danmarkimit aamma Nunanit Avannarernit sulisussarsiorsinnaanermut periarfissat pillugit. Periuseq taanna aningaaasartuutinik amerlasuunik imaqarpoq, pisariaqalersinnaavorli meeqqeriviit nutaat amerlasuut eqqarsaatigalugit. Nunanit allanit sulisoqalernermi unammilligassat tassaapput oqaatsitigut kulturikkullu aporfiiit sulisullu qanoq sivisutigisumik nunatsinniissinnaanerannut nalornissutit.

Piffissami matumanı Majoriaq suleqatigiinnermik aallartitsifiginarneqarpoq suliffeqanngitsunik suliamillu ilinniagaqrasimanngitsunik piginnaanngorsaaqqinnej eqqarsaatigalugu. Suleqatigiinnermik pingaartinneqassaaq suliffeqanngitsut suliffimmik tigusinissamut piaareersimasunut ingerlatsinissaq, ulluunerani neqeroorutit pillugit ilitsersuunneqassapput uluuneranilu neqeroorummi sulinermerik misiliinissaminnut periarfissineqassapput. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu suleqatigiinnerup taassuma suliffeqanngitsut sulilersinnaaannut ulluuneranilu meeqqeriviit sulisunik aalajangersimasunik soorluttaaq taartaasartunik pissarsisinnanaerannut iluaquataassaaq. Ilanngullugu pingaartinneqarpoq PI/SPS-imí perorsaasutut ilinniakkamik inunnillu isumaginninnermi ikiortinik ilinniakkamik naammassinninnerni kommunip aallartitaqartarnissaa. 2020 aamma 2021-mi kommune Ilulissani aallartitaqarpoq. Angalanerit siunissami perorsaasutut isumaginninnermilu ikiortitut ilinniakkamik naammassinnittut Kommuneqarfik Sermersooq suliffigilersinnaasaattut maluginiarneqarneranut peqataaqatapput. Tassunga ilanngullugu Danmarkimi soorluttaaq Nunatsinni ilinniagaqarfinni suliffisanik nittarsaassinerni sulisits-isutut aallartitaqartarneq pingaartinneqarpoq.

5.1.5 Suliniarfigineqartoq 5: Flyverpædagogit

Ingerlatsivimmi suliniutit nukitorsaasinaasut ulluuneranilu paaqqinnittarfinni perorsaanikkut sammisassanik pitsangorsaasinaasut qitiutinneqarput. Peqatigitillugu sulisunik aalaajaatsunik attassiinnarnissamut pilerlersitsinissamullu atatillugu unammilligassaqaqarpoq. Suliniutinik assigiinngitsunik misileraasoqarnikuovoq ingammik unamminiagassap kingulliup iliuuseqarfiginiarnerani.

Kommunalbestyrelsiusimasup kissaatigisimavaa taartaas-sartoqatigiinnik pilersitsisoqassasoq. Tamanna kommunimi paaqqinnittarfinni marlunni misilinnejcarpoq 2021-milu naliliifigineqarlni. Meeqqerivinni marlunni aqutsisut meeqqeriviit akornanni "vikarklubimik" pilersitsippit. Naliliinerup takutippaa "Vikarklubi" aqutsisunut annertuumik suliaqartoqarpoq, taartaasartut atorfinititsinneqanngikkunik allani atorfinittarmata taamaattumillu nutaanik taartaasartunik atorfinititsisoqartarqartarluni.

Massakkut aalajangersimasumik atorfillit taartaasartullu sulisiornnarniarlugit allanik suliniutinik suliaqartoqarpoq. Ilaatigut Majoriaq suleqatigineqarpoq suliffissaaleqisunik suliaqar-titsisarneq ilinniarsimannngitsunillu piginnaanngorsaanissaq pillugu. Tamanna suliniutip annertuup ilagaa meeqqerivinni sulisoqarniarkkut pissutsink sullivimmi avatangiisinkit pit-sanngorsaaniarnermut atatillugu. Tassanilu perorsaasut inimut

aalajangersimasumut pitutorsimanngitsut pillugit aaqqissuu-sineq iserfigineqassaaq.

Flyverpædagogitut aaqqiinerup siunertaa

Flyverpædagoginut periusissami pineqarpoq, meeqqerivinni sulisut ikinnerpaaffissaasa saniatigut sulisumik aalajangersimasumik ataatsimik atorfinititsineq. Inuk taanna ulluinnarni meeqqerivimmi perorsaanermi sammisassanik suliniuteqas-saaq, imaluunniit suleqatiminik ikuulluni tapersuersuillunilu, taakkua ukiumut pilersaarusiami sammisassat pilersaarutaare-ersut naammassineqarnissaannut ingerlatsisinnnaaqqullugit. Flyverpædagog suliffeqarfimmik inini tamani pisariaqartitsiner-milu atuuttassaaq. Flyverpædagogi napparsimasoqartillugu imaluunniit aalajangersimasumik sulisut allanik pissuteqartumik piffisaalatsineranni, meeqqat ulluunnaasa alalaatsuunis-saat skemamilu pilersaarutaareersut malinnejqarnissaat qulak-keerniarlugit ikuuttarsinnaavoq.

Flyverpædagoggi aqutsisoq suleqatigalugu inini tamani susoq-neranik ilisimaarinissaaq, sammisat suut pilersinnejqarsinnaa-nersut imaluunniit ikorfartortariaqarnersut pillugit iliuusissatut pilersaarummik ataatsimoorlutik suliaqarsinnaallutik. Piffissap ilaani flyverpædagogi aqutsisumut, aqutsisup tullersortaanut inimilu perorsaasumut avitseqatingiinnermut atuuttassaaq, inini meeqqat akornanni sulisullu aqquitalugit pisariaqartitat takusinnaasani aallaavigalugit. Aammattaaq Flyverpædagogi atorluarneqarsinnaavoq angajoqqaat paaqqinnittarfillu akimor-lugit suleqatigilluarnissaannik.

Flyverpædagogimik-periusissiaq tassaanngilaq taartaasartumik aaqqissuussineq, kisianni eqqarsaataavoq perorsaanermik suliniutinik nalinginnaasumillu meeqqat soorluttaaq sulisut atu-garissaarnerisa qaffassarnissaannut iliuusissanik ingerlatsineq. Flyverpædagogimik periusissiaq kommunimi meeqqerivinni marlunni 2021-2022 misilerarneqarpoq. Ingerlatsinermik tas-sannga naliliineq 2022-p qeqqani politikkikkut suliarineqar-tussangorlugu nassiuunnejcarpoq, kommunimi meeqqerivinni tamani flyverpædagogimik periusissiamik pilersitsisoqarnissaq innersuussutigalugu.

5.1.6 Suliniuteqarfigineqartoq 6: Napparsimalluni suliartunngitsoortarnernut suliniut

Ingerlatsivimmi ukkatarineqarpoq napparsimalluni suliartunngitsoortarnerit paasissutissartaannik pissarsisarneq, tamanna pillugu maannamut suliniutaasut aamma suliniutaajumaart-tussat sunniutaannik malittarinnikkumalluni. Ulluunerani neqeroorutini aqutsisut suleqatigineqarput paasissutissanik pissarsisarneq eqaanneruleqquillugu oqinneruleqquillugu. Paasissutissanik aqutsinermik pitsaanerusumik kissaatit saniatigut ingerlatsivimmit pikkorissartitsinermullu ataatsimiiti-taliamicit kissaatigineqarpoq, aqutsisunut "napparsimalluni suliartunngitsoortarneq pillugu pitsaasumik oqaloqtiginneq" pillugu pikkorissarnermk neqeroornissaq. Tamanna kingusin-nerusukkut immikkoortumi allami sammineqarpoq.

5.1.7 Suliniarfigineqartoq 7:

Tikillaqquqsineq / sulilersitsineq pitsaasoq

2021-mi kommunip nammineq misissuineranit erserpoq, nu-taatut sulilersut 22%-ii "pitsaasumik tikillaqquqsineq" imaluunniit pitsaasumik sulilersinnejqarnissamut ingerlatsivig-i-neqanngitsut. Taamaattumik ukiup siulliup ingerlanerani suli-lerlaat suliffimminnik qimatsinissaannut aarlerinaat qaffasip-poq. "Pitsaasumik tikillaqquqsineq" sulisut aallussisinnaaneran-nik qaffassaataasarpooq, sulisup tamakkiisumik ingerlatsilernis-saanut sivikillisaataalluni aammalu naammagisimaarinermik suliffimillu tigumminnissinnaanermut qaffassaataalluni. Ta-analnu ulluunerani neqeroorutini sulisunik tigumminninnarnis-samut aalajangiisulluinnartumik pingaaruuteqarpoq.

Sulisumik nutaamik takkuttoqartillugu aqutsisup ataqatigiisunik isiginninniarnera pingaaruteqarpoq. Nunatsinni sulifissaqartitsinermik misissuinerup ersersippaa, inoqatinut pitsaasumik atassuteqarneq taamaattumillu suliffeqarfimmi inuit akornanni silaannaq pitsaasoq, sulisut ullut tamaasa suliartornissamut kajumissuseqarnerannut tassalu suliffimminnut tunniusimasinnaanerannut pissutsit pingaaruteqarnerpaat ilagigaat.¹⁵

Meeqquerivinni ataasiakkaani aqutsisut akisussaaffigaat sulussuminnut pitsaasumik tikilluaqqusissallutik. Sulisut nutaat amerlanersaat kajumissuseqartarpuit, pimoorussisarpuit qila-naartarlutillu. Aqutsisut suliassaat tassaavoq kajumissuseqaannartitsinissaq pimoorussititsiinnarnissarlu. Kommuneqarfik Sermersooq suliersitsinermi atortussamik suliaqarpoq,

tassani "pitsaasumik tikilluaqqusineq" pillugu aqutsisut sak-kussanik isumassarsianillu pissarsisinnaapput. Sulilersitsineq pitsaasoq pitsaannngitsorlu pillugu eqqaamasassanut nalunaarsuffeqarpoq videolu atorlugu takussutissiaqarluni.¹⁶

2022-mi kommunimit aqutsisutut nutaamik atorfinitssinneqartunut suliersitsinermik pitsaasumik iltsersuinermillu ingerlat-sinermik aallartinneqarpoq. Pikkorissarneq Kommuneqarfik Sermersuup allafeqarfiani ulluni marlunni sivisussusilimmik ingerlatsineruvoq, siunertaralugulu, aqutsisut Kommuneqarfik Sermersumi suliffimminni nutaami naapertuuttunik pitsaasunik piginnaaneqarnissaat. Tassani aqutsisunit namminneq "tikilluaqqusineq pitsaasoq" timikkut malugissavaat taamaalior-nikkullu namminneq sulisuminnut suliniutit oqinnerusumik ingerlassinnaalissavaat.

¹⁵ Karlsson, Verena Gisela Huppert: "Salary is not the solution to everything": Job attribute preferences of employees in Greenland and implications for employer measures to attract and retain employees, s. 213, Aalborg University Press, 2021. ¹⁶ sermeeraq.sermersooq.gl/da/hr/onboarding, 14. juni 2022.

Sulisunik pissarsiornermi aamma tigumminniinnarnermi suliniutit nalunaarsorneqarnerat:

Suliniutit	Killiffik	Oqaaseqaat	Akisussasoq	Aningaasatigut atugassaritaatasut	Piffissaliussaq aallartinnera/ malittarinera
Sulisunut inissiamik pingaarnersiuineq	2020-mi atul-ersinnejartoq.	Kommuneqarfik Sermersuumi "assaat kissartut" inissiaqartinneqarnerat suli pingartinneqasaqq.	Ingerlatsivik		2020-mi atulersinnejartoq. Ingerlaavartumik malittarininnueq
Saqqumi-laarneruneq pitsaunerusumillu paasissutissiineq	2021-p qiteqqunnerani aallartinneqarpoq	Sulissussiorluni saqqummiussat pitsangngorsarneqarput aamma ulluunerani meeqquerivinni aqutsisut sulissussiorluni ussassaarutnik allannermut piukkunnarsarneqarput.	Ingerlatsivik	Missingersuutit iluanni.	2021-p qiteqqunnerani aallartinneqarpoq. 2021-p naanerani naammassineqarnissaa naatsorsuutigi-neqarpoq
Nittartagaq	2021-mi aallartinneqarpoq	Nittartagaq nutarterneqarpoq pitsangngorsarneqarluni.	Ingerlatsivik		2022-p naanerani naammassineqassaaq.
Sullifimmi sungiusartut	Aallartinneqannilaq.	Sullifimmi sungiusartut pillugit Danmarkimik suleqatigiinnis-samik isumaqatigiissut 2022-mi nutarterneqassaaq. Kommunimi siunissami sullifimmi sungiusartut pitsaunerusumik periarfissaqarnissaat pilersinnejassaqq.	Ingerlatsivik		Malitseqartitsineq 2022.
Atorfinititsins-iarnermut periarfissat allat	Decembari 2020 aallartinneqarpoq	Sulissussiorneq saqqumi-laarnerunikkut pitsangngorsarneqassaaq. Kommuneqarfik Sermersooq sullifissianik saqqumi-laartitsinerni, perorsaanermik ilinniakkanik naammassinnerni, kommunimi illoqarfinni tamaginni plakatit tigussaasuni, aamma inuit attaveqatigittarfiini videoliat aqqtigalugit sulissussiornernik ingerlatsisassaaq.	Ingerlatsivik / Attaveqatigiinniq	Missingersuutit iluanni.	Aallartinneqareerpoq aamma suliniutaagallassaaq.
Flyverpædagogi	2021-p qiteqqunnerani aallartinneqarpoq	Flyverpædagoginut periusissiaq 2021-mi misiliummik suliniutit misileraneqarpoq kingorna 2022-p aallartinnerani nalilesorneqarluni. Siunnersuut 2022-p qiteqqunerani politikkikkut suliarineqartussatut nassiuinneqarpoq.	Ingerlatsivik	Suliniummut tassunga aningaasaliissutit qaffanneqarnissaanik pisariaqarttisisoqarpoq, suliniut ataavartussatut naatsorsuutigineqassappat.	Suliaq politikkikkut aalajangiiffigineqartussanganorlugu 2022-p qiteqqunnerani nassiuinneqarpoq.
Napparsimalluni sulinngitsoortarnermut suliniut	Decemberimi 2020 aallartinneqarpoq.	Napparsimalluni sulinngitsoortarnerit nalunaarsorneqarneran-nut Ingerlatsivik periusissamik suliaqarpoq. Napparsimalluni sulinngitsoortarnerit pillugit oqaloqatigiinnernik pikkorissartitsinernik ingerlatsisarnissat sulissutigineqarput. 2023-p qiteqqunnerani piffissamik nalunaarsuiffik nutaaq piairiissaqq.	Ingerlatsivik / HR / Akissarsialerivik.	Missingersuutit iluanni.	Decemberimi 2020 aallartinneqarpoq. Ingerlaavartumik malittarineqarpoq.
Tikilluaqqusineq pitsaasoq	Atortussat piareeqqapput	Sulisunik nutaanik tikilluaqqusinerut aamma sulilersitsinermut pitsaasumut sakkussat aamma isumassarsiorfissat uaniipput: sermeeraq.sermersooq.gl/da/hr/onboarding.	Suliffeqarfimmut Kiffartuussivik		2022

5.2 Suliniarfigineqartoq 2: Ilinniartitaaneq piginnaangorsaanerlu

Ilisimatusarnerup tamakkiisumik ersersippaa, sulisut ilinniarsi-massusiat ulluunerani neqeroorutinik ingerlatsinermi aammalu meeqqat ulluunerani neqeroorutiniittarnerminnit pissarsiarisartagaannut annertuumik pingaaruteqartoq.¹⁷

Ulluunerani paaqqinnittarfinnik suliassaqarfimmi suliamik il-inniagaqarsimasunik amigaateqarneq kisimi Kommuneqarfik Sermersuumi unammilligaqannilaq, nuna tamakkerluguli atuuppoq.¹⁸

Meeqqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivimmit ataavartumik suliniuteqarfissaavoq, immikkoortumullu pilersaarummi matumani, politikkikkut anguniakkat piviusunngortinnerannut isumaqarnera pissutigalugu.

¹⁷ Christoffersen, Højen-Sørensen & Laugesen, 2014.

¹⁸ Epinion 2017

Ataani skemami takuneqarsinnaavoq juunimit 2022 sulisut amerlassusiligaanerannik eqikkaaneq. Kommuneqarfik Sermersuumi atorfiit inuttaqanngitsut qanoq amerlatiginerat erseroq ulluunerani neqeroorutini sulisut amerlassusissaat sanilliukkaanni.

Kommuneqarfik Sermersuumi atorfiit inuttaqanngitsut juni 2022:

Jobfunktion	Sulisut amerlassusili-gaanerat:	Atorfiit inuttallit allat:	Atorfiit inuttaqann-gitsut:
Perorsaasut (ilinniagaqarsimasut)	105	67	38
Isumaginninnermi ikiortit (ilinniagaqarsimasut)	105	83	22
Ikiortit (suliamik ilinniagaqarsiman-ngitsut)	105	91	14
Amerlassusiat katillugit juuni 2022	315	241	74

Inatsisitigut piumasaqaataasoq naapertorlugu sulisut amerlassusiligaanerat ininut agguataarlugit: Perorsaasoq, inunnik isumanginninnermut ikiortitit ilinniagaqarsimasoq aamma ikiorti (ilinniagaqarsimanngitsoq). Juunimi 2022 ilinniagaqarsimasunut atorfiit amerlassusiligaasut 71%-ii inuttaqarput. Ataani saqqummiinneqarput suliniutit aallartnneqareersut imaluunniit aallartinneqartussatut pilersaarautaasut sulisut ilinniagaqarsimanngitsut soorluttaaq taartaasartut aalajangersimasut ilinniarnermik piginnaanngorsanermillu ingerlatsine-rannut. Tigummiinnarnissaat eqqarsaatigalugu sulisunut ilinniarsimasunut aamma atuuppoq.

5.2.1 Suliniarfigineqartoq 1:

Ulluunerani neqeroorutini sulisut ilinniagaqarsi-manngitsut piukkunnarsarneqarnerat

Pingaartumik sulisut ilinniagaqarsimanngitsut ilinniarnerat piginnaanngorsarnerallu annertuumik pingaartinneqarpoq immikkoortumullu pilersaarummi ukkatarineqarluni. Suliniut taanna imminut akilersinnaanerpaatut isigineqarpoq ulluunerani neqeroorutnik suliassaqarfimmi nuna tamakkerlugu sulisunik ilinniarsimasunik amigaateqaneq eqqarsaatigalugu.

Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq sulisut aalajangersimasut aalajaatsullu ilinniakkamik nangtsinissa-anut periarfissaqartinnissaat.

Ilinniakkamik neqerooruteqarsinnaaneq eqqarsaatigineqarpoq, imaalillugu sulisut ilinniarnermik saniatigut suliffeqarfimminnut suli attuumassuteqarsinnaattillugit. Tamanna isumaqarpoq, ingerlatsivimmit najugaq qimannagu ilinniakkamik aallartitsini-artoqartoq PI/SPS, illoqarfimmi eqimattat assigiinngitsut arallit kiisalu ilinniaqqiffiit piginnaanngorsarlunilu pikkorissarnerit allat suleqatigalugit. Ilinniakkat aammattaaq assersuutigalugu isumaginninnermik ikiortitit imaluunniit perorsaasutut ilinniakkamik ingerlatserusuttunut iserniarnermi atorneqarsinnaas-sapput. Naalakkersuisut nuna tamakkerlugu perorsaanaermik ilinniarfinnik pilersitsinermut akisussaasuupput, kommuninit pinngitsoorneqarsinnaanngilluunnarluni. Taamaattumik Kommuneqarfik Sermersooq Namminersorlutik Oqartussat aamma PI/SPS-ip oqaloqatiginissai pillugit iliuuseqartarpoq ilinniartitanerit, sumiissusiat aningaasalerneqarnerannullu pisariaqartitat pillugit.

PI/SPS ukiut tamaasa najugaq qimannagu ilinniakkamik pilersitsisarpoq nunaqarfinneersunut, Ulluunerani neqeroorutini sulisutut ilinniagaq. Ilinniagaq ingerlariaqqissutaasinnasooq, piginnaanngorsaqqinnermik ilinniagaasoq nunatsinni annerpaamik pisariaqartitsiffiusumi ilinniagaqalerumallutillu amerlanerpaanik qinnuteqarfiusumi ingerlanneqartarpoq. Namminersorlutik Oqartussanit aningaasaliiffigineqarpoq. Kommuneqarfik Sermersuup, Ulluunerani neqeroorutini sulisutut ilinniagaq, pilersikkusullugu suliniutigivaa sulisut Kommuneqarfik Sermersuumi ilinniagaqarsimanngitsut najugaq qimannagu ilinniarsinnaalernissaat siunertaralugu.

5.2.2 Suliniarfigineqartoq 2:

Sulisut ilinniagaqarsimasut ilinniagqinnerat

Meeqqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivimmi pikkorissartitsinermut ataatsimiitsitaliamik pilersitsisoqarnikuuvooq ilinniakkamik-piginnaanngorsarnermillu ingerlatsinermik mikinerusumik aningaasaliissuteqarsinnaasumik. Pikkorissartitsinermut ataatsimiitaliamit sammisat tuliuuttut ukiuni aggersuni pikkorissartitsinermik ingerlatsiffigineqartussatut pilersaarutigineqarput, missingersuutit apeqqutaatillugit ilaneqarsinnaasunik:

Ulluunerani neqeroorutini perorsaanaermik sulialinnut pikkorissartitsinerni sammisassat pikkorissartitsinermut ataatsimiitaliamit inissinneqarsimasut:

Ikiortit (ilinniagaqarsi-manngitsut)	Isumaginninnermi ikiortit	Isumaginninnermi perorsaasut	Aqutsisut
Ikiueeqqaarneq	Ikiueeqqaarneq	Ikiueeqqaarneq	Ikiueeqqaarneq
Pimmatiginninnermik pitsaaluiineq	Pimmatiginninnermik pitsaaluiineq	Pimmatiginninnermik pitsaaluiineq	Pimmatiginninnermik pitsaaluiineq
Inuttut inerartorneq	Malinnaaffiginninneq	Meeqqanik immikkut pisariaqartitsisunik sullissineq	Aqutsisutut ilinniarneq, piginnaanngorsarneq, PI/SPS, aqutsisu "pisoqqat" aqutsisullu nutaat marloqiu sanngorlugit.
Ulluinnarni perorsaaneq / akuersaartumik perorsaariaaseqarneq	Akuersaartumik perorsaariaaseqarneq	Akuersaartumik perorsaariaaseqarneq	Eqqarsartaasinngortitsineq
Inimi akisussaaqataaneq	Sulinermik nuannarisaqarneq	Eqqarsartaasinngortitsineq	
	Meedqat sammisaanni sammisassat kajumissuseqarluni "pinguaqataaneq"-mi peqataaneq	Aqutsisup tullianut immikkoortunilu aqutsisunut aqutsisutut pikkorissarnerit	
	Suliani atuuffiit akisussaaffiillu allaaserineqarnerat	Tunngaviit 1-7	
		Tunngaviit pingasut / de 3 principper	

5.2.3 Suliniarfigineqartoq 3: Ulluunerani neqeroorutini aqtsisut ilinniaqqinnerat

Kommuneqarfik Sermersuumit pingaartinneqarpoq ulluunerani neqeroorutini aqtsisut ilinniaqqissinnaanissaat piginnaanngarsarnissarlu, aqtsisut piginnaaneqarluartut, saqqumisut aammalu aalajaatsut suliassamut piukkunnarsagaalluartut sulisuminnik tigumminniinnallaqquqtarmata napparsimallunilu suliartunngitsoortarnermik annikilliliisinnaammata. Aqtsisoq ulluunerani neqeroorutini sulisut atugarissaarnerannut, aqqissuussamut kulturimullu annertuumik sunniuteqarpoq. Aqtsisut namminneq neqeroorummi suliffigisaminni toraakkaminnik takorluukkaminnillu erseqqissunik inissiisinnapput, taamaaliornikkut sulisut tamarmik anguniakkamik assigiimmik toraagaqarsinnaaqqullugit. Perorsasutut sulisut, ukiut kingulerni suliffeqarfinnut allanut nuussimasut, aporsorneranni paasivarput sulisoq immikkut piginnaasai aqtsisumik inisaqartinneqaraangata suliffimmi tigummiinnarnissaanut aala-jangiisuusartoq.¹⁹

Ulluunerani paaqqinnittarifiup aqtsisua tassaavoq ulluunerani neqeroorummum perorsaanikkut allaffissornikkullu akisussaaf-qeqartoq, tassunga ilanngullugit perorsaanikkut ukiumoortumik pilersaarummik suliaqassalluni kiisalu pilersitsineq meeqqat tamaasa immikkut pillugit mappissaannik. Aqtsisutut suliassat assigiinngitsuupput katitigaallutilu pitsaassusianullu piumasaqaatit qaffasissuupput, aqtsisunut ataasiakkaat ilanngullugit. Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq *sulisut piginnaasaqarluartut siunissamut takorlu-gallit, akisussaaffimminnik ilisimaarinnitut*, taamaattumik anguniagaavoq aqtsisut perorsaanikkut allaffissornermilu piginnaasaasa pitsangorsaavigineqarnissaat. Tassunga atsumik pikkorissartsinermik ataatsimiiitaliamit pingaarnersiorneqarpoq, aqtsisut 2022-p tungaanut PI/SPS aqutigalugu aqtsisutut ilinniakkamik neqerofigineqarnissaat.

Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutini aqtsisunit missingersuutinik inissiterinerit, napparsimalluni suliartunngitsoortarnerit pillugit oqaloqatiginninneq aammalu MUS-imik oqaloqatiginnitarnerit pillugit pikkorissartsinert ujartorneqarput, kiisalu kommunimi nutaatut sulersut tamarmik atorfimmut nutaamat piginnaangorsarsinnaaneq pillugu ilitsersunneqartarnissaat ujartorneqarluni. Eqqarsaatigalugit nammineq suliffimmi IT-mik aqqissuussat, kommunimilu aqqissuussaaneq politikkilu pillugit. IT-mik aqqissuussat missingersuutinullu inissiterinernut tunngasuni aqtsisut ingerlatativimmit ikiorneqartuartarput, kiisalu aqtsisut nutaat suliassaminnut ilitsersunneqartarlutik.

2022-mi kommunimit aqtsisutut nutaatut atorfinitut tamarmik aqtsisut pikkorissarnerannut neqeroorfigineqartarput. Pikkorissarnikkut aqtsisut ataasiakkaat tamarmik aqtsinermut piginnaasaat pitsangorsarneqassapput aqtsisullu akornanni tunngavimmik ataatsimoorussamik pilersitsillutik. 2022-mi aqtsisut tullersortaat ulluuneranilu neqeroorutini aqtsisut tamarmik kommunimi pikkorissarnermik ataatsimoorussamik neqeroorfigineqassapput, taasamik: "Kivitsisuuvugut – vi er dem der løfter". Pikkorissarneq taanna nukittorsaqaataassaaq kommunimi oqaatsinik ataatsimoorussanik atugaqarnermut suliffeqarfimmullu paasinnitaatsimut.

Kommuneqarfik Sermersuumi ineriertortitsinerup nassataanik Ulluunerani neqeroorutit angisut pilersinnejnarnerinni, aqtsisut allaffissornermik suliassaasa amerlanerulernerannik kinguneqarpoq. Tassani ineriertortitsinermi annertuumik piumasaaqtigineqarpoq aqtsisutut suliassarititaasut, ataatsimoorussamik taagutigineqartartut oqaatsillu atorneqartartut sinaakkusorsorluartarneqarnissaat. Aqtsisut tamarmik aqtsisunut pikkorissartsinermik assigiimmik peqataatinnerisigut ulluunerani neqeroorutinik suliassaqarfimmri ataatsimoorussat aallaavik assigiissoq pilersinnejqassasoq.

Ilinniartitaanermut piginnaangorsaqqiinermullu suliniutit nalunaarsorneqarnerat:

Sulinuitit	Killiflik	Oqaaseqaat	Akisussaasoq	Aningaasatigut atugassariti-taasut	Piffissaliussaq aallartinnera/ malitinarinera
Sulisut ilin-niagaqanngitsut piginnaanngorsarnissaat	2021-mi aallartinn-neqarpoq	Ulluunerani neqeroorutini ikiortitut ilinniakkamik Nuummi 2023-mi pilersitsisoqarnissaat sulissutigineqarpoq.	Ingerlatsivik PI/SPS suleqatiseralugu.	Missingersuutinik ingerlatsinermi aningaasaliiffigineqarnissaat pisari-aqartinnejqarpoq.	Suliaq 2021-mi aallatinnejqarpoq.
Sulisut ilinniagaqarsimasut ilinniaqqinnerat	2021-mi aallartinn-neqarpoq	Ilinniarnerit sivikinnerusut pikkorissartsinermillu Pikkorissartsinermut Ataatsimiiitalimit pilersaarutigineqartut: • Ikiueqqaarneq. • Pimmatiginninnermik akiuinermut pikkorissarneq. • Akuersaarinnitumik perorsariaaseqarneq. • Ulliunnarni perorsariaaseq. • Inuttut ineriertorneq. • Eqqarsartaasiningortitsineq. • Tunngavit 1-7. • Inimi sammisassaqartitsineq. • Meeqqat immikkut pisariaqartitsisut.	Ingerlatsiviup pik-korissartsinermut ataatsimiiitaliaa	Missingersuutit iluanni.	Ingerlaavartut.
Ulluunerani neqeroorutini aqtsisut ilinniaqqinnerat	Aallartinn-neqarpoq	• Aqtsisut tamarmik 2022-mi PI/SPS-imi piginnaangorsaqqinnermik aqtsisut pikkorissartsinernert neqeroorfigineqassapput. • Aqtsisut ukiut tamaasa kommunimi internetti pil-lugu pikkorissarnermik neqeroorfigineqassapput. • Aqtsisut nutaat tamarmik missingersuutinik inis-siterinermut ingerlatsivimmi pikkorissarnermik ingerlatsisassapput. • Aqtsisut nutaat tamarmik ilitsersorneqarnermik kommunimi ingerlatsiffigineqartassapput, ilaati-gut aqqissuussaaneq, politikkimik aamma suliffeqarfimmri it-mik aqtsissutinik ilitsersun-neqarlutik. • Aqtsisut tamarmik kvartalit tamaasa supervisionimik pissarsisassapput.	Ingerlatsivik/ HR	Missingersuutit iluanni.	Aqtsisut ilinniaqqinnerat 2022-mi inger-lanneqarpoq. Pikkorissarnerit sinneruttut ingerlaavartumik ingerlannejqartasapput.

5.3 Suliaqarfingineqartoq 3: Ulluunerani neqeroorutini ulluinnarni iliuuserisartakkat aalajangersimasut

Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani neqeroorutini pit-saasunik ulluinnarnik pilersitsiniarneq anguniarneqarpooq, sa-pinnngisamik meeraq qitiutillugu. Sammisat perorsaanermik siunertallit pilersaarutaasut piffissaqarfingineqartassapput, soor-luttaaq sulisut piffissaq suliffigisassaat nakkutigineqartassasoq. Pingaaruteqartorlu, sulisut unillatsiarnerat ataatsimiinnerillu ima aaqqissunneqarsinnaasut meqqat ulluinhaasa ingerlarn-ganik akornutaatinagit.

Kommunimi sulisunut najoqqutassami allassimavoq: "Piffissaq sulifflusussaq nalinginnaasoq agguaqatigiissillugu sapaatip akunneranut nal akunneri 40-upput, nal akunnera 29 minut ullormut ullup qeqqasiorneq ilangullugu (...) Piffissami sulifflusumi sulisoq unillatsiarsinnaavoq suliap aaqqissuunneqar-neranut ingerlanneqarneranullu naapertuuppat akuersaar-neqarsinnaappallu."

Sulisut nal. 7 suliartortartut sulisullu nal. 17 angerlartartut pine-qarmata, ulluunerani neqeroorutini amerlanerpaani nal. akun-nerata affaani ullup qeqqasiornerup saniatigut, ullup qeqqata siorna ualikkullu unillatsiarnerit minutsinik 15-inik sivisussu-sillit nalinginnaasumik atorneqartarput. Taamaattoq taman-na isumaqatigiissutaanngilaq pituttorsimanilu sulisut isu-maqatigiissutaasigut imaluunniit sulisut najoqqutassaannut. Ulluunerani neqeroorummilli aqutsisut perorsaanermillu suliallit akornanni isumaqatigiissutaasassaaq.

Ulluunerani neqeroorutit ulluinnarminnik qanoq aaqqissuu-sissallutik namminneq assigiinnitsumik toqqartarpaat. Matu-manu pingaaruteqarpooq maluginiassallugu, meeraaqquerivittu immikkoortumi aammalu meeqqerivittu immikkoortumi ullu-innaat ingerlanerisa assigiinnngissuteqarnerat.

0-3-nik ukiulinnut pingaaruteqarluinnarpooq inersimasoq ilisa-risimasaanut tunniussinissaq. Taamaaliornikkut qulakkeerne-qarsinnaammat meeqqap tunniunneqartup ullussaa toqqissi-simanartumik eqqissisimanartumillu aallartinneqassasoq.

Eqqissisimanek, toqqissisimanek kiisalu sinaakkusorsoneqar-eersumi tunniussineq anguniarlugu sapinngisamik tunniun-neqartup inigisaanut pisinnejartassaaq. Assersuutigalugu ini ataatsimoorfingineqartartumi tunniussinertut atorneqaraangat, meeqqanut mikisunut uippakajaalertisinerik kinguneqartits-isinnaasarpooq, meeqqat ini allaninngaanneersut ataatsimuuler-sinneranni nipitoorujussuanngorsinnaasarerat peqquaalluni.

Aammattaaq ilisimaneqarpooq meeqqanut mikisunut pingaaruteqartooq sinitssineqalernerminni iternerminnilu inersimasumit ilisarisimasaminnit isumagineqarnissaat. Taamaaliornikkut ullup ingerlarga ataqatigiissuunera meeqqamat pilersitsissammat. Sapinngisamik meeraaqquerivimmii sulisut unillatsiarnissaat pi-lersaarusiorneqassapput, meeqqat ataasiakkaat pisariaqarti-taanut naapertuutissammata.

Meeqqanut anginernut meeqqerivimmiiittunut pingaaruteqar-puttaaq kiinnamat ilisarisimasaminnut tunniunneqarnissaat. Inersimasullu saniatigut meeraqatigiit akornanni attuumas-suteqarfifigat. Taamaaliornikkut meeqqamat eqqissimanermik pilersitseqataasarpooq suna iserfigissanerlugu nalunngikkaan-gamikku. Imaassinnaavoq inimi ullaat tamaasa titartaasartut, atuakkanik atuartartut imaluunniit ikkussortagartartut. Periu-seqarnikkut meeqqap ilisimaqqissaalissavaa sumukassanerluni sunillu naatsorsuutigisaqassanerluni.

Meeqqanut angisuunut isumatusaerneruvoq ullormut angus-assat takussutissanngorlugitu allattarfimmut arlaannulluun-niit takusassiaqarsinnaasaraanni. Assilissat titartakkalluunniit atorlugit allattorneqarsinnaapput qaqqugu pinguwartarfiliar-toqassanersoq aammalu qaqqugukkut sunillu nerisoqassaner-soq. Taamaaliornikkut meeraq nukissaqarluarluni qilanaarlunilu ullormik aallartitsisinnaavoq.

Ataaniippoq ulluinnarni iliuuserisartagassatut innersuussutit skemanngorlugit, taakkua isumassarsiorfiusinnaapput angajoqqaanillu atorneqarsinnaallutik imaluunniit sulisut ataatsi-miinneranni.

Ulluunerani meeqqerivinni ullormut pisassat ilusissaattut siunnersuutit:

Tidpunkt:	Sammisassaq:
7.00-8.00	Meeqqanik tigusineq
8.00-8.30	Meeqqat iniminnukaassapput
8.30-09.00	Iloqqasunngorneq ullaakkorsiornelu
9.00-10.00	Sulisut paarlakaajaallutik unillatsiarnerat
9.00-9.15	Sulisut ataatsimiinnerat
9.00-11.00	Mikinerpaat nangii taarserneqassapput innartinneqarltillu illup iluani imaluunniit silami anginernut perorsaanertalimmik sammisassaqtitsineq
11.00-12.00	Ullup qeqqasiorneq
12.00-13.00	Personalet holder skiftevis pause
12.00-14.00	Meeraaqquerivimmiiut nangiinik taarsersuineq innartitsinerlu illup iluani imaluunniit silami perorsaanertalimmik sammisaqtitsineq
14.00-14.30	Sulisut paarlakaajaallutik unillatsiarnerat
14.30-15.00	Sulisut paarlakaajaallutik unillatsiarnerat
14.30-17.00	Nammineq pinguarneq

Meeqqeriviit namminneq iluminni pilersaarusiornerit ilusiler-sortarpaat, meeqqanut toqqissisimanartussaq anguniarlugu.

6.0 MEEQQAT

Immikkoortumut pilersaarummi suliniutit allaaserineqarsimaut tamarmik meeqqaniit aallaaveqarput, suliniutigisimasallu ajunngitsut tamaasa meeqqamut sunniutaalluarsimasut takussutissaajumaarlutik. Ingerlatsivimmit anguniarneqarpoq meeqqat alapernaatsut tatituut, peqqissut nuannaartullu pilersissallugit.

Immikkut uku pingartinneqarput:

- Angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarneq tatiginninnermik toqqisisimanermillu tunngavilik.
- Meeqqap ulluunerani neqeroorutit immikkoortuinut allanut ikaarsariarneri ineriarteranerut atasumik piissusissamisoortunngortinnerat.
- Ulluunerani neqeroorutit peqqissutsimut siuarsaataasut meeqqanik timikkut tarnikkullu tatituunik pilersitsisut.

Meeqqamut suleqatissat pingarnerpaat tassaapput angajooqqaat. Inersimasutullu inissismaffiat peqqutaalluni meeqqamut pingarnertut inissismapput. Taamaattumillu suleqati-giulluarsinnaanissaq pingarnertut inissismassaaq, meeqqap pitsasumik atugaqarnissaannut toqqisisimanissaanullu aalajangiisulluinnartussaammat. Taamaammat immikkoortumut pilersaarummi ukkatarineqarpoq angajoqqaat pitsasumik suleqatiginissai.

Meeqqat ilaasa paaqqinnittarfimmik nikisitsineq ilungersunarsinnaasutut misigisarpaat. Ikaarsaariarnernik toqqisisimanartunik pilersitsisoqaqqullugu Meeqqanut Atuarfinnullu Ingerlatsivik angerlarsimaffimmit meeraaqquerivimmut, meeraaqquerivimmut meeqqerivimmut, meeqqerivimmit AKO-mut aammalu atuarfimmuit ikaarsaariarnernut iliusissanik suliaqarpoq. Taamaaliortoqassaaq qulakkeerneqaaqqullugu meeraq toq-qissismalluni alapernaallunilu ineriarterminik pitsasumik nangitseqqissinnaaqqullugu.

Immikkoortumi matumani suliniut angisooq tassaassaaq Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutinik peqqisutsimut siuarsaataasunik misissuineq pilersitsinerlu. Ulluunerani neqeroorutini aaqqissuussaanikkut soorlutaaq kulturitut piissutsit atugaasut pillugit aqutsisut misissuisoqarnissaanik kissaateqartut ingerlatsivimmit suleqatigineqassapput. Suliniut meeqqanik peqqissunik nuannaartunillu pitsasumik atugaqarnissaannut timikkut tarnikkullu ineriartertunik pilersitseqataas-saaq.

6.1 Suliniarfigineqartoq 1: Ikaarsaariarneq pitsaasoq

Kommuneqarfik Sermersuumi kissaatigineqarpoq meeqqat angerlarsimaffimmit meeraaqquerivimmut, meeraaqquerivimmit meeqqerivimmut meeqqerivimmiillu AKO-mut aammalu atuarfimmuit "ikaarsaariarnernik pitsasunik" pilersissasoq, tassanilu qaammatini arfinilinni AKO-mut oqittumik ikaarsaariarneq pisassalluni. Immikkoortumi matumani pingarnertut ikaarsaariarneq kingulleq qitiutinnejqassaaq, kommunimit aala-jangiunneqarmat meeqqat AKO-mut nuuttarnerat "ikaarsaariarnernik oqitsunnguamik" eqquissisoqassasoq.

Taamaattumik atuarfimmuit ikaarsaariarneq oqinnerusumik sakkortuallaanngitsumillu misigitinneqassappat, ataatsikkoortumik atuarfimmuit AKO-mullu aallartittarneq pinaveersaartineqassaaq. Pisariaqarpoq kommunimit paaqqinnittarfinnillu suliniut immikkut isiginiarneqarnissaa.

Ikaarsaariarnerit pitsanngorsarneqarnerannik suliaqarner-mut aallaavik alla tassaavoq, kommunimit misigineqarmat meeqqat amerlasuut 1. klassimi aallartikkaangamik ikorfartor-

neqarnermik pisariaqartitsisarnerat. Tassunga pissutaasut assigiinngitsusinnaapput, pissutaasorli ataaseq tassaasinnaavoq, meeqqap atuarfimmii nutaami "aallartinnerunnera". Ilisimatusarnerup ersersippaa, meeqqat meeqqerivimmiit atuarfimmuit ilungersunartumik ikaarsaariarsimasut, inuunerminni kingusinnerusukkut pitsasumik atugaqarnissaannut annermik aarlerinaateqarsinnaasartut. Ilisimatusarnerummi ersersippaa meeqqap atuarnermik ingerlatsinera kisimi sunnerneqarneq ajortoq, inersimasutulli inuuniarnermi ilinniakkamik suliffeqarnermillu ingerlatsinerannut aamma sunniuteqarsinnaasartoq.²⁰

Taamaattumik pingaruteqarluinnarpoq meeraq meeqqerivimmi aallarterlaaq pitsasumik suliniutigineqarfingineqartuaannassasoq eqqumaffigineqartuaannassasorlu meeqqeriviuup sulisanik soorlutaaq angajoqqaanit.

6.1.1 Ikaarsaariarnernut tunngasumik suliassat inatsisitigut pituttugaasut Meeqqanut suli atua-linngitsunut perorsaanikkut ineriartruutaasunik neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisaanni allassimavoq, ulluunerani neqeroorutit siunertaasa ilagigaat ikaarsaariarnermik pitsasumik qulakeerinnissalluni:

§2 imm2 *Meeqqat suli atua-linngitsut akornanni perorsaanikkut suliat, [...] ingerlanneqartut tamarmik, angajoqqaatut oqartussaassuseqartut imaluunniit meeqqamik pilersuisiusut meeqqamullu attaveqataasut suleqatigalugit pissapput.*

Suliaq ingerlanneqassaaq atuarfimmuit ikaarsaariarluarnissaq siunertalarugu piginnaasat tunngaviusut ilikkariartornissamulu kajumissutsip inerisarlugillu tapersersornerisigut, aamma meeqqap inooqataanikkut nalinginnaasumillu pisinnaasanik pigiliussiniarnerani kaammattuillunilu inerisaanikkut.

Inatsisit naapertorlugit ilaatigut Kommunalbestyrelsip akisussaaffigaa meeqqat tamarmik ulluunerani neqeroorutiniiittut misissuinermi atortut atorlugit misissorneqarnissaat. Tassunga atasumik ilaatigut taaneqarpoq meeqqap atuartunngornissa-minut piareersimassususia.

§5 imm 3 *"Aammattaaq communalbestyrelsip makku qullersaaffigalugit akisussaaffigai:*

6) *Meeqqap 3-nik ukioqalernerani peqqissusianik inerikkiartorneranillu 5-inillu ukioqalernerani atuartunngornissamut piareersimassusianik pinngitsooranii misissuinenisaq. Misissuineq uuttuutit aamma malinnaanermut naliliinermullu sakkut Naalakkersuisunit inerisarneqartut tunngavigalugit ingerlan-neqassaaq.*

Taamaattoq atuartunngornissamut piareersimassutsimik oqariaaseq kommunimit namminermi nassuarneqassaaq. Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq oqariartaatsimik atuartunngornissamut piareersimassuseq siamasissumik paasineqarsinnaassasoq. Ima paasillugu meeqqap nammineq atuartunngornissamut piareersimassuseqarnissani "akisussaaffitut nammatarissanngila". Meeraq atuartutut ingerlasinna-anneranik naliliinermi meeqqamik qitiutitsilluni inissiinikku, avatangiisinit aammalu paaqqinnittarfimmit meeqqamik tigusisussamit naliliinissaq tassungalu akisussaasuunissaq peer-neqassaaq.

Meeraq pitsasumik atugaqarnissaannut aammalu "maannakut iniusutut" inuunermin ingerlatsinissamut ernumassuteqarani akuerineqassaaq, "alloriarnernut tullernut piareersarneqarluni". Taamaattumik oqariaatsimut atuartunngornissamut piareersimaneq akisussaaneq siamasinnerusutut inissinnekartariaqarpoq.

²⁰ Danmarks Evalsueringsinstitut (EVA), Børns overgange mellem dagtilbud og skole, 8. juni 2022:
<https://www.eva.dk/sites/eva/files/2021-12/Overgange-fra-dagtilbud-til-skole.pdf>

"Ikaarsaariarnernut" tunngasumik suli-assat inatsisisitigut pituttugaasut:	Suliassap aamma siunertap naatsumik allaaserineqarnera:
MIIM3 aamma MIIM5	<p>MIIM 3 MIIM 5 tassaapput misissuinermi atortut.</p> <p>Misissuinerup siunertaraa ulluunerani neqeroorutit periarfissallugit meeqqat immikkut ikiorneqarnissamik tapersorsorneqarnissamillu pisariaqartitsisut erngerluni paasineqarlutik siusukkut pitsasumik atugaqarnissaan-nut iliuusissanik aallartitsisoqartarsin-naaqqullugu.</p>
Meeqqap mappia	<p>Meeqqap mappianut siunertaavoq qulakkiissallugu meeraq meeraaq-qerivimmit meeqqerivimmit, meeqqerivimmit, angerlarsimaffimi paarsisarnermit aammalu atuarfimmuit ikaarsaariarneranik toqqissimanart-mik qulakkeerinissalluni.</p> <p>Matumani pingaaruteqarpoq meeqqeriviup/angerlarsimaffimi paarsisartut, angajoqqaat atuarfiullu akornanni qanumit suleqatigiinneq.</p> <p>Meeqqap mappia meeqqap iserneranit paassisutissanik immersuiffiuvoq</p>

6.1.2

Ulluunerani neqeroorutit meeqqanut piareersimasut
 Inatsisini allassimasoqarpat, ulluunerani neqeroorutini meeqqat *atuartunngornissaminut piareersimassusat* sulisunit suli-anik ingerlatsiffingeqartassasut misissuinerillu ingerlatsi-soqartassasoq, soorunami tamakkua ulluunerani neqeroorutini initoorujussuussarput. Taamaattoq pingaaruteqarpoq erseqqisaatigissallugu, meeqqat *atuartunngornissaannut piareersanertut* suliat misissuinerit *akornanni* pisarnissaat. Tassanerpiaq perorsasut suliamut atasumik suliniuteqassapput aammalu meeqqap attuumassuteqarfittut avatangiiserisai pingaartitarissavaat.

Misissuinerit ersersippaat ulluunerani neqeroorutit, atuarfik, angajoqqaat aammalu meeqqat, *atuartunngornissamat piareersimassuseq* pillugu assigiinngitsunik paasinnittaaseqartut²¹. Ulluunerani neqeroorutini atuartunngornissamat piareersimassuseq pillugu meeqqat inooqataanermi qanoq issusiat isiginneqartassaaq. Meeraq nutaanik attaveqaatitaarsinnaaner-soq ikinnguteqarsinnaanerorlu - tassa inooqataanissamut piginnaasaqassuseqarneq. Aamma tamanna meeqqap angajoqqaavinut atuuppoq. Ilanniartsisut aperigaanni taakkua ilikkagassanut annermik isiginniniartuusarput: Meeqqap na-qinnerit ilikkareersimavai? 10 tikillugit kisitsisinhaava? Meeqqat atuarfimmuit naatsorsuutigisaanni amerlanertigut pineqartarpoq, namminneq aqerluusamik tigummiarsinnaanerannut ater-minnillu allassinnaanerannut tunngasut.

Atuartunngornissamat piareersimassutsimik paasinnittaaseq taama assigiinngisitaartigitillugu, oqariartaaseq taanna tunngavigalugu meeqqamik naliliisinhaaneq ajornakusoortuuvoq. Paasinnittaaseq inersimasunut erseqqinngippat, meeqqap malugisinhaassavaa anaana/ataata, meeqqerivik aamma atuarfik/ AKO assigiinngitsunik naatsorsuutigisaqtut. Pissutsit taamannerat meeqqani toqqissimannginermik pilersitseqataapput, ikaarsaariarnermi ajunngitsumik ingerlanissaq ajornarneruler-sinnaavoq sakkortusarneqarsinnaallunilu. Kommuneqarfik Sermersumi inersimasut m eeqqap avatangiiserisai tassaapput ikaarsaariarnerup sapinngisamik toqqissimanarnerpaamik ingerlanissaanut akisussaasuuussat. Meeraq amigaateqar-tutut misigismassangilaq.

Meeqqamik ukkatarinninnej pinnagu paarlattuanik, pine-qassaaq, ulluunerani neqeroorutit aamma angajoqqaat ataatsimoorluni meeqqanut ikaarsaariarnermi坑 pitsasumik toqqissimanartumillu ingerlatsisoqarsinnaanissa. Tamanna isumaqarpoq, kommunimit kissaatigineqartoq inuk pinnagu ikaarsaariarnermut atasumik avatangiisit annerujussuarmik oqaasertaliiffigineqassasut. Oqariartaaseq *meeqqat atuartunngornissaminut piareersimassusat* pingarnerutikkunna-lugu, kommunimit anguniarneqartussat tassaassapput atuarfitt meeqqanut *piareersimasut aamma* ulluunerani neqeroorutit meeqqanik tamanik inissaqartitsisut.

6.1.3

Ataqatigiissut toqqissimanermik pilersitsisarpoq

Ulluunerani neqeroorutit meeqqanut piareersimasut pillugit pineqarput, meeqqeriviit meeqqanut toqqissimanartut isigineqarnermillu misigismaffiusut, taakkunani meeqqatut alaper-naatsutut, tatusutut, peqqissutut nuannaartutullu inerartorsin-naaqqullugit taamaatullu meeqqat pitsasumik atugaqarnikkut ilikkarsinnaassuseqartullu inerartorfissaat. Naleqartitat taakkua tassaapput inersimasut meeqqap avatangiiserisaasa ulla-tamaasa sularisassaat.

Ilisimatusarnerup ersersippaa ikaarsaariarnerni meeqqamut toqqissimalersitsisartoq tassaasoq ataqatigiissoqarneranik misigismaneq.²²

Ikaarsaariarnerit salaatsuussapput tassa meeqqeriviit assigiin-gitsut akornanni assigiinngissutsit ersarissorujussuussanngillat. Inersimasut meeqqanut avatangiisiusut ataqatigiissunik pilersitsiniarneranni naleqartitat ersersinneqaaqittartut tassaapput:

- Akimortumik attaveqaqatigiinneq pitsasaoq
- Naatsorsuutigisat erseqqisumik qulajajaqatigiissutigineqarnerat
- Pimoorussilluni tunniussineq
- Aaqqissuussaasumik suleqatigiinneq

Pingaaruteqarluinnarpoq angajoqqaat meeqqeriviillu aammalu ulluunerani neqeroorutip AKO/atuarfiullu akornanni amma-sumik erseqqisumillu attaveqatigiittoqarnera. Aaqqissuussat assigiinngitsut akornanni suut suleqatigisanit naatsorsuutigisaanersut erseqqilluinnartuussaaq.

Meeraq meeqqerivimmut allamut nuussatillugu meeraq pillugu paasisutissanik tunniussineq aqqissuussaasumik ingerlas-saaq. Matumani pingaaruteqarpoq assersuutigalugu meeqqap mappiata tunniunneqarnera, aammattaq pingaaruteqarpoq angajoqqaat meerartik taassumalu pisariaqartitai pillugit su-lisunut oqaluttuartarnissaq.

Meeqqeriviit akornanni suleqatigiinneq aqqissuunneqassaaq, assersuutigalugu pulaernerit unnuillu angajoqqaanut atualer-tussaatilinnut paasisutissiiffigisat eequutsinnejqassapput.

Meeraq ataqatigiissoqarneranik misigissimanissa eqqartorneqarnerani, sisamaqiusatut ersersinnejqarsinnaavoq – Pingaa-ru-teqarpoq pissutsit sisamat tamarmik atorlugit suliamik inger-latsisoqarnissa²³

Kommuneqarfik Sermersumi ingerlatsiviit, ulluunerani meeqqeriviit, atuarfitt aammalu AKO-t ulluinnarni suliassaraat meeqqanut tamanut ikaarsaariarneq toqqissimanartoq ataqatigiissorlu qulakkiissallugu, matumani pissutsit sisamaqiusat tamarmik eqqarsaatigineqassapput. Suliniutinut immersugas-sami takuneqarsinnaassaaq ikaarsaariarneq pitsaasoq pillugu suleqatigiinuit suliniutit ingerlasut, ingerlanneqartussat inner-suussutigineqartullu.

²¹EMU, Danmarks Læringsportalen, "Styrkede overgange – erfearingsopsamling fra syv projekter om overgangen fra børnehave til SFO og skole.", 8. juni 2022: <https://emu.dk/dagtibud/forskning-og-viden/styrkede-overgange> ("Ikaarsaariarnerit pitsangorsaaffigineqartut - meeqqerivimmit, SFO (AMO-mut) aamma atuarfimmuit ikaarsaariarnerit pillugit suliniutinut arfineq marlunnit misilitakkant katersat").

²²Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), Overgange fra dagtilbud til skole, 8. juni 2022: <https://www.eva.dk/dagtibud-boern/overgange-dagtibud-skole-0>

Timikkut atugassarititaasut	Tamanna isumaqarpoq timikkut atugassarititaasut ataqtigiinnerat, assersuutigalugu pinngussat assigii imaluunniit ininik aaqqissuusseriaaseq assigiissoq
Eqqarsartaaseq	Tamanna isumaqarpoq timikkut atugassarititaasut ataqtigiinnerat, assersuutigalugu pinngussat assigii imaluunniit ininik aaqqissuusseriaaseq assigiissoq
Inooqatigiinnut	Ulluunerani neqeroorummiittarnermit AKO-mut atuarfimmillu pissusissamisoortumik ineriartortsineq
Attaveqatigiinneq	Ulluunerani neqeroorummi, AKO-mi atuarfimmillu perorsaanermik suliallit ataatsimoorussatut paasinnittaaseqartut aammalu perorsaariaaseqartut

Ikaarsaariarneq pitsaasoq pillugu suliniutit nalunaarsorneqarnerat:

Suliniutit	Killiffik	Oqaaseqaat	Akisussaasoq	Aningaa- stigut atu- gassariti- taasut	Piffissa- liussaq aallartin- era/malit- tarinera
Suliassaqfiit assigiinn- gitsut suleqatigiinnerat, angerlarsimaffimmit meer- aaqqerivimmut ikaarsaari- arneq pillugu.	Innersuussutit	Kissaatigineqarpoq angerlarsimaffimmit meeraaqerivimmut ikaarsaariarnermik pingaaartsitsisoqaqqullugu. Tamanna kingusinnerusukkut ikaarsaariarnissani sunniutaasinnaasunut pinaveersaartitsissutaasinnaavoq. Suleqatigil tassaasinaapput naalungiarsuit pillugit siunnersortit aamma juumuut kiisalu peqqisaasut.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni	2023
Ulluunerani paqqinnit- tarfimmiittussatut sungi- usarneq	Aallartinne- qarpoq	Ulluunerani meeqqerivimmiittussatut sungiusarnermi periutsit.	Ingerlatsivik/ ulluunerani neqeroorut	Missinger- suutit iluanni	Ataavartu- mik
Paaqqinnittarfimmut sungiusarneq taamaallaat sulinngiffearfiup avataani.	Innersuussutit	Meeqqamut paatsiveerunnarsinnaavoq toqqisisimanaranilu piffissami taartaasartunik atugaqarfiusumi isertitsiartuaatoqassappat.	Ingerlatsivik/ ulluunerani paaqqinnittarfik	Missinger- suutit iluanni.	-
Innik aaqqissuussineq.	Innersuussutit	Meeqqerivinni ininilu assigiinnngitsuni pequsorsorneq imaluunniit pinngussanik, taamaaliornikkut ikaarsaariarnerni ataqtigissut pilersinnejqarsinnaaqqullugit.	Meeqqerivik / AKO / atuarfik.	Missinger- suutit iluanni.	Ingerlaavar- tut.
Ikaarsaariarnerit eqqar- saatigalugit maannamut atortutigisat nutarterneqa- nerat.	Innersuussutit	Quppersakkat sorliit tunniunneqartarnissaat pillugu najoqquattasat.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni.	2023.
Meeqqerivimmit naam- massinninneq pitsaasoq	Innersuussutit	Meeqqamut pingaarouteqarpoq meeraaqerivimmut inuullaqqusilliurnissa, tassani meeqqanut inersimasunullu nammineq inuunermini ilaismasunut pitsaasumik inuullaqqusinissaq. Taamaattumik meeqqerivimmiujuunnaarneq pillugu ingerlatsivimmit innersuussutinik arlalinnik saqqummiussisoqassaaq.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni	2023-mi
Meeqqerivimmit AKO-mut ikaariartuaarneq	Aallartinne- qarpoq	Innersuussutigineqarpoq oqittumik ikaarsaariarneq qaammatini arfinilinni siulliusuq piissasoq. aallartikkartuaarneqassasoq. Meeqqerivit aamma sulisut ikaarsaariarnernulut suliaqartarnissaannut periareersarnermik suliaq aallartinneqareerpoq.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni	2022-mi aallartinne- qarpoq
Tikilluaqqusinermi qu- persakkamik suliaqarneq aamma tikilluaqqusineq pitsaasoq pillugu paasinnit- taaseq ataatsmoorussaq	Innersuussutit	Tikilluaqqusineq ikaarsaariarnermut ilaavoq, taanna pingaarouteqartorujussuu- voq meeqqap takuneqartutut toqqissimanermillu misigisimaneranut. Paasinnitaaseq ataatsmoorussaq pilersinnejqartariaqarpoq aamma innersuussutit ataatsmoorussat kiisalu taakkununnga periusissat. AKO-t, atuarfiit aamma ulluunerani paqqinnittarfii tamarmik tikilluaqqusilluni quppersakkortariaqarpuit, taakkunani naleqartitat atarneqarsinnaassappat. Taakkunani "ikaariartuaarneq" pillugu immikkoor- tumik ilanngussisoqassaaq, aamma meeqqap angajooqqaaminit qanoq illunni pitsaanerpaamik tapersorsorneqarsinnaanera pillugu siunnersuutinik imaqas- saaq. Ingerlatsivimmit najoqquattasamik suliaqartoqassaaq, taanna paaqqinnittarfinnit atorneqarsinnaassaaq namminerlu ilaerneqarluni.	Ingerlatsivik	-	Ataavartu- mik
Meeqqerivimmit AKO-mut aamma atuarfimmut ikaasaariarnermut atasumik ingerlatsiviup ukiup inger- laneranut pilersaarutit suliassai	2022-mi aallartin- neqarput	Ukiup ingerlaneranut pilersaarut nutarterneqaleruttorpoq.	Ingerlatsivik	-	Naam- massineqa- rpoq inger- laavartumillu nutart- erneqartar- poq.
AKO-mi sulisut ulluunerani- lu neqeroorutini	Tassunga tunngasoq AKO pillugu immik- koortumut pilers- saariassamik suliaqarnissami sularineqassaaq.	AKO-mi sulisuoq meeqqerivimmut eqqaminiittumut pulaartartussatut atorneqassaaq, taamaaliornikkut meeqqat paaqqinnittarfimmut nutaamut ikaarsaariarnerminni kiinnamik ilisarisaminnik takusaqartarsinnaaqqullugit.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni.	2023-p aal- artinnerani aallartissaaq.
AKO-mi aallartinneq ullu- unerani paqqinnittarfim- mit meeqqat allat pingasut peqatigalugit	Aallartinne- qassaaq	Meeqqat ingiaqatigiikkaangamik taakkununnga ataqtigissoqarneranik pilersitseqataasarpooq.	Ingerlatsivik/ ulluunerani paaqqinnittarfik	Missinger- suutit iluanni.	2023-p aal- artinnerani aallartissaaq.
Aallartinnissaq sioqqullu- gu AKO-mut pulaarneq	Aallartinneqa- rpoq	Meeqqap AKO-mi aallartinnissaq sioqqullugu AKO-mut takusaasinnaaneranut periarfissiisoqassaaq.	AKO / ulluunera- ni paaqqinniffik	Missinger- suutit iluanni.	Ingerlaavar- tumik.
AKO-mi sulisunit siunner- suutit allattorsimaffiat.	Aallartinne- qarpoq	"Ikaarsaariarneq pitsaasoq" pillugu suleqatigiinnik pilersitsisoqareerpoq aamma sammisassanut najoqquattasat suliareqassappat, taakkua meeqqat atualernissaat sioqqullugu nuunnerannut atasumik AKO-mi sulisunit ingerlanneqarsinnaapput.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni.	2022-mi aggustimi malitseqa- rtitsisoqas- saq
AKO-mi sulisut aamma ul- luunerani paqqinnittarfip akornanni suleqatigiinneq.	Aallartinne- qarpoq	Ataatsimiinnermi sulisut paasitinneqassapput meeqqerivit qanoq ittoq meeqqanit aallartiffingineqassanersoq, aamma AKO-mi sulisup ilisimasat inner- suussutillu AKO-mut uterteqissinaaval. Erseqqissaatigineqassaaq AKO-mi sulisutut atorfimmi suleqatigiinnermut periarfissat suunersut.	AKO / ulluunera- ni paaqqinniffik	Missinger- suutit iluanni	2022-p naa- lernerani malitseqar- titsineq.
Suliassaqfiit assigiinn- gitsut ataatsimiinnerat aalajangersimasoq	Innersuussutit	AKO-mi aqutsisup, atuarfimmi aallartinnermi siunnersortip aamma ulluunerani neqeroorutini aqutsisut ataatsimiinnerat aalajangersimasoq, 1. klassinngortussanut ulluunerani neqeroorutini aamma AKO-mi sammisat suumt ingerlanneqartarnerat pilugu. Ilisimasanik avitseqatigiinneq/suleqatigiinneq/paasisaqarneruneq.	Ingerlatsivik	Missinger- suutit iluanni	2022 naan- erani
Meeqqap Mappianik tunni- ussineq	Aallartinne- qarpoq	Meeqqap mappianik tunniussinermi aalajangersimasumik peruseqartoqar- tariaqarpoq, meeraq pillugu paassisutissat annaaneqaqqunagit.	Ingerlatsivik/ ulluunerani paaqqinnittarfik	Missinger- suutit iluanni	Ataavartu- mik
Ikaarsaariarnerit tamaasa pillugit MISI-mik suleqate- garneruneq	Aallartinne- qarpoq	Suleqatigiinnit kissaatigineqarpoq ikaarsaarniarneri tamani pinaveersaartitsinermik siunertaqarluni MISI peqataatinneqassasoq.	Ulluunerani paaqqinnittarfik / MISI	Missinger- suutit iluanni	Ataavartu- mik

6.2 Suliniarfigineqartoq 2: Angajoqqaanik suleqateqarneq pitsasooq

Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq *Kalaallit Nunaanni ulluunerani paaqqinnitarfiit pitsaanerpaat* pigineqarnissaat aammalu perorsaanermik suliallit angajoqqaallu akornanni suleqatigiinneq ulluunerani neqeroorutinik pitsaluuinnartunik pilersitsiarnermi aalajangiisuuulluinnartutut isigaarput.

Meeqqat mikinerumaat amerlanerpaartaat ulluinnarsiutigivaat ilatigut angerlarsimaffimmii paarsisartuniillutik, mee-raaqquerivimmillutik imaluunniit meeqqerivimmii ilaatiqullu angerlarsimaffimmimni - angajoqqaaminni. Taamaattumik perorsaanermik suliallit aamma angajoqqaat pingaarutilim-mik suliassaqarput, meeqqap pingarnertut najortagaasa assigiinngitsut imminnut ataqtigissinnissaannut, taamaalilluni meeqqamit misigineqarsinnaaqqullugu angerlarsimaffiuup aamma ulluunerani neqeroorutip akornanni pitsasumik suleqatigiinneqartoq.

Angajoqqaat aamma perorsasut akornanni attaveqarnerup aammalu suleqatigiinnerup pitsaassusiat qaffakkiartortillugu, meeqqap ulluunerani neqeroorummi nuannersutut toqqissi-simanartutullu misiginera annertusiartussasoq, ilisimatusarnerup ersersippaa. Angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarnerup kinguneranik meeqqat eqqarsartaasiat aammalu inoqatigiit akornanni pissusilersuutaat pitsaanerusumik ineriat-torsinnaapput. Tassunga pingarnertut atuuppoq, meeqqat inooqatigiinnikkut unammilligassaqartuni inuusut.²⁴

Perorsasut angajoqqaallu tamarmik meeraq pillugu immikuullarilluinnartunik ilisimasaqarput. Ilisimasanik avitseqatigiinnermikkut tamarmik immikkut meeqqamut suut pingarnerpaaajunersut pillugit ilisimasaqarnerulersarput, meeqqallu pitsasumik atugaqarnera, ineriarornera ilikkarsinnaasianillu siuarsaanissamut ataatsimoorlutik qanoq iliuuseqassanerlutik nalunnginnerulersarpaat.

Kommuneqarfik Sermersuumit angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarneq kommunip ulluunerani neqeroorutaanni tamani anguniarneqarpoq. Angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarneq nassuiarneqassaaq, angajoqqaat aamma perorsaanermik suliallit imminnut oqaloqatigeeriaasiat pingarnertut aallaavigalugu. Attaveqatigiinneq najuulluni oqaloqataaner-tut, ammasutut aammalu isertuaatsutut misigineqassaaq. An-gajoqqaat soorluttaaq sulisut akuersarnermik paasinninnermillu naaperiarneqartarlutik. Pingaruteqarpoq perorsaanermik

suliallit tamatigut meeqqap ulluinnai pillugit angajoqqaanik peqataatitsiniaasarnissaat soqutiginninnissaannillu kaammatusarnissaat. Taamatulli pingaaruteqartigaaq meeraq pillugu paasissutissat angajoqqaanit ulluunerani neqeroorummut ingerlateqqinnejqartarnerat, taamaaliornikkut perorsasutut suliallinnit meeqqap sumiiffia naapertorlugu naaperiarneqarsinnaasaqqullugu.

Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutini angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarnermi naleqartitat pingar-nerit tassaapput:

- **TOQQISSISIMANEQ**
- **TATIGINNINNEQ**
- **UPPERNASSUSEQARNEQ**

Angajoqqaat perorsaanermik suliallinnut attaveqarnerat *toqqissisimanarpas* meeqqamut aamma sunniuteqassaaq. Attaveqarnermi toqqissisimaneq pilersinniarlugu pisariaqarpoq, angajoqqaat aamma perorsaanermik suliallit imminnut tatileqatigiinnerat. Tamanna angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarnermut tunngaviusumik piumasaqataavoq.

Tatileqatigiinneq anguneqassaaq angajoqqaat meeqqeriviup ulluinnanaut peqataaqquqneqarnerisigut aammalu angajoqqaat sulisullu akornanni pitsasumik oqaloqatigiittarnikkut, inissaqartinneqassapputtaaq oqaloqatigiinnerni suut ajunngitsumik ingerlasut suullu unammillernartuusut. Tatiginninneq aamma anguneqassaaq, sulisut perorsaanermut suliamut pigin-naaneqarnerat angajoqqaanit misigineqarpat, perorsaanermik suliallit meeqqanik malinnaalluartuuppata, tusarnaallaqqituuppata aammalu soqutigisaannut soqutiginnituuppata. Sulisut suliamut piginnaasaat ersinsneqartillugit, meeqqamut taas-sumallu pisariaqartitaanut ilumoortumik soqutiginninneq angajoqqaanik toqqissisimalersitsisarput.

Pingaruteqartorujussuuvoq angajoqqaat aamma sulisut imminnut attuumassuteqarnermik *uppernassusilimmik* pilersi-sinnaanissaat. Matumanii ullaat tamaasa ammasumik oqaloqatigiissinnaaneq sakkussaavoq pingaarutilik. Inimik tatileqatigiiffiusinnaasumik meeraq pillugu pingarutilinnik pingaruteqannginnernillu avitseqatigiiffiusinnaasumik pilersitsinnaasq periarfissaasariaqarpoq piumassuseqarfingineqar-lunilu, sulinermilu tamatigut 'meeraq qitiutillugu' ingerlats-isokartassaoq.

²⁴Danmarks Evalueringssinstitut: "Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner", 2016.

6.2.1 Ulluunerani meeqqeriviup aamma angajoq-qaat akornanni suleqatigiinnermi inatsisitigut piumasaqaatit

Meeqqanut suli atualinngitsunut perorsaanikkut inerikkiar-tuutaasunik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisaanni § 2 imm 2 allassimavoq "Meeqqanut suli atualinngits-

unut perorsaanikkut suliat tamarmik [...] ingerlanneqassapput meeqqamut angajoqqaatut oqartussaaffeqartoq, pilersuisiusut aamma meeqqap atassuteqarfingisai" qanimat suleqatigalugit. Taassuma nangissutaatut suliassat inatsisitigut pisus-saaffittallit tallimat ilaapput, taakkua ulluunerani neqeroorutini sulisut angajoqqaallu akornanni suleqatigiinnermut tunngas-suteqarput:

Suliassat inatsisitigut pisussaaffillit angajoqqaat suleqatigiinnerannut attuumassuteqartut:	Suliassap aamma siunertap naatsumik allaaserineqarnerat:
Meeqqap mappii	Meeqqap mappianut siunertaavoq, meeqqap meeraaqquerivimmit meeqqerivimmut kiisalu meeqqerivimmut, angerlarsimaffimmi paarsisartunut aamma atuarfimmut nuukkiartuaarluni ikaarsaariernerata toqqissimanartuunissaanik qulakkeerinissaq. Matuman pingaaruteqarpoq paaqqinnittarfiup/angerlarsimaffimmi paarsisartup, angajoqqaat aamma atuarfiup qanimat suleqatigiinnerat
MIIM3 aamma MIIM5	MIIM 3 MIIM 5 tassaavoq misissuinermi atortoq. Misissuinerit siunertaraat ulluunerani meeqqeriviit periarfississallugit, meeqqat immikkut ikornejarnissamik tapersorsorneqarnissamillu pisariaqartitsisut paasinissaat taamaaliornikkut erniinnaartumik atukanik pitsaasunik iliuusissanik aallartsisoqarsinnaaqquullugu
Ukiumut pingasoriarluni atuisut katersuutinneqarnerat	Angajoqqaat aamma angajoqqaatut akisussaatitaasut pilersuisuisut ukiumut pingasoriarlutik ulluunerani neqeroorutini sulisut ataatsimooqatigalugit ataatsimiinnernut aggersarneqartas-sapput. Ataatsimiinnerni sammisat assigiinngitsut meeqqanut aamma ulluunerani neqeroorummi ulluinnarnut tunngassuteqartut qaqinnejqarsinnaapput
Suleqatigiissitaagallartut	Suleqatigiissitaagallartut angajoqqaanik/sulisullu inuttaqarput eqimattatut mikinerusutut pilersinneqartartut sammisanik assigiinngitsunik sammineqarpallaarsimanngitsunik akisussaaffeqassallutik
Angajoqqaat ukiumut min-nerpaamik marloriarlutik meeqqap ineriairtornera pillugu ataatsimeeqatigi-neqartassapput	Meeqqap inaani sulisut ukiumut marloriarlutik meeraq taassumalu pitsaasumik atugaqarnera pillugu ataasiakkaarluni oqaloqatiginninnernut aggersaasassaaq. Oqaloqatigiinnerni Meeqqap mappia aallaavigineqassaaq taamatuttaaq MIIM3 aammalu MIIM5

6.2.2 Angajoqqaanik suleqateqarnermik pitsaasumik pilersitsiniarluni sulineq

3 ANGAJOQQAANIK PITSAASUMIK SULEQATEQARNISSAMUT AQQUTIT

1

Paasissutissiigit

- Quppersagaq – "Aallartinneq toqqissimanartoq" aamma "Tikilluaqqusineq pitsaasoq"
- Meeqqap ullormi aallartiffiani pappiaraq paasissutissanik imalik sulisunut tunniunneqassaaq.
- Meeqqap "inuunerata oqaluttu-assartaa" pillugu angajoqqaanit oqaatsiinnakkut apuussineq
- Angajoqqaanik meeqqanillu "Tikilluaqqusineq pitsaasoq" pillugu periutsit
- Internettikkut saqqumilaartuuneq (paaqqinnittarfiup nittartagaa, angajoqqaanut isaavik)
- Ukumi ataatsimiiffissat aamma ukiumut pilersaarut saqqumisut

2

Peqataatitsineq aamma soqtiginnilersitsineq

- Ammasumik uppermassisilim-millu oqaloqatigiinneq - saqqu-mineq toqqissimalersitsisarpoq.
- Atuisut ataatsimiinneranni ammasumik oqallinnissaq inissaqartinnejartoq.
- Suleqatigiissitaagallartut inuit susassaqaqtiginnissaannik aaqqissuussinernik suliallit, angajoqqaanit peqataaffigineqarsinnaasut.

3

Piffisamik inissamillu pilersitsineq

- Ullut tamaasa angajoqqaanik attaveqartarneq pingartittuaannaruk.
- Paaqqinnittarfimmi ataatsimut nereqatigiinnernik ingerlatsinerit.

Ataani ingerlatsivittut, ulluunerani meeqlerivimmi sulisutut angajoqqaatullu qanoq illulli angajoqqaanik suleqateqarnerup pitsasup anguneqarsinnaaneranut siunnersuutit arlallit saqqummiunneqarput. Naleqartitat *tatiginninneq, toqqissisimaneq aammalu uppernassuseqarneq* sulinermut tunngavisiiput, iliuuserisallu aallaavimmut tassunga qaqugukkulluuniit utertinnejqarsinnaassapput.

Paasissutissiigit

Sulisunut soorluttaaq angajoqqaanut aamma meeqlamut toq-qissisimanermik pilersitsisoqartarpooq, ulluunerani neqeroorumi aqutsisut meeqlerivimmi "nikinnejq" angisooq pillugu erseqqissunik najoqqtassaqaqnerisigut. Nikinnejq tassaa-sinnaavoq meeraaqqerivimmi namminermi aallartinneq imaluunniit meeraaqqerivimmit meeqlerivimmut imaluunniit meeqlerivimmit AKO/atuarfimmum aallartinneq. Matumani as-sersuutigalugu aallartinnermut atasumik aqutsisut quppers-akkamik paasissutissanik imalimmik suliaqarsimasinnaapput, ulluunerani meeqlerivik pillugu aamma meeqlamut nutaamut taassumalu angajoqqaavinut sunik naatsorsuutigisaqartoqar-nera pillugu. Tassani angajoqqaat ilaqtigut atuarsinnaavaat meeqlerivimmiit sunik naatsorsuutigisaqarsinnaanerlutik. An-gajoqqaanit ilisimaneqaqqullugu meeqlerivimmi sammisat suut pingartinneqarnersut, quppersakkami ukiup ingerlarn-ganut perorsaanikkut ukiumut pilersaarut takussutissariliari-neqarsinnaavoq.

Ilisimatusarnerup ersersippaa, ikaarsaariarneq pitsaasoq an-gajoqqaat meeqlallu tikilluaqqusaasutut misigisimaffigisaat, meeqlat pitsasumik atugaqarneranut nalinginnaasumillu ineriarterannerut annertuumik isumaqartoq.²⁵ Taamaattumik tassunga immikkut isiginninniarneq pingaruteqartorujus-suovoq, meeqlap ulluunerani neqeroorummiittarnerata nu-annernerpaajunissa qulakkeerumallugu.

Angajoqqaanut quppersakkap saniatigut, meeraq aallartittus-saq pillugu sulisut paasissutissanik pissarsariaqarput. Taanna ilaqtigut tassasinnaavoq meeqlap mappia allagartaq meeqlap assinganik, atianik aammalu immikkut maluginigassartaanik imalik. Taakkua saniatigut "meeqlap inuunerata oqaluttuarsartaa" sulisunut piffissami siulermi meeqlamik malinnaasusanut angajoqqaanit tunniunneqartariaqartoq. Pingaruteqarpoq, sulisunit allaqqaammulli ilisimaneqassasoq meeraq qanoq ittoq pineqarnersoq sutigullu immikkut malugi-niagassartaqarsinnaanersoq.

Kommunimit nittartagaq nutaaq pitsaunerusorlu suliarineqar-poq, taanna aqqtigalugu angajoqqaanit allaniillu takuneqar-sinnaassaaq ulluunerani neqeroorut qanoq ittoq atugassaassar-nersoq. Meeqleriviup silataanit iluaniillu assingisa saniatigullu meeqlerivimmiit naleqartitat suut pingartinneqarnersut nit-tartakkami ersersinnejqassapput.

Peqataatitsineq aamma tunniussimasunngortitsineq

Ulluunerani neqeroorummi meeqlap ulluinnarni atugarisai pil-lugit angajoqqaat peqataatinneranni, uppernassuseq angerlar-simaffiup meeqleriviullu akornanni pilersinnejqarsinnaavoq.

Meeqlap ulluinnarni inuunermini siuariarfigais unammilli-gassatullu naapitai pillugit ammasumik eqqortunillu oqalut-tuartarnerit aqqtigalugit meeqlap pisariaqartitai pillugit angajoqqaat, tungaannit tatiginninneq pigineqalersarpoq isigineqarneq tusarnaarneqarnerlu.

Saqqumineq toqqissisimanermik pilersitsisarpoq taamaattumik pingaruteqarpoq, meeqlamut tunngasut mikisut angisuu-luunniit suleqatigiissutigineqarnissaat angajoqqaat sulisullu akornanni. Assersuutigalugu inersimasoq aalajangersimasoq

meeqlap aallartisarneranik isumaginnittuusoq napparsima-sut nalunaarutigineqarpat, taava angajoqqaat peqataatinne-qarsinnaapput meeqlamut aaqqiisummik toqqissisimanerner-paamik nassaarniarnermi.

Suliniutit ataasiakkaat saniatigut atuisut ataatsimiinneri aqqtigalugit angajoqqaat peqataatinneqarsinnaapput tunniussima-sunngortineqarlutillu, sulisut angajoqqaallu oqallinneratigut suliniutit sorliit meeqlerivimmi pingartinneqartussatut.

Suleqatigiissitaagallartut inuit susassaqatigiinnissaannik aaq-qissuussinernik ilanngussisinnaapput, angajoqqaanit peqata-affigineqarsinnaasut.

Aataatsimoogatigiinnerni angajoqqaat imminnut naapinnis-saminut periarfissineqassapput, tamanna meeqlanut ilua-quataasinjaavoq. Matumani angerlarsimaffimmi pinnguaqati-giinnissamik isumaqatigiissusiorqarsinnaavoq aaqqiagiinn-gissutaasinjaasulluunniit oqaluuserineqarlutik.

Piffissamik aamma inissamillu pilersitsineq

Angajoqqaanit misigineqarpat sulisunik oqaloqateqarnissaq piffissaqarfigineqanngitsoq, ima paasineqarsinnaavoq ulluin-narni meeqlatik sulisunit tusaaneqarnissaat piffissaqarfigi-neqanngitsoq. Taamaattumik pingaruteqarpoq ulluinnarni angajoqqaanik attaveqarnissamut piffissaliisoqartarnera.

Amerlanertigut meeqlanik aggiussinermi aallernermlu an-gajoqqaat sulisullu imminnut naapittarput, aamma taamaat-tumik uisanarsinnaasarpooq. Qungujunneq eqqissimasumik qiviarniq isumatoorujussuusinnaapput attaveqatigiinnernik pitsasumik toqqissisimanartumillu pilersitsinissami. Ullup ingerlanerani meeqlat sulerisimanerat suliaqarnermit assinik ilal-lugu itinerusumik passissutissiissutigineqarsinnaavoq paasis-tissanik nivinngaavik aqqtigalugu.

Meeqlerivinni aataatsimoorluni nereqatigiinnerni itinerusunik oqaloqatigiissuteqarnernut piffissaq inissarlu aamma pilersin-neqarsinnaapput. Tassani angajoqqaat ikuussinnaapput meeqlallu unnummik nuannersumik misigisaqarlutik, angajoqqaat meeqlat ulluinnarniatugarisaannikoqaloqatigiinnerisa nalaanni.

²⁵ Danmarks Evalueringss Institut: "Overgang fra dagtilbud til skole -En undersøgelse af skolestartsmodeller og praksisformer i børns overgang mellem dagtilbud og skole", (Ulluunerani neqeroorutinit atuarfimmum ikaarsaariarneq - Atuarfimmu aallartittarnerit ilusaannik misissuineq aamma meeqlat ulluunerani neqeroorutinit atuarfimmum ikaarsaariarnerannik ingerlatseraatsit" 2021.

Suliniutit	Killiffik	Oqaaseqaat	Akisus-saasoq	Aningaas-atigut atugassariti-taasut	Piffissaliussaq aallartinnera/malittarinera
Nittartagaq	Aallartinne-qarpoq	Nittartagaq nutarterneqassaaq meeqgeriviup assingi tassanilu naleqartitat ilanngullugit	Ingerlat-sivik	-	Aallartinneqarpoq - 2022-mi naammas-sissaq
Quppersagaq – Aallartinneq toqqissimanartoq / Tikilluaqqusineq pitsasaoq	Aallartinne-qarpoq	Meeqgerivimmi nutaami aallartinneq pillugu quppersakkamut ilusissaq. Meeqgerivinnit neqeroorutinut ataasiakkaanut naleqqussarlugu aaqqissunneqarsinnaavoq. Aallartis-arnermi quppersagaq angajoqqaanut tunniunneqassaaq	Ingerlat-sivik/ ulluunerani paaqqin-nittarfik	-	2023
Meeraq pillugu paasissutissatut allattukkat suliainerat sulisunut tunniunneqartusaq	Innersuus-sutit	Meeraq pillugu paasissutissatut allattuiffissap ilusissaanik suliaqarneq Ilusissaq meeqqamik nutaamik ulluunerani neqeroorummi aallartittoqartillugu atoqqinnejqarsinnaavoq. Paasissutissanik allattuivimmi ilangunneqarsinnaapput meeqqap mappia: Meeqqap assinga, atia, angajoqqaat atii, immikkut malugin-iagassat aamma inuunerata oqaluttuassartaa naatsumik	Ingerlat-sivik	Missinger-suutit iluanni	2023
Angajoqqaanut intra	Innersuus-sutit	Suleqatigiinni angajoqqaanit siunnersuutaavoq, isaavittut attaveqatigiittarfimmik facebookimit toqqissimanarerusumik pilersitsisoqassasoq	Ingerlat-sivik	-	-
Atuisunik ataatsimiisitsinerit	Aallartinne-qarpoq	Sulisut aamma angajoqqaat akornanni ammasumik oqaloqatigiinnerup oqallinnerullu pingartinneqarnerat	Meeqgerivik	Missinger-suutit iluanni	Ataavartumik ukiumut ping-asoriarluni
Suleqatigiissitaagallartut	Aallartinne-qarpoq	Suleqatigiissitaagallartut inuit susasaqaqatigiinnissaannik aaqqissus-sisassapput angajoqqaat sulisullu naapeqatigiiffigisinnaasaat	Meeqgerivik	Missinger-suutit iluanni	Ataavartumik
Nereqatigiinneq	Innersuus-sutit	Ulluunerani neqeroorutit ullaakkut imaluunniit unnukkut nereqatigiinnernut qaaqqusisuussapput, pisuni taakkunani sulisut angajoqqaanik naapitsinissaminnut periarfissaqsapput	Meeqgerivik	Missinger-suutit iluanni	Ataavartumik

6.3 Immikkoortoq pingartinneqartoq 3:

Meeqgeriviit peqqinnerulernissamik pingartitsiffiusut

Kommuneqarfik Sermersumi peqqissuseq pillugu paasinnitataaseq siammasippoq. Paasinnittaaseq WHO-p peqqissuseq pillugu paasinnittaasielanut qanillattorpoq, taakkunannga peqissuseq ima eqqartorneqarpoq:

”...TIMIKKUT, TARNIKKUT INOOQATAANIKKULLU INGERLALLUARLUNI INISSISIMANEQ, NAPPARSIMANERINNAANANILU AKORNUSERSUUTEQARFIUINNANNGITSOQ”

Paasinnittaaseq taanna oqaaseq ataaseq atorlugu pitsaaner-paamik nassuiarneqarsinnaavoq “pitsasumik atugaqarneq”, oqaaseq taanna inuit ataasiakkaat timikkut tarnikkullu peqqis-susiannut nassuiataasinnaavoq.

Ulluunerani neqeroorutit iluanni Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuaq tamakkerlugu anguniagaasa pingajuat pimoorussilluni suliniutigineqarpoq inuit tamarmik peqqissumik inuuneqarnissaat aamma ukioqatigiaat tamarmik pitsasumik atugaqarlutik inuuneqarnissaat.

Kommunip anguniagaa

Meeqqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivimmi sulisut tamarmik assigiimmik anguniagaqarpuit, taanna qulaani paasinitattaatsit allaaserineqartut tallissutigaat. Meeqqat alapernaatsut, tatituut, peqqissut nuannaartullu pigineqarnissaat sulissutigineqassaaq. Ulluunerani paaqqinittarfimmik aqtsisuuguit, inimi perorsaausuuguit, atuaqatigiinnut ilinniartitisuuguit imaluunniit ingerlatsivimmi siunnersortaaguit taava sulisut tamarmik anguniagaq taanna siunnerfigineqassaaq.

Tunngavippiaatigut anguniagaq takorluukkatut imaalillugu saqqummiunneqarsimavoq meeqqerivinnik peqqinneruler-nissamik pingaartitsiffiusunik pilersitsisoqassasoq.

Ulluunerani meeqqerivinni peqqissutsikkut siuarsimasut

Meeqqeriviit peqqinnerulernissamik pingaartitsiffiusut ima nassuarneqarput, meeqqat inuuusuttullu timikkut tarnikkullu pitsasumik atugaqarlutik najortagaat. Meeqqeriviup sananeqaatini aamma perorsaanikkut pissutsitigut sinaakkutissartani aqqutigalugit ataasiakkaanut pitsasumik atugaqarnermik peqqissusermillu siuarsaassaaq. Ilikkagaqarsinnaassuseq aamma atukkamikkut pitsasumik atugaqartinneqarnikkut imminnut ataqtigiainnerannik paasinnitaaseq aallaavigalugu suliamik ingerlatsisoqassaaq. Ilikkagaqarsinnaavutit aatsaat, timikkut tarnikkullu atukkamikkut pitsasumik atugaqartinneqarsimait eqqissismallutillu taamaattumillu itisiliinissamut inissaqartitsillutit. Assingusumik avatangiisini ilikkagaqarfissani aatsaat atukkanik pitsasunik atugaqalersinnaavutit timikkut eqqarsartaatsikkullu illit piginnaassuseqassutsinnut aamma piginnaasaqarfitinnut tulluartunik unammilligassaqartinneqaruit. Meeqqeriviit peqqissutsimik siuarsaanermik kissaatigisaqartut sanaartukkatigut perorsaanikkullu sinaakkutissanik pilersits-inissaminnut pisussaaffilerneqarput meeqqat tamaasa peqqissusaannut pitsasumik atugarisimaneranullu siuarsaataa-sinnaasunik.

"Sanaartukkatigut sinaakkutissat" assersuutigalugu tassaasin-naapput meeqqeriviup sananeqarnera, pequsersornera, aqqis-suunneqarnera, "saqqummiisarnera" nivinngakkatigut, assitigut, plakatit imaluunniit assingusunik. Aamma pineqarput ulluinnaat aqqissuunneqarnerat, sapaatip akunneranut pilersaarutini sammisassat aamma ukiumut pilersaarutip ilusai. Kingullertut minnerunngitsumillu peqqinnartunik nerisaqarneq aamma nerisaqarneq pillugu politikki ersarissoq ulluunerani neqeroorummi peqqissutsimik siuarsaanermik aalajangersimasumik "sinaakkutissalimm" pingaruteqarluinnartunut ilaapput.

"Perorsaanikkut sinaakkutissat" meeqqerivimmi kulturitut perorsaanertullu aamma peqqissutsimik suliniutitut sukuminerusumik nassuarneqarsinnaapput: Qanoq attaveqatigitoqartarpa, qisuarartoqartarpa, killiliisoqartarpa aamma taamaaliortarnerit kikkunnit aamma qanoq annertutigisumik ingerlanneqarpat - atuisut akornannit, meeqqanit, angajoq-qaanit, sulisunit aamma aqutsisunit. Kommuneqarfik Sermersuumit sulineq ingerlanneqarpoq akuersaartuunermik perorsariaaseqarneq aallaavigalugu, upperineqarmat taamannak periaaseqarneq meeqqanut aamma iniartortunut pitsaanerpaaamik siuarsataasooq. "Perorsaanikkut" aamma "sanaartukkatigut" sinaakkutissat ataatsimoortutik avatangiisink ojits-unnguamik ineriautuutaasunillu nuannersumik pilersitsissapput, taakkunani sulissutigineqassaaq aalanermik nuannari-saqarneq, ileqqut peqqinnartut aammalu ataatsimooqatiguit peqataatitsisut.

Siusissukkut pinaveersaartitsineq

Kommuneqarfik Sermersuumi upperineqarpoq siusissukkut pinaveersaartitsineq aamma peqqissutsimik siuarsaataasunik suliniuteqarnikkut qulakteerneqassasoq, meeqqat ikinne-rit atukkamikkut pitsaanngittumik atugaqartinneqarnissaat aammalu peqqinnangitsumik inooriaaseqarnissaat. Taamat-tumik suliniutigineqarpoq meeqqanut 0-6-nik ukiulinntut meeqqeriviit peqqissutsimik siuarsaanermik ingerlatsiffiusunik pilersitsisoqarnissaanut pilersaarusrusiorneq. Meeraaqquerivittut peqqissutsimik siuarsasutut meeqqerivittullu peqqissutsimik siuarsasutut ingerlatsinissamut killiliussat anguniakkallu pilersaarummi allaaserineqassapput, taamatuttaaq kommune qanoq iliorluni paaqqinnittarfinnik ataasiakkaanik anguniakka

nik taakkuningga angusaqarsinnaajumalluni suleqateqarnissaa allaaserineqassapput.

Meeqqerivinnit namminernit aalajangerneqassaaq peqqissut-simut siuarsaataasumik ingerlatseqataanissaq kissaatigine-qarnersoq, kisianni kommunimit takujumaneqarpoq sapinn-gisamik amerlanerpaanit neqeroorut periarfissatsialattut isigineqassasoq, sulisut akornanni nukissanik nutaanik kaju-missaatitullu pilersitseqataasinnaaneq.

Suleqatigiinnerit

Ingerlatsinerup ilaanut atasumik avataanit suleqatissat aamma siunersioqataasinnaasut kommunimit ujartorneqassapput. Matumanir Paarisa aamma taakkua Inuuneritta III pillugu suliat pingaarnertut eqqarsaatigineqarpoq. Centret for Folkesundhed i Grønland (SIF) (Inuit peqqissusiat pillugu Danmarkimi ilisimatusarnermik ingerlatsisut) aamma suleqatissatut soqutiginaateqarsinnaapput soorluttaaq peqqinnissaqarfik aammalu peqqissaasut, taakkua paassisutissani tunngaviusunik sulini-utillu paasisutissartaanik malittarinninnermik ingerlatsinikkut tunniussaqaqataasinnaagamik. Aammattaaq naleqquttuussaaq Nunatsinni Timersortartut Kattuffiat peqataatinneqarsinnaasoq timimik aalatitsineq aamma timersornermi perorsaariaatsit iluanni ilisimasaat piginnaasaallu eqqarsaatigalugit. Sulinium-mik taassuminnga aallartitsinikkut kommunip anguniakkani *Kalaallit Nunaanni ulluunerani paaqqinnitarfiit pitsaanaerpaat, meeqqanik tamanik inissaqartitsisut qanilliallannerussavaa*. Ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu kommunimit kissaatigine-qarpoq ulluunerani neqerooruteqarfinnik peqqissutsimik siuarsaataasunik pilersitsinermit angusat, tassaassasut ingerlatsinermi anginerusumi alloriarnerit siulliat. Alloriarnerit tulliat atuarfinni aamma atuareernerup kingorna ornittakkani ingerlatsinerussaaq. Meeqqat pillugit peqqinnerulernissamik aammalu naleqartitatut anguniakkat erseqqissumik assigiissute-qassapput, meeqqap ukioqannginneranit meeqqat atuarfiannit aninissaannut atuuttussat.

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat inuuusuttullu peqqissusaat kisitsisinngorlugit²⁶:

14-inik 15-inillu ukiullit 37 %-iisa aalakoorneq misilissimavaat. Pingajorarterutaasa missaat ullut kingullit 30-t ingerlanerini aalakoornartu-torsimapput.

14-inik 15-inillu ukiullit 75 %-iisa nikotininik akullit misilissimavaat. Taakkunanga 31 %-iisa tupamik pujortasmallutik oqaatigaat. 37 %-iisa ulluni kingullerni 30-ni snus-it misilissimavaat. 12 %-iisa hash misilissimavaat.

Meeqqat qulinik aqqanilinnillu ukiullit ullut tamaasa timi atorlugu aalasarput. 12-inik 13-inillu ukiullit 18 %-iisa missaat pifissap annerpaartaaniungjikkuni ulloq naallugu kiser-liorlutik misigisarpaat.

14-inik 15-inillu ukiullit affaasa missaat pifissap annerpaartaaniungjikkuni ulloq naallugu kiser-liorlutik misigisarpaat.

Qulinik aqqanilinnillu ukiullit quliugaangata arfinillit qaammatini kingullerni marlussunni ikinnerpaamik ataasiarlutik qinngasaartissi-mapput.

7.0 MEEQQERIVIK

Meeqquerivik sananeqaatimigut ilusilersorneqarnera aaqqis-suussaaneralu meeqqat ulluinnanannut sulusunullu sulinerminni atugassarisaannut annertuumik isumaqarput: Meeqqat pinn gorartsinissaannut soorluttaaq timiminnik aalatitsinissaannut inissaqarpat? Inip iluani nipt akisuanerat ajorpa? Meeqqat immikkut pisariaqartitsut imaluunni sapigallit eqqarsati gineqarsimappat? Nutaatut sanaartugassaq imaluunni ini mik ataatsimik aaqqissuussineq eqqarsaatigisassarpas suarnik imaqrpoq. Kommuneqarfik Sermersooq ulluunerani meeqqerivinnik suliassaqarfimm allangortiterinermik annertoorujus suarmik suliassaqarfpoq. Nuummi meequeriviit nutaat pingasut sanaartorneqassapput. Taamaattumik pingartinneqarpoq meequeriviit meeqqanut sulusunullu pitsaanaerpaamik iluaqutasinnaanngorlugit sanaartorneqassasut aaqqissuunneqarlutillu.

Meequeriviit nutaat kisimik kommunimit isiginiarneqann gillat. Ulluunerani neqeroorutit tamarmik sanaartukkatigut sinaakkutissanik suliaqarnissaminnut perarfissaqarput, taa maaliornikkut qaqgukkulluunni Kalaallit Nunaanni ulluunerani paaqqinnittarfiiit pitsaanaerpaat, meeqqanik tamanik inissaqartitsut pilersinnejarnissaannut perarfissanik pitsann gorsaasoqarsinnaaqqu llugu.

Immikkoortumut pilersaarummi matumani Meeqqanut Atuar feqarnermullu Ingerlatsivimmit kissaatigineqarpoq, ulluunerani meequerivinni sanaartukkatigut eqqumaffigisassat ataaniittut pingartinneqassasut:

- Indretningen af stuerne og institutionen: Hvilke mulighinit meequeriviillu aaqqissuunneqarnerat: Maanakkut sinaakkutissaasut iluanni sulusut sulineranni atugassaritaasunik pitsangorsaataasussat meeqqal lu ulluinnanannut pitsangorsarnissamut sunik perarfissaqarpugut?
- Meequeriviit ilaanni meeqqat sapigallit pillugit unammilligassaqartoqartarpoq, taamaattumik tassunga atasumik suliniutinik aallartitsisoqarpoq.
- Meequerivinnik nutaanik aamma illuutit pisoqqat ilu arsaanneqarnissaat pisariaqartinneqarput. Tassunga atasumik pingaruteqarpoq nutaatut sanaartukkani aamma meequerivimmik qanoq ittumik toqqaanermi immikkut isiginagiqaqarnissaq: Sanaartugassamut kommune sunik innersuussuteqarpa? Matumani timikkut atugassaritaasut soorluttaaq perorsaanaermut tunngasut eqqarsaatersuutigineqarnerat ilangunneqassapput.

7.1 Suliniarfigineqartoq 1:

Init sammisaqartitsinermi qitiusoqarfittallerlugit aaqqissuunneqarnerat

Ulluunerani meequerivinni sulusunit arlalinnit oqaatigineqarpoq, sulinermi atugassaritaasut oqimaatsulerinermik nassataqartt ulluinnarni sulinermi timimut ilungersunartusinnaasartut²⁷. VIVVIVES-ip 2021-mi MIO-mut nalunaarusaani erseqqissaati gineqarpoq, ininik aaqqissuussineq sammisat agguataarsin naanerannik kinguneqarsinnaasut taamaaliorneq eqqissimanermik annermik pilersitseqataassaaq aammalu meeqqat pinnguarnerminni itisiliisinnaanerannut perarfissiilluni. Ilisimatustartt ilaasa meequerivimm aamma taassuma eqqaani avangiiserat, meeqqanut "ilinniartitsut" aappaattut taaneqar tarput, avatangiisit sunniivigeqatigiinnissamut pissuteqarnerat aammalu sunniuteqarnerat tunngavigalugit.²⁸.

Meeqqat mikisut atortussanik misissuineq aamma meeqqanik allanik sunniivigeqatigiinneq aqqutigalugit ilikkariartortarput.²⁹ Taamaattumik ilisimatusarnermit erseqqissarneqarpoq meeqqat avatangiiserat meeqqanut timikkut, ilikkarsinnaassutsik kut, inooqataanermut misigissutsinik ineriaortortsinerannullu equeersaataasartut. Meeqqanut Atuarfeqarnermullu Ingerlatsivik 2021 aallarnerfigalugu meequeriviit aaqqissuunneqarnerat annermik isiginiarpa, ilaatigut sulusut sulineranni atugassaritaasut pitsangorsarumallugit aammalu meeqqanut sinaakutissat pitsaanaerpaat pilersikkumallugit.

2021-mi professor Lois Yamauchi, University of Hawaii-meersup Nuummi meequerivinnik toqqakkanik misissuivoq. Yamauchi siusinnerusukkut ingerlatsivimmi sulinikuovoq, tas suma Tunngaviit immikkut ilisimatusarfiginikuai, taakkua tassaasut perorsaanikkut periuserineqartut, Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani neqeroorutini atorneqartut. 2021-mi Yamauchimis missoruneqarpoq, tunngaviit kommunip meequeriviitaanni atorneqarnersut. Tassani paasivaa, Tunngaviit aallaavigailugit perorsaanermik suliallit oqinnerusumik sulinnaasartt meequerivinni init iluini *Ininik sammisaqartitsinermi qitiusoqarfittalinik* pilersitsimagaangamik. Sammis aqartitsinermi qitiusoqarfiiit tassaapput init immikkut ittumik aaqqissuusseriaaseqarlungi sinaakkusillunilu iluslersukkat. Asersuutigalugu ini sammisaqartitsinermi qitiusoqarfittalerlugu aaqqissuussaq imaassinnaavoq:

- Atuakkanik sammisaqarfissaq, meeqqat amerlanngitsut teqeqsumi eqqissillutik atuakkanik assiliartalinnik isiginiarfigisinnaasaat.
- Legonik pinnguarfik, meeqqat kisimiillutik imaluunniit eqimattaallutik legonik sanaartorfigisinnaasaat.
- Aalararfik, meeqqat niplersuutinik tusarnaarfiat tamaani pississaarsinnaapput qitillutillu.
- Isiginiaartitsinermik pinnguarfik, tessani meeqqat atisalersorsinnaapput immaqa aalisartuusaarlutik piniartusaarlutilluunniit tamatumalu kingorna pisaminnik nerisassortuusaarsinnaapput.
- Eqquimitsuliorfik, tessani meeqqat qalipaasinnaapput titartaasinnaallutillu.
- Kisitsiffik, meeqqat kisitsisink pinnguarsinnaapput, immikkoortiterillutik imaluunniit tulleriaanik suliaqarlutik.

Tunngaviit 7:

- 1 Sammisqaqatigiilluni pilersitsineq
- 2 Oqaatsinik, alassinaalernissamut atuarsinnaalernissamullu inerisaaneq
- 3 Ilisimasanut misilit takkanulluunniit Ataqatigiissilersitsineq
- 4 Apeqqutit atorlugit eqqarsalersitsineq
- 5 Oqaloqatigiinnikkut ilitsersuineq
- 6 Issuagassiineq, ilaangassiineq maligassiulnerlu
- 7 Meeqqat isumassarsiaat kissaataalluunniit aallaavingalugit sammisaqartitsineq

²⁷ Departement for Uddannelse, Kultur og Kirke: Naalakkersuisuts Strategi- og handleplan for fagpersonalet på daginstitutionerne, 2020..

²⁸ Strong-Wilson, T., & Ellis, J.: Children and place: Reggio Emilia's environment as third teacher, Theory in to Practice, 40-47, 2007, <http://dx.doi.org/10.1080/00405840709336547>

²⁹ National Association for Education of Young Children, 2020.

³⁰ Bodorova, E. & Leong, D. J.: Tools of the mind: The Vygotskian approach to early childhood education (2nd ed.), Merrill/Prentice Hall, 2007.

Sammisaqartitsinermi qitiusoqarfiiit meeqqat ineriarorneran-
nut siuarsaataassapput, ukioqatiminik suleqateqarlutik nam-
minneq aalajangiinissaannut aaqqiussutissanillu nassaarniar-
nissaannut periarfissinnerisigut. Meeqquerivinni meeqqat
ilikkassavaat qitiusoqarfinni assigiinngitsuni sulerisinnaaner-
lutik, aamma qitiusoqarfiiit amerlanerit soorlu atuakkanik sam-
misaqarfik, legonik pinnguarfik, eqqumiitsulorfik- aammalu
isiginnaartitsinermik pinnguarfik ukioq kaajallallugu meeqqat
nit atorneqarsinnaapput. Qitiusoqarfinni atortut perorsaasunit
taarsersorneqarsinnaapput, assersuutigalugu atuakkanik atu-
artarfimmi atuakkat imaluunniit isiginnaartitsinermik pinngu-
arfimmi atisat allanik taarserlugit. Igaffinni sulisut tallimanngor-
nerni meeqqat eqimattat peqatigalugit tamulugassannguamik
suliaqarsinnaapput, aammalu perorsaasoq ulluni allani mee-
qqat peqatigalugit sapangaaqqerisinnaapput. Tunngaviit erseq-
qissaatigaat perorsaanermik suliallit meeqqat pinnguarneran-
ni soqutigisaqarnissaat. Taamaaliornikkut meeqqat oqaatsinik
atuisinnaanerat, eqqarsartaasiat imminnullu nalimmarsarsinna-
anerat ineriar torsinnaapput.³⁰

Yamauchi, Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroor-
rummi suliani aallaavigalugit innersuussutinik arlalinnik ineriar-
tortitsivoq, meeqquerivinni sammisaqartitsinermi qitiusoqarfiiit
aallaavigalugit sulisoqarsinnaanera pillugu perorsaasullu suli-
nerminni qanoq ilillutik Tunngavinnik 7-nik siuarsaasinnaaner-
sut:

7.2 Suliniarfigineqartoq 2: Meeqquerivik sapigalin- nut tulluarsagaq

Juunimi 2021 ingerlatsivik kommunimi ulluunerani meeqqer-
ivik tamanut apeqqutinik immersugassamik nassiussuivoq,
meeqquerivinni meeqqat qassit sapigaqarnermik akornuteqar-
nerat paasiniarlugu. Siunertaavoq Kommuneqarfik Sermer-
suumi sapigalinnut meeqquerivimmik pisariaqartitsineq paasi-
niarlugu.

Meeqquerivit 20-t misissuinermi peqataapput. Meeqquerivit 20-t
tamarmik nalunaarpot tamarmik sapigalinnik meeraateqarlutik.
Meeqyanit katillugit 1.020 missaanniittunit meeqqat 136-t sapi-
gaqarput, taakkua assigaat meeqqat 13%-ii.

Sapigaqarnermut pissutaasut pingaarterit tessapput immuit
sukkuanik arrortitsinnaannginnej (laktoseintolerans), sapi-
gallit akornanni pingajorarterutaa taassuminnga sapigaqar-
put. Taakkua katillutik ulluunerani neqeroorutini sapikkatut
nalunaarsorneqarsimasut 65%-iattut inissismapput.

Meeqquerivit sisamat meeqyanik sapigalinnik passussinissamik
ajornartorsiuteqarput, meeqquerivit arfinillit allapput, meeqqan-
ut sapigalinnut immikkut nukissanik, tassa aningaasatigut
aamma pifissamik atuillutik. Nangit pingartumik eqqartor-
neqarput. Igaffinni sulisunut pikkorissarnerit ujartorneqar-
put, meeqqat immikkut nerisaqartariaqartut naaperiarnissaat
eqqarsaatigalugit. Amerlasuunit eqqaaneqarpoq angajoqqa-
nik suleqateqarneq aalajangiisuuulluinnartuoq. Meeqquerivit
marluk ima unammilligassaqartigippot taakkunanga allaat
kissaatigineqarluni, sapigalinnut immikkut meeqquerivimmik
pilersitsisoqartariaqartoq.

Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq ulluuner-
ani neqeroorutit unammilligassatut misigisaat naaperiarnis-
saat. 2024-imi aggersumi Nuussuarmi ukioqatigiinngitsunut
meeqquerivik sapigalinnut meeqquerivittu tulluarsakkatut piler-
sinneqarsinnaassaaq. Taassuma saniatigut anguniarneqarpoq,
sulisut meeqyanik sapigalinnik suliaqarsinnaanerannik atasu-
mik pikkorissartitsinermik neqerooruteqarsinnaaneq.

Aammattaaq sulissutigineqarpoq kommunip nerisaqarnermut
politikkianik nutarterinissaq, tassani sapigaqarnermut tunn-
gasooq immikkoortoq ilanngunneqassaaq. Immuit sukkutaannik
aamma aalisakkanik sapigallit immikkut isiginiarneqassapput.
Atortussat igaffimmi sulisunut allanneqassapput kisianni taak-
kua sulisut sinnerinut soqutiginnitullu naatsumik atuarumi-
nartunngorlugillu nivinngagassatut aamma suliarineqassapput.

Ulluunerani neqeroorutini aqutsisumut sammisaqartitsinermi qitiusoqarfinnik aammalu Tunngaviit aallaavigalugit sulinermut innersuussutit:

- Sulisut angajoqqaallu periarfissinneqassapput sam-
misaqartitsinermi qitiusoqarfiiit pillugit ilinniartinne-
qarnissaannut, meeqqat pillugit anguniakkasi qanoq
ilillutik siuarsarneqarsinnaanersut meeqqueriviup
aaqqissunneqarnera aqqtigalugu
- Sulisut periarfissinneqassapput Tunngaviit atorneri
sammisaqartitsinermilu qitiusoqarfiiit aaqqissun-
neqarnerat pillugit oqaloqatigiinnisanut
- Atortussat pequtillu atorneqarsinnaareersut aam-
ma suut pisiarineqartariaqarnersut suussusersisi-
gik, sammisaqartitsinermi qitiusoqarfiiit pilersinne-
qarsinnaaqullugit
- Sammisqaqartitsinermi qitiusoqarfiiit inerartortin-
neqarsinnaaqqullugit pequtinut atortussanullu
pisariaqartunut aningaasanik illuartitsigtsi
- Tunngaviit pillugit perorsaasut aamma angajoqqaat
oqallinissaannut soqutiginnlersitsigtsi, sammis-
qaqartitsinermilu qitiusuni angerlarsimaffimilu
tunngaviit meeqyanut qanoq atorneqarsinnaane-
rat eqqartuinissamut periarfissaqartitsig.
- Sammisqaqartitsinermi qitiusoqarfiiit pillugit sulisut
ilisimasaqareersut kikkuunerat paasiuk. Sammis-
qaqartitsinermi qitiusoqarfiiit inerartortinnissaannut
suleqatiminik ikiunnerannut tapersersukkit.
- Sulisut meeqyanut ammasunik apeqquteqarsin-
naanissaannut suliassaannut piginnaanngorsak-
kit. Sammisqaq ataaseq pillugu oqaloqatigiinnej
meeqqap ilikkarsinnaassusianut siuarsaataavoq.
- Sulisut periarfissikkat paaqqinnitarfiit allat sammis-
qaqartitsinermi qitiusoqarfinnik aammalu Tunngavinnik
atueriaasiat misissuisinnaatillugit. Misissui-
nerit taakkua najuulluni ingerlanneqarsinnaapput
imaluunniit videoliorluni saqqummiussinertut
suliaasinnaapput.
- Coachimik imaluunniit aqutsisumik allamik
iluaquteqarit sulisut Tunngaviit aallaavigalugit sulia-
mik ingerlatsinerat pillugu utertitsiffigineqarnissaat
siunertalaralugu.

7.3 Suliniarfigineqartoq 3: Ulluunerani meeqqeriviit nutaat ullutsinnullu naleqquttut - Sanaartukkanut nutaanut immikkut maluginiagassat meeqqerivimmillu qanoq ittumik toqqaaneq

Kommunip tamakkiisumik takorluugaa tassaavoq, Kommuneqarfik Sermersumi ulluunerani neqeroorut pitsaassutsimik qaffasissumik ilisarnaateqassasoq, meeqqap pitsaasumik atuagaqarnikkut atugaqartinneqarneranik, peqqissusianik, ineriarneranik ilikkarsinnaassusianillu ikorfartusoq.

Ilisimatusarnernit ilisimaneqarpoq, ulluunerani neqeroorutini ilikkarsinnaassutsimut attuumassuteqartunik avatangiiseqarneq meeqqat inuunermik sinneranni qanoq ingerlanerannut pingaarueteqartorujussuusoq - pingaartumik meeqqanut innarliasuni inissisimasunut. Tamanna tunuliaqtaralugu aalajangiisulluinarpooq, kommunip ulluunerani neqeroorutaanut sinaakkutissat pitsaanaerpaat kommunimit pilersinneqarpaata. Illuutit ullutsinnut naleqquttut, siunertanut sanaat - tassa meeqqanut 0-6-nik ukiulinnut perorsaanikkut inerikkiaartuut- asumik neqeroorutitut – illut takorluukkamik matuminnga eqquutsisniassamut sinaakkutaassapput aalajangeeqataalluinartut.³¹

Ukioqatigiinngitsunut Akuleriinnik meeqqerivik

Meeqqat inuuusuttullu tamarmik inuunermanni suut tamat ataqtigiainnerannik misigisaqassapput. Taamaattumik Kommuneqarfik Sermersumi kissaatigineqarpoq ukioqatigiinngitsunut meeqqerivinnik sanaartortoqassasoq, meeqqat ataasiakkaat meeqqerivinnit meeqqerivinnut allanut nikittarnerat ikilisinniarlugit. Atuarfimmi aallartinnissap tungaanut angajoqqaanit meeqqaniillu neqeroorutit ataqtigiaissut misigineqassapput, inissamik qulakkeerininniq pingaartinneqassaaq, saniatigut perorsaanermi pitsaassuseq qulakkeerneqarluni inerartortineqarlunilu.

Akuleriinnik meeqqeriviit ulluunerani meeqqat ukioqatimik akornanni meeraqatigiit ataqtigiaiffiini ilaasinnaaapput, kisianni aamma meeqqanik anginerusunik peqateqarsinnaallutik. Akuleriinnik meeqqeriviit init atuuffiillu eqaatsumik atorneqarsinnaanerannut perarfissaqassaaq. Eqatsumik periuseqarneq pingaarueteqarpoq meeqqat meeraaqquerivimmiittussat meeqqallu meeqqerivimmiittussat agguataarneqarnerisa allanngortinneqartariaqarnerat paasinarsigaangat. Akuleriinnik meeqqeriviit amerlinerisigut perarfissaalissaq, meeqqamut ataatsimut sinaakkutissat toqqisisimanartut ilisimaneqartullu neqeroorutiginissaat, meeraaqquerivimmit meeqqerivimmut ikaarsaariarneq naggataatigullu meeqqat atuarfianni atuar-tunngorneq avatangiisit toqqisisimanartut, ilisimasat aamma ineriertuutaasut aqquaarlugit ingerlasinnaaqqullugit.

Immikkut eqqumaffigisassaq alla tassaavoq meeqqeriviup an-gissusaa. Nuummi meeqqeriviit nutaat inissat meeqqanut 96-inut amerlassusiligaapput. Ingerlatsivimmit meeqqat tamarmik meeqqerivinni angisuuni ingerlalluarneq ajortut eqqumaffigineqarpoq, taamalu ulluunerani neqeroorutit assigiaangiaartut neqeroorutigneqartarnissai attanneqarnissaallu pingartin-neqassaaq, tassa Kommuneqarfik Sermersumi meeqqeriviit mikinerit suli pingaarerutinneqassapput.

Illuortaaseq perorsaanermut tapersersuutaasoq

IKommunip ulluunerani meeqqerivitaanni nutaan illunik titartaariaaseq perorsaanermi najoqutanut tapertaassaaq, meeqqat ineriertornissaannut piginnaasaasalu equeersarnissaannut pitsaanaerpaanik perarfissaqartitsisinnaaqqullugit. Meeqqerivinnik 0-6-nik ukiulinnut aamma taakkua silarsuaan-nut naleqquttunik sanaartornissaq pingaarueteqarpoq, meeqqat inini pinnguarnissamut paasisassarsiornissamullu kajumilersitis-sisuni atukkamikkut pitsaasumik atugaqartinneqarlutik inerar-torsinnaaqqullugit.

Taamaattumik illuutit ima aaqqissuunneqassapput ataqtigii-nermut inissaqartisillutik perarfissiillutillu, meeqqat ukiui aam-ma inaat apeqqutatinnagit naapissinnaanngorlugit. Kisianni aamma meeqqat ataasiakkaat namminneq silarsuaaqqamin-nut pillutik itisiliisinnaanerannut perarfissaqartitsissapput.

Peqqissutsimut siuarsaataasut

Peqqissutsimut siuarsaataasunik suliallit inunnut ataasiakka-anut imaluunniit eqimattanut kisimik tunngassuteqannigillat - kisianni silami illumilu sinaakkutissat aamma pineqarput, ta-amaattut ulluinnarni peqqinnarnerusumik inuuneqarnissamut tikkuussisut. Peqqissuseq pillugu oqariartaaseq siammasissoq sulinermi tunaartarineqarpoq:

Peqqissuseq tassaavoq qanoq issuseq *timikkut, tarnikkut ino-oqataanermilu ajunngilluinnartumik inissisimaneq, nappaate-qannginnermut sanngitsuunnginnermullu kisimi tunngassute-qanngitsoq*.

Pingaarnertut pineqartut taamaallaat tassaapput:

- Peqqissumik peroriartorsinnaanermut, atukkamikkut pitsaasumik atugaqarnermikkut aamma inuunermik nuannarisqarnermut, aammalu qaninnertut avatan-giisnik eqqiluuisunlik imminnillu napatisinnaasunik sinaakkutissanik pilersitsineq - taamaaliornikkut inuu-nermi atugassarititaasut naligiinngitsut taarsutiissaan-lik tunniusissisoqarsinnaaqqullugu.
- Meeqqat inuuusuttullu namminneq allallu peqqissusiat pillugit namminneq isummersinnaanerannut aamma iliuuseqarsinnaanerannut sinaakkutissanik pilersitsi-neq

Peqqissutsimut siuarsaataasut eqqarsaatigalugit nerisassat aamma nerinerit, aalaneq, atukkamikkut pitsaasumik atugaqar-nermikkut aammalu eqqiluuisarneq immikkut suliniarfigineqar-tussatut aalajangerneqarnikuupput.

Meeqqeriviit assigiaangitsut

Meeqqeriviit ukioqatigiinngitsunut ulluunerani neqeroorutinut nikisiteruminartutut pilersinneqassapput. Tamatuma nassata-rissavaa, init tamarmik annertussusissatut piumasaqaat assi-giissoq tunngavigalugu pilersinneqassasut, taamaaliornikkut init atuuffii kingusinnerusukkut kissaatigisaq naapertorlugu nikisiterneqarsinnaaqqullugit.

Tamanna aamma isumaqarpoq, illumi atuuffiit allat annertus-sutsikkut meeqqanut pitsaasumik sinaakkusiissinnaassasut, meeqqat amerligaangata imaluunniit ikiligaangata init atuuf-iisa allanngortinneranni aamma. Tunngaviatigut tamanna ima isumaqarpoq, meeqqat ikilinerat imaluunniit amerlinerat atisaajartafimmi atisanut inaalitsiviit allanngortitererannik, nangilersuisarfiit amerlassusiisa allanngornerannik, nangiler-suisarfimmi assigisaannullu atortunik allanngortiterinerit ingerlanneqarsinnaassasut init annertussusianut akornu-taanngitsumik imaluunniit imaaruppallaarnerannik kingune-qanngitsumik.

Silamiiffissat meeqqeriviit nikisiteruminartumut ilaasutut naat-sorsuutigineqannigillat, kisianni ukioqatigiinngitsut meeqqerivi-anut ilaasutut, imminut akilersinnaasumik amerlassusilikkanit atorneqartussatut suliaassapput.³²

Malittarisassat nalinginnaasut

Ulluunerani neqeroorummi inuuneq pissutsit naligiissut ping-asut aallaavigailugit ingerlanneqassaaq: Pissutsit inooqataa-nermut, perorsaanermut - aaqqissuussaanermut aammalu timikkut atugassarititaasunut tunngasut. Suleqatigiinnermi

³¹ Immikkoortoq uannga tigulaagaavoq NUUK CITY DEVELOPMENT ATUUFFISSANUT NAJOQQUTASSAQ - Ulluunerani ukioqatigiinngitsunut paaqqinnittarfiit, juli 2018

³² Illuutit inatsisit naapertorlugin sularineqassapput, taakkua ilanngussami 8.4 saqqummiunneqarput.

pingaarutilimmi pissutsit pingasut imminnut sunniivigeqati-giipput imminnullu sunniuteqartarput, pissutsit ataasiakkat tamarmik meeqleriviup tunngaviusumik naleqartitaanut aam-malu meeqlat perorsaasullu atukkamikkut pitsaasumik atu-gaqarneranut aalajangiisuulluinnartumik atuuffeqartut.

Sulinermi atugassarititaasut pitsaassusiat atukkamikkut pitsaa-sumik atugaqarnermut assorsuaq sunniuteqartarput aamma taamaattumik sulinummik aallartitsinermi eqqarsaatigineqas-sapput. Nipit akisuanerannit ajornartorsiutinik pinaveersaart-sineq tamakkiisumik aaqqiissuteqarnermi ilangunneqassaaq perorsaaneq, suliamik aaqqissuussineq kiisalu suliffimmuit tek-nikkikkullu aaqqiissutit.

Pingaaruuteqarpoq meeqleriviup aaqqissuunneqarnera meeqlanut toqqisisimanartuussasoq, taassuma saniatigut takorluuisinnaassusitsimut immersuilluni isumassarsisitsis-in-naallunilu. Meeqlat namminneq meeqlerivimiittunut sunni-uteqarsinnaanerat aamma inini kikkuussutsimut ilisarnaaser-suisinnaanerat perarfissaassaq, taamaallillut sanaartukkatigut atugassarititaasut iluanni misigissuseqarfifigisaminnik pilersi-sisinnaaqqullugit.

Meeqlerivik paasiuminartumik kusanartumillu aaqqissuun-neqassaaq, meeqlat inersimasullu illumut tamakkiisumut aammalu inini ataasiakkaani sammisanik paasinnissinnaaqqu-lugit, illup perarfissai assigiinngitsut meeqlanit misissorneqar-lutik misilerarneqarsinnaaqqullugit. Ulluunerani meeqlerivik tassaassaaq perarfissat silarsuaaraat - illu misigisassarpas-suaqarfiusoq, illup aaqqissuussaanera meeqlanut sammisoq meeqlamillu sammineqartoq, pissutigalu meeqlat avatan-giisit najukkaminnut pissusissamisortumik iliuuseqartara-mik aammalu illumut init inersimasunit allaanerulluinnartumik atugarisarmatigik. Anguniarneqarpoq illu meeqlat assigiinngitsumik ineriertorternerannut akuersaartumik oqariartuute-qartutut ersersitsisoq aaqqissuunneqartorlu.

Illu meeqlap ineriertorneranut tapersersuissaq timikkut eq-qarsartaatsikkullu, assersuutigalugu illumut tummeqlanik iik-kanilu putoqquffingisinnaasaat pilersitsinikkut, init assigiinngiiartunik angissuseqartinnerisigut isikkoqartinnerisigullu, soorluttaaq natermit iikkamut portussutsit assigiinngitsuutin-

nerisigut, taamaaliornikkut meeqlat timikkut aamma misi-gisaatitigut unammilligassaqaqqullugit. Tummeqlat ataatsi-moorluni katersuunnerni issiavissatut atuussinnaapput, kisianni pinnguarnerni sammisaqarnernilu assigiinngitsumik aamma atorneqarsinnaassapput.

Meeqlerivimmi angisuumi pingaaruuteqarpoq eqqarsaat mi-kisut angisuuni suliamut ilangunneqarnissaa alajangiusima-neqarnissaalu pingaaruuteqarpoq, mikisut "uanga inera-mik" angisuullu "uagut initsinni-mik" eqqarsartaaseqarnerat tunngavigalugu. Angissutsit pingasut imminnut ataqatigiissuutin-nissaat pillugu immikkut eqqarsaatersuutit nassaarsiullaqqissu-lerlu pingaaruuteqarput. Mikisut angisuuni tassaavoq sammisaq meeqlerivimmi angisuumi immikkoortunik mikinerusunik sa-nasoqarnissaanut kissaatigisamut tunngasoq, matuman qanilaartuunissamik periutsimik peqaannarnissaq siunertaavoq aammalu meeqlat najugassaat mikisut, avinnigarusimalaart-tut aammalu kisimiiffigisinnaasaat eqqarsaatigalugit, soorlu meeqlat inersimasullu immikkut pisoqartillugu tunuarterfi-gisinnaasaat.

Tunngaviatigut meeqlat tamarmik aalajangersimasumik ine-qassapput attuumassuteqarfifigisaminnik, namminneq iniminni inersimasut ikinnutillu aalajangersimasut peqatigalugit kater-suuttassapput.

Init qaamasuunissaat eqqarsaatigineqassapput, eqqissimam-nartumik sakkukitsunik qalipaatillit meeqlat namminneq suliaannut pinnersaataannullu tulluartut. Init ilaanni inini, su-miiffinni immikkoortulluunniit ilaanni pissutsit aalajangersi-masut nassuiarniarlugit saqqummersinniarlugit qalipaatit sak-kortunerit atorlugit ersersitsiniaasoqarsinnaavoq, inimi ininik immikkoortsiniarluni soorlu immikkoortoq nuannisarfissaq, maluginiutit immikkoortui imaluunniit illumut suut ataqatigiissut saqqummersinniarlugit qalipaasersuisoqarsinnaavoq. Ikkani aalajangersimasunik inissiinani sumiiffit ilaanni nikisiterinis-samut perarfissaqarluartuni, iikkat nuunneqarsinnaasut atuuf-finntu sammisanullu immikkoortitsissutit atorneqarsinnaap-pus, assersuutigalugu iikkat nikisiteruminartut, atuagaasiviit boksilluunniit. Taamaaliornikkut assigiinngiiartut nikisite-riosoqarsinnaaneralu pitsaasumik perarfissaqartinneqassaaq, ullormi pisussat apeqqutaallutik.

Meeqlerivik pillugu immikkoortumut atasumik suliniutit nalunaarsorneqarnerat:

Suliniutit	Killiffik	Oqaaseqaat	Akisussaasoq	Aningaasatigut atugassariti-taasut	Piffissalius-saq aallartin-nera/malittarinera
Illut aaqqissug-aaneri	Aallartin-neqarpoq	<p>"Sammisaqartitsinermi qitiusut" aam-ma meeqleriviup aaqqissuunneqarnera eqqarsaatigalugit meeqlerivimmut aqutsi-sumut innersuussut arallit quppers-ganngorlugit suliarineqassapput, taakkua meeqlanut aamma sulisunut sulinermi atugassarititaasunut iluaqutaassapput.</p> <p>Aammattaaq "illup iluani aaqqissuussin-erut nalinginnaasumut" innersuutaasoq pillugu missingersuummik suliaqartoqas-saaq, taanna missingersuusiornermi aqut-sisunit aallaavagineqarsinnaavoq.</p> <p>Coachimik atorfinititsisoqarnissaanut perarfissamik misissuisoqarpoq, taanna meeqlerivinnut ornigulluni inini sammis-aqartitsinermi qitiusut aaqqissuunneqar-nerannik ikuussinnaavoq.</p>	Ingerlatsivik	Missingersuutit iluanni.	Ataavartumik
Meeqlerivik sapigalinnut naleqqussagaq	Aallartinne-qartussat	Sulisunut pikkorissaanerit. Nerisaqarnermut politikkimik suliaqarneq.	Ingerlatsivik	Missingersuutit iluanni.	2022
Ulluunerani neqeroorummik sapigalinnut naleqquttumik pilersitsineq	Aallartinne-qarpoq	2024-mi Nuussuarmi ulluunerani neqero-orummik sapigalinnut naleqquttumik pilersitsineq.	Ingerlatsivik / Sanarfinermut Avatangiisinnullu Ingerlatsivik	-	2024

Assersuutigalugu iikkami putoqquffiusinnaasut "mikisut angisuumiinnerannut" eqqarsartaatsimut tapertaasinnaavoq

8.0 ILANNGUSSAT

8.1 Immikkoortumut pilersaarummik suliaqarneq

Immikkoortumi pilersaarummi suliniarfingineqartut assigiinnigitsut ataauni sammineqarput:
Suliniarfingineqartoq "sulisussarsiorneq sulisunillu tigumminniinnarneq", ulluunerani neqeroorutini aqutsisut aqqutigalugit ilisimasanik pissarsiniartoqarpooq aamma periarfissatut unammilligassatullu isigineqartut perorsaanermi siunnersortit aqqutigalugit suliarineqarput. Taakkua suliniutit pingaarnersiorneqarnissaannut tunngaviliippu. "Flyverpædagogitut" suliniuummut tunngatillugu misiliutitut suliniummik aamma inger-latsisimavugut.

Suliniarfingineqartumi "ilinniaqqinneq aamma piginnaanngorsarneq" aallaavigineqarput ulluunerani neqeroorutinut sulias-saqarfimmi pikkorissarnermut ataatsimiititamit aalajangius-saareersut. Tassani ulluunerani neqeroorutini aqutsisut toqqakkaat aamma perorsaanermut siunnersortit kiisalu fagchefi peqa-taapput.

Suliniarfingineqartumi "ulluinnarni iliuuserisartakkat" aallaavigineqarput ulluunerani neqeroorutini aqutsisut namminneq misilittagaat aammalu sulinermut isumaqtigiiusut atuuttut.

"Ikaarsaariarnerit pitsasut" aamma "angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarneq" pillugu suliani aallaavigineqarput, suleqatigiit siunertamut pilersinneqarsimasut marluk suliaat. "Ikaarsaariarnerit pitsasut" pillugit suleqatigiit inuttaraat ulluunerani neqeroorutini aqutsisut, AKO-mi aqutsisut aamma atuarfimmi aallartitsinermut siunnersortit. "Angajoqqaanik pitsasumik suleqateqarneq" pillugu sulinermi Nuummi Angajoqqaat peqatigiiifianit aamma ulluunerani neqeroorutini aqutsisut peqataapput. Immikkoortoq "meeqqueriviit peqqisutsimut siuarsaataasut" suliarineqarpooq ataatsimiitip Island-imut paasisassarsiorluni angalaarnerata kingorna, Meeqjanut

Atuarfeqarnermullu ataatsimiititaq politikerinit ilaasortaaffigineqartoq tikkuussinissamut periarfissinnejarmat, siunissami kommunimi peqqissutsimut siuarsaataasussanik suliat qanoq ingerlanneqarnissaannut tunngasunik.

"Meeqqueriviit sananeqaatsimikkut aamma initaasa aaqqisuunneqarnerat" ilisimatusartumik suleqateqarluni suliaavoq ingerlatsivimmit aallartinneqartoq, ilisimatusartup Nuummi ulluunerani neqeroorutit toqqakkaat pulaarlugit aamma Tunngavit 1-7 aallaavigalugit perorsaanermi najoqqtanut tulluartunik init aaqqissuunneqarnerannik ineriertortitsivoq.

Immikkoortumi "meeqqueriviit sapigalinnut naleqqussakkat" aallaavigineqarput kommunimi ulluunerani neqeroorutini tamani apeqqutinik immersugassatut nassiussaq tunngavigalugit akissutit.

Suleqatigiinnik assigiinngitsunik, apeqqutinik immersugassanik misiliummillu suliniummut peqataatisinert siunertaraat, sulias-saqarfiiit qulaajaaffigissallugit aammalu suliniutinik pingaarnersiugassanik toqqaassalluni, suliamik nangitsilluni toqqaannartumik ingerlatsiffingineqarsinnaasunik imaluunnit politikkikkut suliarineqartussatut nassiunneqartussanik. Qulaani pineqartut tunngavigalugit siunertaavooq, immikkoortumut pilersaarut aksussaasunit nangillugu suliarineqassasoq suliniarfingineqartut assigiinngitsut pillugit iliuusissanut pilersaaruterpiat aqqutigalugit. Taakkua ingerlaavartumik atuutsinnejartassapput iluarsineqartarlutillu, soorlutaaq immikkoortumut pilersaarut sulinermi uppernarsaatitut atuutsinnejassaaq ukiut sisamat qaangiukkaangata nutarterneqartartoq.

8.2 Kommuneqarfik Sermersuumi ulluunerani neqeroorutit assitalerlugin allaaserisanillu ilallugit nalunaarsorneqnerat

MEERAAQQERIVIIT

MEERAAQQERIVIK AMAAT NUUK

Adolf Jensensvej 1
3900 Nuuk, +299 36 67 41
amaat@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 36
Sulisut amerlassusiligaanerat: 12
Init amerlassusiat: 3

MEERAAQQERIVIK PAANNAAT NUUK

Skolevej 6, 3900 Nuuk
+299 36 67 51
paannaat@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 24
Sulisut amerlassusiligaanerat: 9
Init amerlassusiat: 2

MEERAAQQERIVIK UNGAAVARAQ NUUK

Lyngby-Taarbækvej 21
3900 Nuuk, +299 36 69 30
ungaavaraq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 48
Sulisut amerlassusiligaanerat: 15
Init amerlassusiat: 4

MEERAAQQERIVIK UILOQ NUUSSUAQ

Narsaviaq 13
3905 Nuussuaq, +299 36 69 01
ui洛q@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 35
Sulisut amerlassusiligaanerat: 12
Init amerlassusiat: 3

MEERAAQQERIVIK MEERAQ PAAMIUT

Poul Ibsenip Aqqutaa 3
3940 Paamiut, +299 36 66 85
meeraq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 46
Sulisut amerlassusiligaanerat: 15
Init amerlassusiat: 4

MEERAAQQERIVIK AMAAGAJAAQ TASIILAQ

Naasuliartarpimmu B-1094
3913 Tasiilaq, +299 36 78 23
Amaajagaaq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 24
Sulisut amerlassusiligaanerat: 9
Init amerlassusii: Init marluk,
immikkut 12-ik meerartallit

MEEQQERIVIIT

MEEQQERIVIK NUKA NUUK

Gertrud Raskip aqquataa 1
3900 Nuuk
+299 36 67 70
nuka@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 40
Sulisut amerlassusiligaanerat: 9
Init amerlassusii: 2

MEEQQERIVIK MIKE PAAMIUT

Gert Egedesvej B-650
3940 Paamiut
+299 36 6635
mike@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 51
Sulisut amerlassusiligaanerat: 12
Init amerlassusii: 3

DRONNING INGRIDIP MEEQQERIVIA TASIILAQ

Laarsaaiip Aqquataa B-82
3913 Tasiilaq
+299 36 78 21
dr.ingrid@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 40
Sulisut amerlassusiligaanerat: 9
Init amerlassusii: Init marluk,
immikkut tamarmik meeqqat 20-t

ITTOQQORTOORMIINI UKIOQATIGI- INNGIIANUT MEEQQERIVIK PAAR- SISOR ITTOQQORTOORMIIT

B-425, 3980 Ittoqqortoormiit
+299 99 11 89
paarsisor@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaaneri: 30
Sulisut amerlassusiat: 9
Init amerlassusii: Init marluk
meeqqerivittaani meeqqat 18-it
meeraaqquerivittaani meeqqat 12-it.

UKIOQATIGIINNGITSUNUT MEEQQERIVIK PINGAJEQQAD TASIILAQ

Ittimiini B-1804, 3913 Tasiilaq
+299 36 78 48
pingajeqqad@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 88
Sulisut amerlassusiligaanerat: 21
Init amerlassusii: Init arfinillit,
Meeraaqquerivik init sisamat,
meeqqerivik init marluk

UKIOQATIGIINNGITSUNUT MEEQQERIVIK MEEQQAT NUUK

Jens Kreutzmannip Aqquataa 8
3900 Nuuk
+299 36 68 50
meeqqat@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 25
Sulisut amerlassusiligaanerat: 9
Init amerlassusii: 2

UKIOQATIGIINNGITSUNUT MEEQQERIVIK PUIAQ NUUK

Jagtvej 15, 3900 Nuuk
36 67 80, puiaq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 64
Sulisut amerlassusiligaanerat: 15
Init amerlassusii: Init sisamat meer-
aaqquerivimmi meeqqanut 24-nut
meeqqerivimmilu meeqqanut 40-
nut inissaqartoq

UKIOQATIGIINNGITSUNUT MEEQQERIVIK PAARSISOQ NUUK

Samuel Kleinschmidtip Aqquataa 3
3900 Nuuk, +299 36 67 60
paarsisoq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 90
Sulisut amerlassusiligaanerat: 22
Init amerlassusiat: Init arfinillit,
meeraaqquerivinni meeqqat 36-t
meeqqerivimmilu meeqqat 54-it

UKIOQATIGIINNGITSUNUT MEEQQERIVIK SORALU NUUK

Qernertunnguanut 1, 3900 Nuuk,
36 68 30, soralu@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 54
Sulisut amerlassusiligaanerat: 15
Init amerlassusii: Init sisamat
meeqqanut 54-inut inissal-
lit, meeraaqquerivimmi 36-t
meeqqerivimmilu 18-it

UKIOQATIGIINNGITSUNUT MEEQQERIVIK TIKIUSAQ NUUK

Kissarneqqortuunnguaq 19A
3900 Nuuk, +299 36 67 20
tikiusaq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 96
Sulisut amerlassusiligaanerat 22
Init amerlassusii: Init arfinillit,
immikkoortortani marlunni ag-
guataakkat. Meeraaqquerivimmi
meeqqat 36-t meeqqerivimmilu
meeqqat 60-it

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK QIVIOQ NUUK

Samuel Kleinschmidtip Aqqutaa 6-B
Nuuk 3900, + 299 36 68 00
qivioq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 96
Sulisut amerlassusiligaanerat: 22
Init amerlassusii: 6

INTEGREREDE INSTITUTION TIMMIAAQQT NUUK

Qapiarfiusaq 2
3900 Nuuk, +299 36 68 70
timmiaaqqt@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat:
100. Sulisut amerlassusiligaan-
erat: 25. Init amerlassusii: Init
arfineq-marluk meeraaqquerivimmi
meeqqat 40-t meeqqerivimmilu
meeqqat 60-it

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK MALIGIAQ NUUSSUAQ

Saarfaarsuit 18 B-4245
3905 Nuussuaq
+299 366480
maligiaq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 96
Sulisut amerlassusiligaanerat: 22
Init amerlassusii: Init arfinillit

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK ANNERSUAQ NUUSSUAQ

Kangilliinnguit 1
3900 Nuussuaq
+299 36 68 68
annersuaq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 64
Sulisut amerlassusiligaaneratt: 15
Init amerlassusii: Init sisamat,
meeraaqquerivimmi meeqqat 24-t
meeqqerivimmilu meeqqat 40-t

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK APISSEQ NUUSSUAQ

Nuniaffik 2
3905 Nuussuaq
+299 36 68 20
apisseq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 69
Sulisut amerlassusiligaanerat: 18
Init amerlassusii: Init tallimat,
meeraaqquerivimmi meeqqat 24-t
meeqqerivimmilu meeqqat 45-t

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK MUKU NUUSSUAQ

Nuniaffik 1, 3905 Nuussuaq,
+299 36 67 00
muku@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 64
Sulisut amerlassusiligaanerat: 15
Init amerlassusii: Init sisamat,
meeraaqqanut 24-nut meeqqanullu
40-nut inissallit

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK NUKARIIT NUUSSUAQ

Hans Lyngip Aqqusernga 5
3905 Nuussuaq, +299 36 69 91
nukariit@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 120
Sulisut amerlassusiligaanerat: 29
Init amerlassusii: Init arfineq-
pingasut meeraaqqanut 60-nut
meeqqanullu 60-nut inissallit.

UKIOQATIGIINNGIIAANUT MEEQQERIVIK SIKKERSOQ NUUSSUAQ

Attartup Timaa 1
3905 Nuussuaq, +299 36 67 30
sikkersoq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 64
Sulisut amerlassusiligaanerat: 15
Init amerlassusii: Init sisamat,
meeraaqquerivimmi meeqqat 24-t
meeqqerivimmilu meeqqat 40-t

**UKIOQATIGIINNGITSUNUT
MEEQQERIVIK UMIAQ
NUUSSUAQ**

Nuussuaq 11
3905 Nuussuaq
+299 36 68 90
umiaq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 40
Sulisut amerlassusiligaanerat: 9
Init amerlassusiligaanerat: 2

**UKIOQATIGIINNGITSUNUT
MEEQQERIVIK MIKISOQ
ATTERTUMUT**

Attertumut B-1467
3913 Tasiilaq
+299 36 78 20
mikisoq@sermersooq.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 44
Sulisut amerlassusiat: 12
Init amerlassusii: 3

**ISERTUMI MEEQQAT
ORNITTAGAAT
ISERTOQ**

Isertoq B-493
3913 Tasiilaq
+299 98 56 35

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 14
Sulisut amerlassusiligaanerat: 3

**KUUMMIINI MEEQQAT
ORNITTAGAAT
KUUMMIIT**

Kuummiit B-943
3913 Tasiilaq
+299 98 41 78

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 14
Sulisut amerlassusiligaanerat: 3

**SERMILIGAAMI MEEQQAT
ORNITTAGAAT
SERMILIGAAQ**

Sermiligaaq B-1260
3913 Tasiilaq

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 14
Sulisut amerlassusiligaanerat: 3

**TIILERILAAMI MEEQQAT
ORNITTAGAAT
TIILERILAAQ**

Tiilerilaaq B-713
3913 Tasiilaq

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 14
Sulisut amerlassusiligaanerat: 3

SULIFFEQARFIIT IMMINNUT INGERLATTUT NUUK:

Meeqqeriviit:

Meeqqerivik Esther
A-huset Sangoriaq
3905 Nuussuaq
+299 520388
bhe@esther.gl
www.esther.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 20
Sulisut amerlassusiat: 5

Ukioqatigiinngitsunut meeqqerivik:

Meeqqerivik Mikisoq
Manngua 4
3905 Nuussuaq
Meeraaqkerivik +299 53 43 89
Meeqqerivik + 299 53 43 88
info@mikisoq.dk
www.mikisoq.dk

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 35
Sulisut amerlassusiat: 9

Meeqqerivik Sulunnguit

Flygården Blok A, kælderen
3900 Nuuk
+299 32 41 88
meeqqeriviksulunnguit@gmail.com
www.Sulunnguit.gl

Meeqqat amerlassusiligaanerat: 20
Sulisut amerlassusiat: 4

**ANGERLARSIMAFFIMMI ULLUUNERANI
PAARSISARTUT, NUUK:**

Angerlarsimaffimi paarsisartoq 2

Nuuk: Meeqqat 4,
angerlarsimaffimi paarsisartoq 1

Angerlarsimaffimi paarsisartoq 1

Nuuk: Meeqqat 4,
angerlarsimaffimi paarsisartoq 1

ANGERLARSIMAFFINNI PAARSISARTUNIK AAQQISSUUT, TASIILAQ:

Kulusummi angerlarsimaffimi paarsisarneq:
Meeqqat 12, angerlarsimaffimi paarsisartut 3

Arsummi angerlarsimaffini paarsisarneq:
Meeqqat 4, angerlarsimaffimi paarsisartoq 1

Kapisillinni angerlarsimaffinni paarsisarneq:
Meeqqat 4, angerlarsimaffimi paarsisartoq 1

Qeqertarsuatsiaa angerlarsimaffini paarsisarneq:
Meeqqat 16, angerlarsimaffimi paarsisartut 4

8.3 Meeqgerivinnik sanaartornermut tunngatillugu inatsisit innersuussutillu

Meeqgerivit minnerpaamik piumasaqaatinik innersuussutin- illu tulliuttuni allaaserineqartunik naammassinnissapput, aamma allaaserineqartut tamakkiisuunngillat suliniummullu pineqartumut naleqquttunngorlugu iluarsineqarsinnaavoq.

- Meeqganut suli atualinngitsunut perorsaanikkut inerikkiartaataasunik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut nr. 16, 3. december 2012-meersoq
- Ulluunerani paaqqinnittarfiit pilersinnejartarerat atoruminarsagaanerallu taamatullu suleqatigiinnik pilersitsarneq pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 36, 24. september 2020-imeersoq
- Sanaartornermi malittarisassat BR 15 tamakkiisut - nunatsinni pissutsit eqqarsaatigalugit piumasaqaatit naleqqussarneqarsimappata / sukannersuusimappata, nunatsinni sanaartornermi inatsisit atuuttut naaptertorlugit.
- Kalaallit Nunaanni Sanaartornermi malittarisassat 2006 (GBR06), Namminersorlutik Oqartussat, Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalakkersuisoqarfik
- Akunnittarfinni il.il., inini katersuuttarfinni, inini ilini- niartitsiviusuni, ulluunerani paaqqinnittarfinni pisiniarfinnilu ikuallattornaveersaartitsinermi iliussissat pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 3. oktober 2012-meersoq
- Suliassaqarfimmut ilitsersuut ulluunerani paaqqinnittarfinnik aaqqissuussineq pillugu, aappassaaanik naqiterneqarnera, Suliassaqarfimmut siunnersuisoqatigiit Isumaginninneq & Peqqissuseq
- Init masattuleriffiit, SBI-innersuussutit 252, 2015
- Illup iluani silaannaq pillugu najoqqtassat, SBI-innersuussutit 196, 2000
- Illup iluani silaannaq pillugu nittartagaq; takuuk: www.autismeforening.dk

- Ulluunerani paaqqinnittarfinni eqgiluisaardeq – Meeqganut tunngatillugu pinaveersaartitsineq aamma peqqissutsimut siuarsaataasut pillugit eqgiluisaardeq, avatangiisit aamma isumannaallisaaneq pillugit inner-suussutit - saqqummersitaq atuutsinneqartoq
- Sulinermi atugassarititaasunik aaqqissuussinermi periutsit - Illup iluani silaannaq aamma suliffimmik naliliinerit, Suliffinnut Nakkutilliisoqarfik, saqqummer-sitaq atuutsinneqartoq
- Qaamaneq Nipit Pinnguarneq, Asger BC LYS - saqqum- mersitaq atuutsinneqartoq. Qaammaqquusersuutinut atortut ilusilersugaannerannut innersuussutit malin-neqassapput, kisianni qullit pingarnertut LED-unissaat innersuussutigineqarpooq.
- NCD / Kommuneqarfik Sermersooq – Nammineq isumagisunik, CTS aamma Atukkanut nalunaarsuinerit pillugit periusissiat – juni 2018-imeersoq (atuutsinneqar- rallartoq)
- Aqqusinerme Angallanneq, Sanaartornermut- aamma Ineqarnermut Aqutsisoqarfip atortut misilerarneqar- nissaat pillugit Ilitsersuutaat, 1. juli 2017-imeersoq

Illu sapinngisamik aaqqissuunneqassaaq aalassarluttut qamu- tinillu kaassuartakkanik atuisut sapinngisamik eqqarsaatigalugit, oqartussaaffeqartut piumasaqaataat naapertorlugu aamma aallaaviatigut ima suliarineqassapput Tikkkuminassuseq C, SBi innersuussut 230 tunngavigalugu. Nalinginnaasumik saqqummersitat DS 3028 innersuussutigineqarput: "Tamanit tikinnejqarsinnaasut".

Paaqqinnittarfiup silataa minnerpaamik piumasaqaatit al- laaserisanik tulliuttunik naammassinnissaaq:

- Dansk Standard DS/EN 1176, 1177, DS 1500
- BUPL og PML uderum, BUPL, Forbundet for pædago- ger og klubfolk: www.bopl.dk
- Sermersooq2024, Kommuneplan for Kommuneqarfik Sermersuumut kommunip pilersaarutaa, saqqummer- sitaq atuutsinneqartoq.